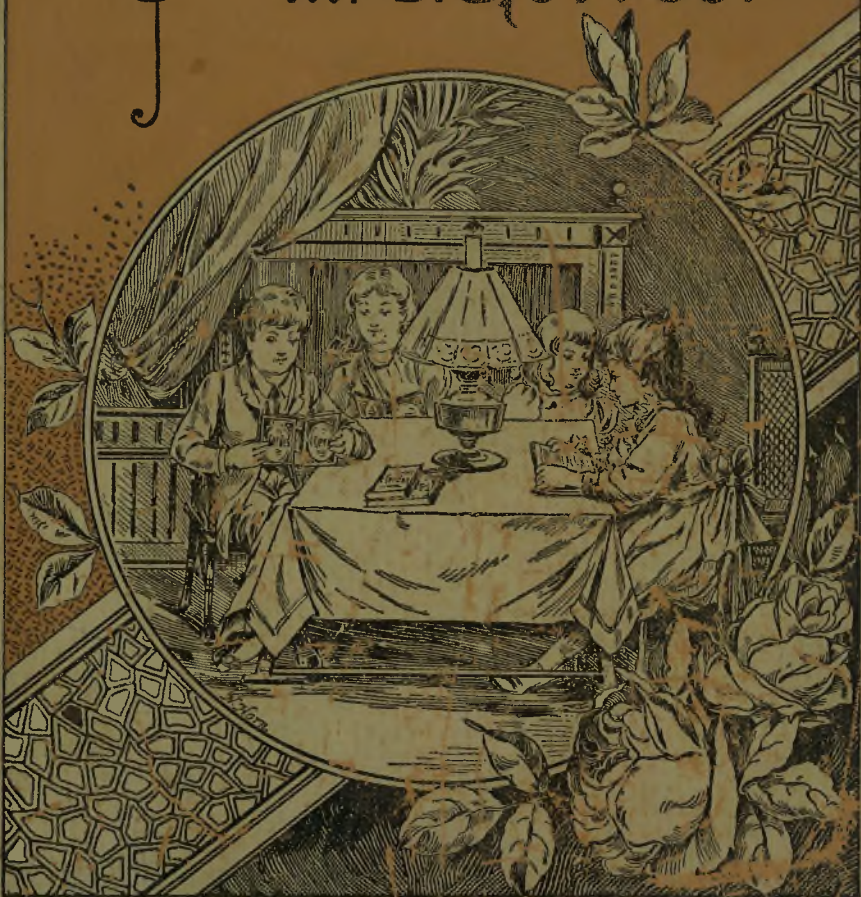

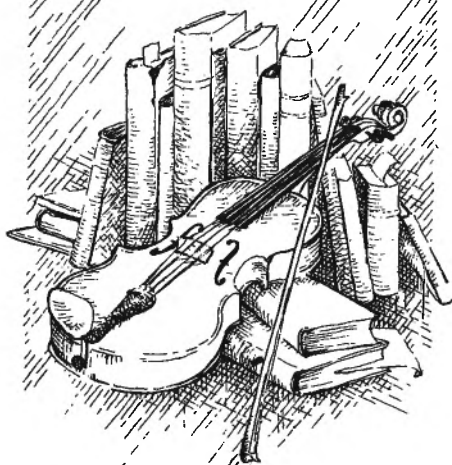
De Kanten Bakdoek.

door E. Gerdes.

MIJN BOEKEN
MIJN VRIENDEN
DICHT BIJ ELKAAR

DIT BOEK IS VAN:
Diny Korpershoek

DE KANTEN ZAKDOEK.

DE
KANTEN ZAKDOEK.

Een verhaal uit den ouden tijd,

DOOR

E. GERDES.

Derde druk.

LEIDEN. — A. W. SIJTHOFF.

INHOUD.

EERSTE HOOFDSTUK.

	Bladz.
DE DIEFSTAL	1.

TWEEDE HOOFDSTUK.

HET VERHOOR IN HET WITTE HUIS.	10.
--	-----

DERDE HOOFDSTUK.

SAARTJE	23.
-------------------	-----

VIERDE HOOFDSTUK.

DE EERSTE LESSEN.	32.
---------------------------	-----

VIJFDE HOOFDSTUK.

PIETER NAAR ZEE.	54.
--------------------------	-----

ZESDE HOOFDSTUK.

HEIN KAST.	63.
--------------------	-----

INHOUD.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

	Bladz.
DE SLAVENOPSTAND	77.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

IN HET FORT	98.
-------------------	-----

NEGENDE HOOFDSTUK.

DE KANTEN ZAKDOEK	107.
-------------------------	------

TIENDE HOOFDSTUK.

HET WEDERZIEN	115.
---------------------	------

EERSTE HOOFDSTUK.

DE DIEFSTAL.

In de hoofdstraat van eene onzer grootste steden stond een rijtuig voor de deur van een manufactuurwinkel. Het was eene deftige karos, welke ons thans niet zou kunnen dienen, maar voor den tijd, waarin ons verhaal voorvalt, recht fraai kon genoemd worden. In die koets zat eene dame van ongeveer veertigjarigen leeftijd. Zij had een vriendelijk gelaat, en om haren mond speelde een goedwillig lachje. Nochtans kon men het haar aanzien dat zij aan eene kwaal leed. Toen het rijtuig voor den winkel stilhield, en de winkelbediende om het hardst kwam aangelopen om de dame uit te noodigen binnen te komen, trad de knecht, die bij den koetsier op den bok gezeten had, hem te gemoet, zeggende: »Mevrouw zal in het rijtuig blijven zitten, daar Mevrouw een ongemak aan haren voet heeft." Hierop naderde de bediende het portier, en vroeg, met eene beleefde buiging, wat Mevrouw begeerde te koopen. De dame gaf op vriendelijken toon te kennen dat zij eenige goederen verlangde te zien voor een kleed, waarna de bediende heenging, en haar eene menigte groote en kleine pakken in het rijtuig bracht, zoodat de wagen gansch gevuld was, en hij wel een manufactuurwinkel in het klein geleek. De dame had het nu zóó druk met het uitzoeken, dat zij geene oogen meer had voor de voorbijgangers, die glimlachten over dezen inval. Sommigen zeiden schertsend tegen elkander: »Die dame is nog al makkelijk uitgevallen, dat zij

niet eens de moeite wil doen om uit het rijtuig te stijgen." Anderen zeiden: »Daar is zij veel te hoogmoedig toe, om hare adellijke voetjes in een burgerhuis te zetten. Het wordt immers mode dat de rijke Mevrouwen met hare karossen voor de winkels blijven staan?" En zoo wist de een dit en de ander dat, en toch hadden zij het allen mis, gelijk wij weten; en zoo zij een blik in het hart dier dame hadden kunnen slaan, zouden zij zeker gezegd hebben: neen, trotsch is zij gewis niet, want in haar hart woont liefde tot God en den naaste.

Hoewel het de hoofdstraat was der stad, nochtans waren er niet vele wandelaars of voorbijgangers. Hiervoor waren twee redenen. Vooreerst was het beurstijd, zoodat de kooplieden zich allen op de beurs bevonden, en ten andere was het snikheet. Die niet noodwendig op straat moest, bleef stilletjes tehuis in de koelste kamer of in den tuin onder de schaduw van het priëel. De dame had het ook warm, en, hoewel zij het druk had met uitzoeken, zoo liet zij toch geen oogenblik den waaier uit hare linkerhand, terwijl zij met de rechterhand de goederen betastte.

Middelerwijl de dame aldus bezig was, en de knecht naast het portier stond tusschen het rijtuig en den manufactuurwinkel, hield een jongen onafgewend de oogen op den wagen gevestigd. Wie den jongen gezien had, zou op den eersten oogopslag gemerkt hebben dat deze knaap volstrekt niet tot de goede kennissen of de familie van de dame behoorde, nog minder de zoon van den burgemeester of van een rijken koopman was, want hij zag er zóó haveloos en morsig uit, dat hij eigenlijk te vies was om met handen aangepakt te worden. Zelfs kon men niet zoo dadelijk zien of de jongen uit Moerland, dan wel uit Holland was, want handen en aangezicht waren zoo zwart, alsof ze met roet en houtskool waren ingewreven. Ook de kleur van zijn haar was twijfelachtig. Het leek wel op een raagbol, welke eerst in een pot met roode verf, vervolgens in eene tobbe met inkt, en eindelijk in een krijtbak was rondgedraaid. Ik zeg rondgedraaid, want of er wel in tien jaar een kam tusschen die haren gestreken was, betwijfel ik zeer. Wat zijne kleeding betreft, ik moet eerlijk bekennen, dat ik niet weet, welken naam aan de voddën te geven, waar-

mede het lichaam van dien jongen bedekt was. Een brok van een schemeravondkleurig hemd kwam onder een overblijfsel van een kiel te voorschijn, waarvan de rechtermouw geheel opengescheurd was, en een vuilen, blooten arm liet zien. Iets wat op eene broek moest gelijken, maar dat meer had van een saamgevouwen wrijfdoek, hing hem om de lenden en was met een eindje band aan een knoop, welke zich nog bij toeval aan den kiel bevond, vastgehecht. Schoenen en kousen droeg hij niet. Over zijn rug, of liever onder den linkerarm, had hij eene oude vijgenmand hangen. En wat zich daarin voor rariteiten bevonden, zal ik maar niet uitpluizen. Zooveel weet ik, dat gij noch ik voor alles en alles, wat er in die mand was, een halven cent zoudt gegeven hebben. Overigens was die jongen recht van lijf en leden, en naar gissing ongeveer veertien jaar oud. Ware het wit van zijn oog evenzoo vuil geweest als zijne wangen, dan hadden wij onmogelijk kunnen opmerken, welke begeerige blikken de knaap naar het rijtuig sloeg. Ik weet niet of mijn lezer wel eens in een beestentuin geweest is, en daar een verscheurend dier heeft gadegeslagen op het oogenblik dat de oppasser van verre aankomt met een stuk vleesch om dit in zijn hok te werpen. Geene seconde verliest het dier het stuk vleesch uit het oog; elke beweging, welke er mede gemaakt wordt, wordt door hetzelfde gevolgd, en, naarmate de oppasser nadert, blinken en schitteren de oogen, waarmede hij als het ware zijne prooi reeds heeft verslonden. Zoo ongeveer blonken de oogen van den knaap, die deze gedurig op de dame gevestigd hield. Al snelde er ook een rijtuig voorbij, de jongen keek er niet eens naar. Hij had slechts één blik — en die blik gold... een zakdoek.

In dezelfde hand namelijk, met welke de dame haren waaijer bestuurdte om zich een weinig te verkoelen, hield zij een zakdoek vast. Dat dit voorwerp niet zeer alleedaagsch was, kon ieder kenner op den eersten blik zien. Maar was de jongen dan zulk een kenner, dat hij het onderscheid tusschen echte of nagemaakte kanten wist? Dat geloof ik niet, maar wel houd ik mij overtuigd dat Salomons, de jood, die daar net voorbij ging, zeker zou gezegd hebben: »Ik geef er nog een tien daaldertjes voor,» want hij had dadelijk gezien dat de zakdoek van de allerduurste kant was, zoo rijk en zeldzaam als

ze slechts aan een koninklijk hof gezien wordt. Of de jongen dit wist? Gewis niet, want hij had net zooveel verstand van rariteiten en zeldzame stoffen, als een Arabier van het Nederlandsche a-b-c, en kon dus onmogelijk weten dat de kanten, waaruit de zakdoek vervaardigd was, zoo kostbaar waren. Maar het waren dan ook juist niet de kanten, op welke hij zulke begeerlijke oogen had geworpen, — neen, het was iets geheel anders, hoewel het toch ook de zakdoek was. Namelijk in een der hoeken van dit kostbare voorwerp was eene koningskroon met gouddraad geborduurd, en de letters, welke zich onder deze kroon bevonden, bestonden uit kleine parelen van de fijnste en edelste soort. Deze blonken schitterend in de middagzon, en hadden de begeerlijkheid van den jongen opgewekt, want zoo dom was hij niet, of hij wist wel dat eene dame, die in een prachtig rijtuig zit, die er koetsier en live-reiknecht op nahoudt, geen onecht goud of valsche parelen in hare handen zal dragen. Die zakdoek was dus in zijne oogen minstens een gulden waard, en misschien als hij dien aan de uitdraagster in den Jodenhoek kon verkoopen, dat hij er dan nog wel een schelling meer voor maken zou. Hij berekende verder dat, als hij in het bezit van dit geld was, hij dan een stuk brood kon koopen, want hij had grooten honger, benevens zich eene betere broek of misschien wel nog een stuk van een wams aanschaffen kon, dat hij reeds lang gewenscht had, maar dat hem niemand present wilde doen. En wyl dit naar zijne gedachte niet geschieden zou, zat er voor hem niets anders op dan zijne handen uit te strekken naar eens ander-mans goed. Wist hij dan niet dat dit zonde was? Zonde? Dat was een heel vreemd woord voor onzen jongen, nog veel vreemder voor hem dan het woordje geven voor den gierig-aard. Eén ding wist hij: dat de dienders het niet hebben wilden, en dat, als zij hem te pakken kregen bij het plegen van een diefstal, hij dan voor eenige maanden tusschen vier naakte muren zou gevangen moeten zitten. Dat wist hij, want nog onlangs had hij dit voorbeeld aan een anderen jongen gezien. Maar van zonde wist hij tittel noch jota; evenmin viel het hem in dat er een God in den hemel is, die alles gadeslaat, en die in Zijne heilige wet had geschreven: »Gij zult niet stelen.»

Nu moet ik evenwel bekennen en zeggen dat hij zich tot op dit oogenblik toe nog niet aan diefstal had schuldig gemaakt, hoewel hij er duizendmaal toe in de gelegenheid geweest was, en het hem volstrekt niet ontbroken had aan aansporing tot zulke misdaad. Wat had hem dan daarvan teruggehouden? Vrees voor God? Volstrekt niet. Niet anders dan de justitie, gelijk ik daar straks reeds gezegd heb. Maar waarom had hij dan heden plan een diefstal te bedrijven? Dat zal ik u zeggen. In het gangetje, waarin de jongen zijn verblijf hield, woonde een knaap van denzelfden ouderdom en van hetzelfde bedrijf, namelijk met den bedelzak rond te loopen. Deze jongen was op het gebied van eerlijkheid zoo nauwgezet niet, en menigmaal was het hem gelukt iets op eene schelmsche wijze zich toe te eigenen, zonder dat het iemand te weten kwam dan hij zelf en de knaap, dien wij tegenover het rijtuig zien staan. Sedert een paar dagen droeg die jongen een buis, waaraan hij zeker niet langs een eerlijken weg gekomen was, en hiermede pronkte hij niet weinig, tevens zijn kameraad bespottende, dat deze zich nog getrooste in zulk eene jammerlijke kleeding rond te loopen. Deze bespottung kon hij niet langer verdragen, en, na reeds sedert een paar dagen de stad rondgedoold te hebben, hopende op de eene of andere wijze een dergelijk kleedingstuk machtig te worden, trof het zoo dat hij zich juist op den hoek van een steegje bevond, op het oogenblik dat het rijtuig van de dame voor den manufactuurwinkel stilhield. En nauwelijks blonken de pareltjes van den kanten zakdoek in zijn oog, of ook terstond kwam het voornemen in hem op dezen te stelen, en zich voor het geld, dat hij bij den verkoop kreeg, een kleedingstuk aan te schaffen, waarmede hij nog zijn kameraad zou kunnen overtreffen. Vandaar de oogen vol begeerlijkheid, welke hij op het kostbare voorwerp wierp. En zoo hij nu en dan ook al eens zijne bliken elders heen richtte, dan was het om de lange straat af te zien, of er niet een »diender" in aantocht was.

Intusschen was de dame nog altijd bezig met uit te zoeken en hoewel zij reeds een en ander gekozen had, zoo verlangde zij steeds nog iets anders, dat haar wellicht nog beter zou bevallen. Eindelijk scheen zij in hare keus te zullen slagen, daar de winkelbediende een pak had gebracht, dat haar ter-

stond behaagde. Om echter overtuigd te worden van de deugdelijkheid van dat goed, legde zij haren waaier, benevens den zakdoek een weinig ter zijde, en vatte nu met beide handen het pakje aan, dat de bediende gebracht had. De jongen had al hare bewegingen met gretige oogen gadegeslagen, en toen hij zag dat de zakdoek tot onder het portier gegleden was, hoopte hij dat de dame zich een weinig zou omdraaien; dan wilde hij toespringen, den zakdoek grijpen en met den meesten spoed zich uit de voeten maken. Doch hij zou het gemakkelijker hebben. Als de booze ons hart in bezit en ons op zondige wegen gebracht heeft, dan ruimt hij alle hinderpalen weg, welke ons zouden kunnen verhinderen nog meer kwaad te bedrijven. Want wat gebeurde er? Toen de dame eindelijk met hare keus gereed was, en de winkelbediende pak voor pak, dat in den wagen lag, in het huis bracht, viel, door het heen en weer schuiven, de zakdoek op de straat. In hetzelfde oogenblik had de jongen ook zijn plan gemaakt. Hij behoefde nu niet te springen om het voorwerp te grijpen en dan snel de vlucht te nemen. Neen, dat was nu niet meer noodig. Zachtjes sloop hij voorwaarts en deed alsof hij eenige vodden voor zijne voddenmand zocht; maar hij, die acht op hem geslagen had, zou bemerkt hebben dat de jongen, althans met het ééne oog, naar den rand van het rijtuig keek. Daar is hij bij den wagen. De dame denkt niet aan haren zakdoek; integendeel, zij is den bediende behulpzaam in het wegnemen der goederen, en in het oogenblik, dat zij den rug naar den jongen gekeerd heeft, raapt deze snel den kostbaren zakdoek op, en werpt dien op eene behendige wijze in..... neen, — ongelukkig of gelukkig? — naast de voddenmand, zoodat de doek op den grond valt. Wel bukt hij zich zoo ras mogelijk om dien op te rapen, en verwijdert zich snel, — maar Frederik, de knecht der dame, heeft deze beweging gezien, is in twee, drie sprongen achter het rijtuig om, en loopt den jongen na, die van zijn kant zulke groote en haastige stappen maakt, alsof hij eens toonen wil dat de zomerhitte hem volstrekt geen hinder doet. Doch Frederik kon harder loopen dan de jongen, en eer de laatste den hoek der straat kon bereiken, waarin tallooze gangen uitliepen en waar hij meende veilig te zijn, had de knecht hem reeds bij

den kraag.... neen, ik vergis mij, want een kraag bezat de jongen niet, — bij den arm gevat, en trok hem thans mede naar het rĳtuig. De dame intusschen had ook reeds haren zakdoek gemist en zag met angstige blikken uit het rĳtuig, denkende dat hij op straat was gevallen. Daar ziet zij Frederik met een jongen aankomen, en toen zij scherper toekijkt, bemerkt zij dat de knecht den vermisten zakdoek in de hand heeft. Nu begreep zij alles dadelijk, en, hoe schandelijk zij ook de gepleegde misdaad vindt, toch heeft zij terstond medelijden met den knaap, die zich aan deze zonde heeft schuldig gemaakt.

»Mevrouw,» zei Frederik op zegevierenden toon, »deze ondeugende bengel had uw zakdoek gestolen, en hij meende daar eens een goed profĳtje aan te hebben, maar ik heb hem beetgepakt, dat verzeker ik u, en zijn rug zal het ook wel weten. Hier is uw doek terug; wees zoo goed Mevrouw, en geef mij eenige oogenblikken verlof, dan zal ik hem even naar den heer schout brengen; die zal wel weten wat hij met zulke schavuiten moet doen.»

De jongen, die geen oogenblik door Frederik losgelaten was, sidderde alsof hij midden in de sneeuw lag, vooral toen hij het woord schout hoorde; en niet alleen dat hij sidderde, maar de schande over zijne daad in tegenwoordigheid van de dame en den knecht, — want gelukkig voor hem was juist de straat ledig, — deed hem het bloed naar het hoofd stijgen, zoodat hij tot achter zijne ooren rood werd. En deze bloe der schaamte was, in weerwil van zijn morsig aangezicht, voor de dame zichtbaar. Hij mocht God danken dat de dame niet zoo wettischgezind was als haar knecht, en dat zij niet zulk een trotsch hart bezat als de menschen dachten, want anders zou hij één — twee — drie naar den gevreesden man gebracht zijn geworden. Nu echter had hij gelukkig met iemand te doen, die wel wist dat iemand zondigen kan en ook zondigt, maar wien het tevens niet onbekend was, dat God bij den overtreders niet terstond met het oordeel begint, maar eerst tracht door Zijne genade den zondaar op een goeden weg te brengen. Zij wierp een langen en uitvorschenden blik op den jongen, en daar zij meende in zijne oogen iets te bespeuren, dat haar aantrok, zeide zij tot den knecht, terwijl zij den zakdoek aannam :

»Laat den jongen los, Frederik, en ga bij den koetsier staan. Ik wil even met den knaap spreken.»

»Maar Mevrouw,» zeide deze verwonderd, »moet ik dan niet naar den schout?»

»Neen, Frederik.»

Het was den jongen alsof hem een steen van het hart viel. Bij zich zelve dacht hij: wat is dat voor eene goede dame! Ach, zoo ik haar mijn nood geklaagd had, wie weet of zij mij dan niet een kleedingstuk en wat brood gegeven had.

»Maar Mevrouw,» pruttelde de knecht, die nog niet besluiten kon den jongen los te laten, »maar Mevrouw, weet u wel wat hij gedaan heeft? Dien mooien zakdoek gestolen. Zulk een dief behoort achter de tralies. Och, laat mij maar eventjes den dienaar wenken, die daar van verre aankomt.»

Frederik hief de hand reeds op om zijn wensch te vervullen en den dienaar te roepen. De jongen begon opnieuw te sidderen. Hij durfde echter geen woord tot zijne verontschuldiging spreken, daar hij zich bewust was straf verdiend te hebben. Met een gebogen hoofd en bevende alsof hij de koorts had, stond hij voor Mevrouw en haren knecht.

»Frederik,» zeide de dame op zachten, maar beslisten toon, »doe wat ik u zeg; laat den jongen los en ga bij den koetsier staan; ik wil even met den knaap spreken.»

Frederik moest gehoorzamen; hij kneep echter eerst den knaap nog eens goed in den arm, zonder dat hij dit aan de dame liet merken, en ging toen heen, terwijl hij brommend zeide: »Ik zal dien jongen schavuit nog wel eens te pakken krijgen. Dat is een spitsboef van de ergste soort. Mevrouw is veel te mal om zich met zulk gespuis in te laten. Een ferm pak slaag, eene geeseling en een brandmerk, en tien jaar achter de tralies, — dat zou vrij wat beter zijn dan al die zoete woordjes!»

Toen Frederik op zijne plaats was gekomen, boog zich de dame over het rijtuig heen en zag den knaap met een weemoedigen blik aan, terwijl zij tot zich zelve sprak: »Misschien kan ik dezen knaap nog van den weg des verderfs redden. Ik kan het aan zijn gezicht zien, dat hij er spijt van heeft; ook is hij geen doortrapte en onbeschaamde dief, anders zou hij al lang weggelopen zijn. Ik moet eens beproeven wat ik voor hem doen kan.»

»Jongen,» zeide zij met hare gewone zachte stem, »hebt gij geene andere kleederen?»

»Neen — Mevrouw,» stotterde hij.

»Wat hebt gij in die mand?»

»Een paar beenen en eenige vodden van papieren, welke ik op straat opgeraapt heb.»

»Wat doet gij daarmee?»

»Die verkoop ik — Mevrouw.»

Hoeveel zijn die waard?» vroeg zij, »mij dunkt die mand is tamelijk vol.»

»Och Mevrouw,» was het antwoord, »als ik nog dubbel zooveel heb, dan krijg ik er nog niet eens vier duiten voor.»

»En hebt gij geen geld om brood te koopen?»

»Neen — Mevrouw.»

De dame dacht een oogenblik na.

»Weet gij waar ik woon?» vroeg zij op nog veel zachter toon, alsof zij bang was dat Frederik het hooren zou.

»Neen, — Mevrouw.»

»Ik woon in de Noorderstraat, het groote, witte huis, met de breede stoep.»

»Nu weet ik het — Mevrouw.»

»Goed; kom hedenavond precies te zeven uren bij mij. Schel aan het huis, en als dan de knecht of de meid u open-gedaan heeft en zij u willen wegsturen, zeg dan maar dat ik u besteld heb. Begrepen?»

»Jawel — Mevrouw.»

»Precies te zeven uren.»

»Jawel, Mevrouw.»

»Maar gij moet u eerst wasschen, voordat ge bij mij komt. Hebt gij geen zeep?»

»Neen, Mevrouw.»

De dame haalde nu een zijden beursje uit den zak te voorschijn, opende dit, en gaf den jongen een klein stukje zilvergeld, terwijl zij hem toevoegde:

»Daar, ga nu heen; koop u een stuk brood, en wasch u eens goed met zeep.»

De jongen stond nog vol verbazing te kijken. Hij wilde een paar woorden van dank stamelen, maar de dame gaf haren knecht eenige bevelen. De koetsier legde de zweep op de

paarden, Frederik sprong achter op het rijtuig, en, terwijl de jongen nog niet recht wist of hij droomde dan of hij waakte, was de wagen reeds lang uit het gezicht.

TWEEDE HOOFDSTUK.

HET VERHOOR IN HET WITTE HUIS.

De torenklok was nog bezig om met hare laatste slagen aan de stadsmenschen te verkondigen dat het zeven uren was, toen onze voddenjongen de breede stoep van het Witte huis optrad. Het was inderdaad een fraai huis, welks witte kleur in de stralen van de avondzon glinsterde. Aan weerszijden van de huisdeur zag men vier schuiframen, met witte gordijnen behangen, achter welke men nog bovendien gekleurde gordijnen bemerken kon. Het huis had twee verdiepingen, en op de tweede verdieping kon men ook eene rij vensters zien, welker gordijnen wel niet zoo prachtig waren als die van beneden, maar welke toch te kennen gaven dat alles in dit huis op het smaakvolst besteld was. In den gevel van het huis zag men een witten Engel gebeeldhouwd, die eene bazuin voor de lippen hield, en onder dezen Engel las men de woorden: »Vreede op aerde." Er stonden in diezelfde straat meer prachtige huizen, maar geen daarvan kwam in aanmerking bij dit Witte huis, dat door zijn sierlijken, deftigen bouwtrant boven alle uitblonk.

Onze voddenjongen trad dan de stoep op. Hij stond gereed aan te schellen, maar of hij niet durfde, omdat de klok nog niet hare volle zeven slagen uitgegalmd had, dan wel of hij verlegen was, — dit weet ik niet, althans hij bleef een oogenblik besluiteloos bezijden de deur staan. Als men hem vergeleek bij eenige uren vroeger, dan zag men duidelijk dat het zachte woord van de dame meer uitgevoerd had dan de scherpe bedreiging van Frederik. Wel was er nog niets aan zijne kleeding veranderd, en liep hij nog even barrevoets als vanmiddag, maar hij had twee oude dingen afgelegd en een

nieuw aangeschaft, namelijk hij had zijne voddenmand niet bij zich, en ook was het vuil van zijn aangezicht en zijne handen verdwenen, terwijl daarentegen zijn gelaat blonk als een spiegel. Nu eerst kon men goed zien hoe de jongen er uitzag. Hij had volstrekt niet, wat men zegt, een gemeen gezicht. Integendeel, zijn gelaat was zeer regelmatig gevormd. Een paar fiksche oogen blonken in zijn hoofd. Het donkerbruine haar, met behulp van zijne vijf vingers een weinig in orde gestreken, lag schuins over zijn blank voorhoofd. De wangen waren tamelijk rood, en zoo arm als hij was, zat hij toch beter in het vleesch dan men wel verwacht zou hebben. Ach, wij weten niet altijd, waarmede zich de armen voeden. Als die geen Heer in den Hemel hadden, dan zag er het waarlijk slecht voor hen uit. Maar Hij, die de raven voedt onder de hemelen en de muschjes op het dak hunne spijze geeft, zorgt op eene barmhartige wijze voor Zijne schepselen, en God is barmhartiger dan alle menschen te zamen.

De jongen trok thans aan de schel — zeer zachtjes, zóó zachtjes, alsof hij bang was geweest dat men het hooren zou. En toch moest men het hooren. Hoe zou men anders weten dat er gescheld was! Doch deze zachte manier van zich aan te kondigen is ook steeds het werk van den bedelaar, van hem, die iets te vragen heeft. Zoo staat ook Jezus voor iederen zondaar, niet voor een wit huis, maar voor eene woning vol ongerechtigheden, ons hart, en begeert binnengelaten te worden, opdat Hij het reinige en gelukkig make. Iemand, die iets komt brengen, schelt gewoonlijk hard aan, opdat het gehoord en zooveel mogelijk door vele menschen gezien worde, wyl hierdoor zijn hoogmoed gestreeld wordt. Maar God brengt ons alle dagen zoovele dingen uit Zijn Hemel, en toch hoe zacht, ja, hoe bijna onmerkbaar komt Hij niet in de zegeningen van regen en zonneschijn, en in tallooze gaven voor onze behoeften, welke wij meestal aannemen, alsof wij ze verdiend hadden en Hij ze ons niet had gegeven. O, wij moeten en kunnen nog zooveel van God leeren, als wij daartoe maar gewillig waren!

De knaap behoefde niet lang te wachten, want hoe zacht hij ook gescheld had, toch had de schel haren doffen, zwaren klank door het huis doen weergalmen, zoodat haar geluid

doorgedrongen was tot in het onderhuis, waar de keukenmeid zich bevond. Frederik, wiens post het anders was, telkens als er gescheld werd, de deur te openen, was niet tehuis, en gewis had de jongen dit te danken aan de dame, die den knecht had uitgezonden tegen den tijd dat zij den bedelknaap verwachtte. Waartoe Frederik was uitgezonden zal u straks blijken.

Stijntje, de keukenmeid, deed open. Zij had niet het oplopende karakter en de strenge manieren van Frederik, maar zij had er toch een hekel aan elk oogenblik voor ieder wissewasje het heele huis door naar de voordeur te kuieren. Toen zij den voddjongen zag, wilde zij zonder te spreken, één — twee — drie de deur weer voor zijn neus dicht doen, in de meening, dat hij kwam bedelen; doch toen zij de woorden van den jongen hoorde, dat Mevrouw gezegd had dat hij hier om zeven uren moest komen, liet zij de deur op een kier open, keek toen den knaap van boven tot beneden aan, en vroeg:

»Liegt gij niet?»

De knaap schudde ontkennend het hoofd.

»Waar heeft u Mevrouw dan gezegd dat gij hier zoudt komen?»

»Vanniddag op straat.»

»Nu liegt gij toch, want Mevrouw loopt niet op straat.»

»Mevrouw zat in haar rijtuig, dat voor een winkel stield.»

De meid dacht een oogenblik na. Zij moest voorzichtig zijn, want zij wist hoe dikwijls hare goede Mevrouw reeds bedrogen was geworden.

»En heeft Mevrouw u zelve dat gezegd?» herhaalde zij.

»Mevrouw zelve. Zij gaf mij geld voor brood en zeep, en zei dat ik precies om zeven uren hier moest zijn.»

In dit oogenblik ging binnen in het huis eene schel over, ten bewijze dat Mevrouw haar riep. Zij liet nu den jongen in huis, en zei hem dat hij maar zoo lang op de mat moest blijven staan; straks zou zij hem wel komen zeggen waar hij wezen moest. Stijntje ging heen naar de kamer van Mevrouw, maar kwam na een paar minuten terug, terwijl zij bedenkelijk met het hoofd schudde en tot zich zelve zeide:

»Wat onze goede Mevrouw zich toch allerlei dingsigheden op den hals haalt! Als ik Mevrouw was, dan gaf ik dien

jongen voor eens een schelling en daarmee holla! Maar dat goede mensch zorgt te veel voor haar evennaaste."

Stijntje was eene beste meid in de keuken, en er zat bovendien ook nog wel wat goeds in haar, maar de rechte liefde bezat zij toch niet. Zij was er nog verre af om den barmhartigen Samaritaan gelijk te zijn, want deze vergenoegde zich niet enkel met zijne twee penningen aan den armen jood te geven, maar hij goot ook olie in zijne wonden, legde hem op zijn lastdier, bracht hem ter verpleging in de herberg en bleef borg voor hem bij den herbergier, als de arme man nog iets noodig had. De ware liefde vergenoegt zich niet, evenals Stijntje, met den bedelaar eene goede gift te schenken en hem dan te laten loopen, maar zij ziet ook naar hem om en strekt haren gezegenden werkkring zoo ver mogelijk uit.

»Gij moet in deze kamer gaan,» zeide Stijntje, die eene deur rechts opende en den jongen binnenliet. »Mevrouw zal dan wel bij u komen, heeft zij mij gezegd. Gij behoeft uwe schoenen niet op de mat af te vegen,» merkte zij glimlachend aan, op de bloote voeten van den knaap wijzende.

De jongen wreef toch met de bloote voeten een paar keer op de mat en ging toen de aangewezen kamer binnen. Maar welk een gezicht zette hij hier! Hij durfde slechts drie stappen voorwaarts doen, uit vrees van het prachtige dikke kleed te bederven, dat op den grond lag en den geheelen vloer bedekte. Met een paar groote oogen rondziende, zag hij zooveel heerlijke dingen, welke hij geen naam kon geven, maar welke, het een nog meer dan het ander, in zijne oogen eene groote waarde hadden. Wat hem het meest in verbazing bracht, was eene groote glazen kroon, welke midden in de kamer boven eene tafel hing. Die kroon bestond niet uit een stuk glas, maar wel uit honderd kleine glaasjes, welke heel fijn geslepen waren en waarop de lichtstralen velerlei kleuren te voorschijn riepen, zoodat de jongen meende dat zij uit louter juweelen en diamanten bestond. Sommige glaasjes waren in een bundel vereenigd en vorunden eene soort van blaker, waarop eene helder-witte waskaars stak, welke nu echter niet brandde. Vlak tegenover deze glazen kroon hing een spiegel met eene breede lijst, en de jongen dacht bij zichzelf: »Wat moet die Mevrouw toch rijk zijn, want het goud zit wel

een vinger dik op de lijst." Als hij van verre in den spiegel keek, zag hij er de kroon weer in, welke naar zijne gedachte nog veel meer schitterde. Onder den spiegel stond een kastje van heel fijn hout, en boven op dat kastje stond eene gouden pendule onder een glas, omgeven van allerlei vazen en chineesche kopjes, het een nog prachtiger dan het ander. Ja, overal waar de knaap heen zag, was het even mooi, zoo mooi als hij geloofde dat het nergens was, of het moest in den hemel zijn, waarin het, zooals hij het wel eens gehoord had, bijzonder mooi moest zijn.

Ongeveer had hij hier eene minuut of vijf gewacht, toen er tegenover hem eene deur openging, en de dame binnentrad. Zij leunde op een stokje, en de jongen bemerkte dadelijk dat zij, zooals hij zich later uitdrukte, een »mankement" aan haren rechtervoet had. Zij kon moeielijk loopen, doch zich nu eens aan een stoel en dan weder aan de tafel vasthoudende, bereikte zij eindelijk een grooten armstoel, welke, evenals de overgordijnen van de vensters, van groene zijde was, waarop zij zich neerzette, haar stokje tegen de tafel liet leunen en tot den knaap zeide:

»Gij zijt precies op uw tijd geweest, jongen!...-zeg mij eens, hoe is uw naam?"

»Dien weet ik niet goed, Mevrouw," antwoordde hij, terwijl hij de schouders ophaalde.

»Niet?" vroeg Mevrouw verwonderd. »Zijt gij dien vergeten?"

»Neen, Mevrouw."

»Hoe komt het dan dat gij dien niet weet? Kunt gij dien niet aan uwe ouders vragen?"

»Ik heb, naar ik weet, geene ouders. Mijne moeder is al lang dood en mijn vader moet ergens in de Oost rondzwerven."

Mevrouw schudde meewarig met het hoofd en vroeg vervolgens:

»Hebt gij hier altijd gewoond?"

»Zoover ik mij kan herinneren ja, Mevrouw; doch ik moet hier als een heel klein kind gebracht zijn geworden door Jan Kast."

»Wie is die Jan Kast?" vroeg de dame, glimlachende bij dien zonderlingen naam.

»Dat was de bedelvader uit het klapgangetje bij de kerk, Mevrouw.»

»Leeft hij niet meer?»

»Neen, Mevrouw; men heeft hem verleden winter dood op straat gevonden met een stuk van eene flesch in den mond.»

De dame schudde weer het hoofd.

»En bij wien woont gij thans?» vroeg zij.

»Bij Hein Kast.»

»Wie is dat?»

»Zijn zoon.»

»Hoe oud is die?» vroeg de dame.

»Ongeveer zoo oud als ik, want precies weten wij dat geen van allen.»

»En hebt gij dan geen naam, waarbij die Hein u noemen kan?»

»Jawel, Mevrouw, ze noemen mij Pieter van Delft, omdat ze mij bij mijne moeder te Delft gevonden hebben.»

»En waarvan leeft gij?»

»Van alles wat ik maar vind, of wat iemand mij geeft. Ik heb het niet zoo goed als Hein Kast; want in hetzelfde klapgangetje woont Heins oom, die hem tusschenbeide nog wel eens wat geeft.»

De dame zag den knaap uitvorschend aan. Zij had volstrekt geene reden om de oprechtheid van den bedeljongen in twijfel te trekken en verblijdde zich ten minste iets in hem te ontdekken wat zij prijzen kon. Zij wilde echter nog meer van hem weten, hopende dat hij even oprecht zou blijven antwoorden.

»Antwoord mij eens eerlijk, Pieter,» zeide zij, »hoe zijt gij er toch toe gekomen om mijn zakdoek te willen weg nemen? Ik zeg dit nu volstrekt niet om u die booze daad weer in herinnering te roepen en er u een verwijt over te maken, maar alleen om eens te weten te komen wat u tot die daad gedreven heeft. Deedt gij het uit honger?»

De jongen kleurde, maar schudde terstond daarop ontken nend met het hoofd.

»Om welke reden dan?»

»Hein lachte mij telkens uit omdat hij een goed buis aan had en ik slechts lomp en droeg.»

»Kondet gij dan geen buis krijgen?»

»Neen, Mevrouw. Als ik dat gehad had, zou ik naar Amsterdam gegaan zijn, waar men op de zeevloot komen kan. Ik had dit voornemen reeds dikwijls aan Heins oom te kennen gegeven, en dit was dom van me, Mevrouw, want nu zorgde hij wel dat ik geene andere kleeding kreeg als deze.»

De dame dacht een oogenblik na.

Als ik u dan eens goede kleeding gaf?» zei zij vragend, terwijl zij hem oplettend gadesloeg.

De oogen van den jongen blonken als de kristallen glaasjes van de kroon.

»O — Mevrouw!» riep hij uit, beide handen van verbazing opheffend.

»Nu, wat zoudt gij dan doen?»

»Alles — alles — alles, wat Mevrouw maar wil, dat ik doen zal, als ik maar eerst van Hein Kast zijn oom weg kan.»

»Daar is wel middel op!» zeide de dame. »Maar zoudt gij een eerlijke, oppassende jongen willen worden?»

»Heel gaarne, Mevrouw.»

»Nu, ik zal eens zien en denken, wat ik voor u doen kan. Kunt gij lezen of schrijven?»

»Neen, Mevrouw. Ik heb nooit op school gegaan.»

»Zoudt gij dat ook wel willen leeren?»

»Asjeblijft, Mevrouw.»

»Zijt gij wel eens in de kerk geweest?»

»Jawel, Mevrouw. Maar ik verstond er nooit een woord van wat daar gezegd of gezongen werd. Ik geloof zelfs niet dat er iemand in die kerk was, die er ook een woord van verstaan heeft. Hein Kast, die bij mij stond, zei dat die priester potjeslatijn sprak.»

»O, gij zijt dus in eene Roomsche kerk geweest. Maar hebt gij nooit eene andere bezocht?»

»Neen, Mevrouw.»

»Hebt gij nooit iets van God gehoord?»

»God — God!» zeide de jongen met een verschrikten blik.

»Waarom schrikt gij zoo voor dien naam?» vroeg de vrouw des huizes verwonderd.

»O, Mevrouw, als Hein zijn oom dronken was, schreeuwde hij telkens »God!» met nog andere woorden, en als ik dan

ongelukkig dichtbij hem kwam, pakte hij mij beet en sloeg mij verschrikkelijk."

»Maar waarom liept gij dan niet weg?"

»Dat zou mij weinig gebaat hebben. Hein zijn oom heeft overal, ja, in elke stad, zijne vrienden, die mij dadelijk weer terug zouden brengen."

»En daareven zedet gij dat, als gij een goed buis hadt, gij dan naar Amsterdam zoudt gegaan zijn. Heeft daar dan die man geene vrienden?"

»Zeker, Mevrouw. Maar als ik dienst neem op zee, krijgt Hein zijn oom het handgeld, vijf achtentwintigen, en daarmede ben ik van hem losgekocht."

De dame sloeg hare handen in elkander en zuchtte, terwijl zij den armen jongen met medelijden aanzag, wiens jeugd in zulke ellende en in zooveel zonden doorgebracht was. Zij vroeg hem niets meer. Zij wist genoeg. Het leven van dien knaap was als eene mijn: hoe dieper men er in daalde, hoe donkerder ze werd. Het was nu tijd hem aan het licht te brengen, opdat de Zon der genade en der kennis hem beschijnen mocht. Hij had nu veertien jaren geleefd zonder eenige kennis van God, zonder te weten dat ook voor hem eenmaal de Zone Gods uit den hemel neergedaald was, terwijl hij te midden van allerlei ongerechtigheden geleefd en het brood der schande en der armoede gegeten had. Zij zat geruimen tijd stil op haren stoel. Het avondbrood scheen op haar gelaat, en die hare liefelijke trekken had gadegeslagen, zou gezegd hebben: »Als God onder de menschen op aarde Engelen gemaakt heeft, dan moet zij er een van wezen."

Zij wilde hem niets meer vragen, en toch kon zij niet besluiten hem heden haar huis te zien verlaten, zonder hem een enkel goed woord op het hart te drukken. Dicht aan hare rechterhand stond eene kleine vierkante tafel, op welke verschillende boeken lagen. Zij nam er een ter hand, en daarin bladerende, liet zij haren vinger rusten onder aan eene bladzijde. Vervolgens sloeg zij haar oog op den jongen en zeide toen met hare gewone zachte stem:

»Pieter, dit boek, dat ik hier in mijne hand houd, is het woord van God. Dat woord leert ons hoe wij in den hemel komen. Ik hoop dat gij weldra meer van dit boek zult weten,

maar een paar woorden zal ik er u toch uit voorlezen, welke gij goed onthouden moet, zoodat gij ze morgen nog weet en uw geheele leven bewaart. Luister, en zeg mij nu de volgende woorden eens na: »Want alzoo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijnen eengeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.»

De dame liet den jongen deze woorden drie-, viermalen herhalen; toen kende hij ze.

In dit oogenblik werd er aan de deur geklopt.

Stijntje trad binnen.

»Mevrouw,» zei de keukenmeid, »Frederik is te huis, en vraagt of hij direct bij u moet komen.»

»Ja, Stijntje, zeg hem dat hij hier komt, en neem gij dezen jongen mede; geef hem op de plaats een stuk brood met vleesch, en als hij dat opgegeten heeft, moet hij wachten tot dat ik hem laat roepen. Stuur Frederik maar hier.»

Stijntje verliet de kamer, en de jongen, die begreep dat hij dit ook doen moest, volgde haar, terwijl hij de meid hoorde zeggen: »Ach, wat haalt onze goede Mevrouw zich toch allerlei dingsigheden op den hals. Ik had den jongen maar een schelling gegeven, en daarmee holla.»

Zoodra Stijntje de deur achter zich gesloten had, stonden beiden in het voorhuis, vanwaar verschillende deuren toegang gaven tot de afzonderlijke deelen van het huis. Links waren de deuren, welke naar den linkervleugel van het gebouw leidden; rechts tegenover den ingang was eene boogvormige portica, door welke men naar de keuken kwam, en tusschen den rechtervleugel van het huis en deze portica zag men eene breede trap, met sierlijk gebeeldhouwde leuninggen. Deze trap leidde naar de bovenvertrekken van het huis. Op het oogenblik dat Stijntje en de jongen in het voorhuis traden, daalde langs deze trap een knaap af, vlug als een eekhoorntje en dartzel als een jong hondje. Het was een beeldschoone knaap, niet groot en sterk, maar toch verre er van daan een zwak kind genaamd te kunnen worden. Zijn helder blond haar viel in enkele krullen over zijn voorhoofd en rondom zijn hals. Zijn neus was wel een weinig opgewipt en stond tamelijk nieuwsgierig naar boven, doch dit ontsierde zijn aangezicht niet,

terwijl zijne lichtblauwe oogen iets zeer innemends hadden. Deze knaap was de eenige zoon van Mevrouw Van Polslagen, de dame, met wie onze bedeljongen daar straks gesproken had. Hij was de lust harer oogen, de hoop van haar hart, het voorwerp harer gebeden. Beantwoordde hij aan al de liefde, welke zij hem bewees? Helaas, neen! Julius deed haar veel verdriet. Hij was ongehoorzaam, luisterde slechts zelden naar hare zachte vermaningen, en dan alleen als hij een bijzonderen wensch koesterde of eenig geld van haar begeerde, was hij liefvallig jegens haar, om straks weder te vergeten hoe diep hij zijne moeder door zijn ongeregeld gedrag bedroefde. Twee jaren geleden had hij zijn vader verloren, en daar deze verscheidene jaren bedlegerig geweest was, had Mevrouw Van Polslagen de opvoeding van haren zoon geheel alleen moeten bezorgen. Zij had hem lief met al de teederheid harer ziel, doch juist deze liefde was het, welke den knaap bedierf. Uit vrees van hem te verliezen, waakte zij over hem met de grootste zorgvuldigheid, en daar zij moeielijk tranen kon zien, voorkwam zij al zijne wenschen, en willigde die steeds in. De gevolgen hiervan waren voor moeder en zoon beiden treurig, want terwijl de eene tevergeefs hare liefkozinger verkwistte, werd de ander hoe langer hoe meer verwaand en lichtzinnig.

Deze knaap dan daalde langs de trap af op 't oogenblik dat Stijntje en de bedeljongen uit de kamer kwamen. Nauwelijks had hij hem met zijn vluggen blik bemerkte, of hij bleef plotseling stilstaan, en, op den jongen wijzende, riep hij op een toon der grootste verachting uit:

»Arejakkes, wat is dat voor een gemeene jongen! Komt die uit Ma's kamer, Stijn?»

»Ja, jongenheer,» was het antwoord van de keukenmeid, die zich spoedde om de portica te bereiken. Maar met een sprong was de knaap beneden, en, zich vlak voor den ingang plaatsende, vroeg hij:

»En wat heeft de smerige jongen bij Ma gedaan?»

»Dat weet ik niet, jongenheer,» antwoordde Stijntje, »dat zijn dingsigheden van uwe Ma.»

»En moet die vuile jongen mede naar de keuken, Stijn?»

»Neen, jongenheer, naar de plaats.»

»Arejakkes! Arejakkes!» zeide hij, een paar stappen ach-

terwaarts doende, terwijl hij zich de hand voor den neus hield.

Onzen bedeljongen vloog een bos naar het voorhoofd.

»En wat riekt het hier naar vieze dingen!» vervolgde de jongenheer spottend.

Stijntje deed wijs dat zij zich haastte weg te komen, terwijl de zoon van Mevrouw Van Polslagen voortging met den voddenjongen allerlei beleedigende woorden naar het hoofd te werpen. Gelukkig voor Pieter verliet de jongenheer spoedig het huis.

Eenige oogenblikken later stond de jongen op de plaats, en at naar hartelust, wat Stijntje hem gebracht had. Midde-lerwijl was Frederik met een pak onder den arm naar binnen gegaan op Mevrouw's bevel, en deed haar verslag van zijne boodschap. Ik zal u het geheele gesprek tusschen Mevrouw en Frederik niet mededeelen. Zij drukte hem ten zeerste op het hart om tegen niemand, wie ook, ooit een woord te reppen van hetgeen er dien middag met den kanten zakdoek was voorgevallen. »Wij moeten een zondaar zien te redden, Frederik,» zeide zij onder andere, »voordat het te laat is. Als God zegen geeft op datgene, wat ik voor den armen jongen doen wil, zal ik de vreugde smaken van een mensch gewonnen te hebben voor de maatschappij en wellicht ook voor den hemel.»

Frederik's gedachten gingen zoo ver niet als die van Mevrouw; maar hij was een trouwe en eerlijke knecht, die gewillig deed wat zij hem opdroeg en haar in alles onderworpen was. Om die reden reeds zou hij liever het geheim in het graf medegenomen, dan er iets van aan anderen geopenbaard hebben.

»Frederik,» sprak Mevrouw verder, »leg het pak met kleedingstukken, dat gij onder den arm hebt, maar in uwe kamer, totdat ik u daaromtrent nadere bevelen geef. Wat den jongen betreft, zoudt gij meenen dat Jan, de palfrenier, zwarigheid zou maken hem een nacht een plaatsje op den hooizolder te geven?»

»Dat zou ik niet denken, Mevrouw. De paarden merken er niets van, en daar Jan ver genoeg van hem af ligt, zal het hem waarlijk niet hinderen.»

»Maar Jan moet het toch weten.»

»Zeker, Mevrouw. De koetsier ook. Doch dit zal ik wel in orde brengen, Mevrouw.»

»Zeer goed,» vervolgde zij, een papiertje ter hand nemende, waarop zij eenige aantekeningen geschreven had, »weet gij ook ergens in de stad het klapgangetje?»

»Dat is niet ver van de kerk.»

»Juist, in die buurt moet het zijn. In dat klapgangetje moet een zeker huishouden wonen, waarvan de familienaam Kast is. Ik geloof dat het daar niet zuiver toegaat en er vele ongerechtigheden gebeuren. Doch dit zijn mijne zaken niet. Ik weet alleen dat onze bedeljongen, moederziel alleen in de wereld staande, van die menschen geheel afhankelijk is, en zoo er van den jongen iets goeds zal komen, moet hij uit de handen van die Kast-familie.»

»Maar Mevrouw,» zei Frederik, »met uw welmeenens, dat is heel eenvoudig. Hij gaat er slechts niet weer heen.»

»Ja, dat gaat zoo gemakkelijk niet. Er moet er één onder die Kast-familie zijn, die den jongen geheel in bedwang heeft en nog meer gezag over hem houdt dan een vader over zijn kind, zoodat de jongen niet los kan, tenzij hij eene zekere som betaalt, en die wil....»

»Maar Mevrouw,» zei Frederik, wiens bloed spoedig kookte, »ik heb het maar eenvoudig bij den schout aan te geven, en dan doen al de Kasten te zamen den jongen niet zie zóóveel.»

Bij deze woorden zette hij den duim zijner rechterhand schrap tegen den top van zijn wijsvinger.

»Och Frederik,» zeide Mevrouw Van Polslagen, »gij komt altijd met uw schout, alsof er niet een betere weg ware. Ik geloof dat het zoowel voor mij als voor den jongen goed is om hem met een zoet lijntje van dat volk te zien af te krijgen. Ziehier vijf achtentwintigen. Dat zal zoowat ongeveer de prijs zijn....»

„Maar Mevrouw,» viel Frederik, wiens rechtvaardigheid tegen dezen handel sprak, de dame in de rede. »U heeft toch wel geen plan om zooveel geld aan dat dievengoed te geven? Ik bracht het liever naar het weeshuis; dan verdiende ik er nog een Godsloon aan.»

»Mijn besluit staat vast, Frederik, en ik geloof dat het

't beste is. Gij brengt dat geld aan Hein Kast zijn oom — zoo heeft de jongen dat beruchte familiehoofd genoemd, en brengt mij een papier, waarop door of vanwege dien Kast geschreven staat, dat hij van al zijne rechten op den jongen, die Pieter Van Delft heet, afziet, zonder hem echter te zeggen dat het geld van mij komt."

Frederik had moeite om zich te bedwingen.

»Is er nog iets van uwe orders, Mevrouw?" vroeg hij, met een aangezicht rood van toorn.

»Ja, Frederik, als gij de zaak met Jan over de slaappleats van den jongen overlegt en hem over de plaats heen naar den stal gebracht hebt, moest gij eens naar Saartje gaan en haar zeggen, dat zij morgenochtend te tien uren bij mij komt."

»Saartje . . . Saartje," zeide Frederik, niet terstond wetende welke vrouw zijne meesteres bedoelde.

»Ja, Saartje. Gij kent haar wel, de baker, die mijn zoon gebakerd heeft en af en toe nog wel eens aankomt. Gij weet haar toch wel te wonen?"

»O, zeer goed; Mevrouw," antwoordde Frederik, die nu het beeld van de begeerde baker levendig voor den geest had. »U zegt: morgenochtend om tien uren?"

»Juist; niet vroeger."

»Ik begrijp haar," dacht Frederik bij zich zelve, »zij wil eerst het uur afwachten dat haar lieve Julius uit het huis is. Nu, die is ook het vijfde wiel aan den wagen."

»En," vervolgde Mevrouw, een weinig glimlachend, »morgenochtend moet gij met Jan probeeren hoe den jongen de kleeren passen, welke gij gekocht hebt. Hij moet maar zoolang op stal blijven, totdat ik hem laat roepen."

De dame gaf een teeken dat het gesprek uit was, en Frederik ging heen, terwijl hij met zekere nijdigheid de vijf achtentwintigen in den zak duwde.

DERDE HOOFDSTUK.

SAARTJE.

Den volgenden morgen wandelde een eenzaam vrouwtje de straat op, welke naar het Witte huis geleidde. Zij was hoogst burgerlijk eenvoudig, hoewel uiterst netjes gekleed. Geen plooitje van hare paars-gebloemde japon zat er verkeerd. De borst daarvan was laag uitgesneden en bedekt met een kruiselings gevouwen witten doek, welks einden onder het keurslijf verborgen waren. Een zwart zijden boezelaar hing tamelijk lang, tot bijna aan den rand van den rok, en telkens als de wandelaarster den voet verzette, liet zij hare hagelwitte kousen zien, welke in slossen schoenen gestoken en met kruislinten bevestigd waren. De mouwen harer japon waren eng en lang, en liepen met eene breede strook tot over de helft harer handen, van welke de linker eene lange ridicule droeg, gelijk het toen mode was. Het hoofd was bedekt met een plat liggend mutsje, in het midden met een zwarten band, terwijl onder de plooiën eene menigte wit poeder gestrooid was, waardoor men verhinderd werd de kleur van het haar te onderscheiden. De wandelaarster moest reeds tamelijk bejaard zijn, te oordeelen naar de breede rimpels op het voorhoofd en de spiertjes wit haar, welke ter zijde van de ooren zichtbaar waren, en vooral ook wegens den ingevallen mond, welke een volstrekt gemis aan tanden deed vermoeden. Doch verre er van af dat deze ingevallen mond iets onaangenaams aan het gelaat opleverde, gaf hij, in verband met kin en wangen, aan het overige gedeelte van het aangezicht iets bekoorlijks, zoodat de vergelijking zelfs niet zeer onjuist zou zijn, als men dien mond een ledig roomhorentje en de ronde, dikke wangen een paar blinkende roode appels noemde. Zij was niet groot van persoon, eerder vlug dan langzaam in haren gang, en toch eenigszins afgemeten en deftig in hare houding.

Dit is nu de kleeding en het portret van Saartje, die baker, die, zooals mijn lezer zich zal herinneren, door Mevrouw Van Polslagen ontboden was om hedenmorgen te tien uren tot haar te komen.

Saartje wandelde dan den weg op naar de Noorderstraat. Zij dacht er over na waartoe Mevrouw Van Polslagen haar had doen ontbieden. Dat het iets kwaads was, geloofde zij niet. »Mevrouw,» zoo fluisterde zij tot zich zelve, »is veel te goed. Och, waren alle menschen maar zoo! Dat goede mensch prakkezeert den heelen dag over niets anders dan haar even-naaste gelukkig te maken.»

Toen zij het Witte huis bereikte, zag zij nog eens even na of er ook een kreukeltje in haren boezelaar zat, voelde rechts en links naar haar mutsje, streek nog even de plooiën van haren witten borstdoek glad, en, overtuigd zijnde dat alles bij haar conform was, schelde zij aan.

Stijntje deed haar open.

»Wel Saartje,» zei de keukenmeid, welke geene kennis droeg van Saartje's komst, »wel mensch! komt gij zoo vroeg ons eens bezoeken? Wel, daar hebt ge eens een goeden inval gehad! Gij kunt mij dadelijk gaan helpen aan de prinsessen-boontjes, welke ik nog moet afhalen en den geheelen morgen heeft mij de schel geen rust gelaten. Kom binnen, Saartje, kom binnen, mensch!»

Saartje voldeed aan de gulle uitnoodiging en schoof wel twintig maal met hare voeten over de mat, hoewel er geen korreltje zand of stof aan hare schoenen kleefde. Zij was eene oude kennis van Stijntje, had haar tien jaar geleden bij Mevrouw als meid gerecommandeerd en ontving op Stijntje's uitgangsdag trouw een bezoek van haar.

»Ik had het gisteren om dezen tijd ook niet gedacht,» antwoordde Saartje, toen zij eindelijk met haar voetafvegen klaar was, »dat ik vandaag op het Witte huis zou komen, maar Mevrouw heeft me laten ontbieden, weet je Stijntje.»

Deze laatste woorden gingen vergezeld van eene eigenaardige beweging van oogen, mond en wangen, welke in het werk werden gebracht telkens als Saartje iets zeer innigs of harteijks zeide. Dan kneep zij de oogen stijf dicht, drukte de dunne lippen sterk te zamen, trok de glimmende wangen op en knikte alsdan drie- of viermaal snel achter elkander met het hoofd.

»O, heeft Mevrouw u laten ontbieden!» riep Stijntje half teleurgesteld en verwonderd uit, »dan begrijp ik ook al waarom.»

»Zoo?» vroeg Saartje, groote oogen opzettende, »en voor wat dan?»

»Och mensch,» zei Stijntje op haren goedmoedigen toon, »gij weet wel dat Mevrouw zich allerlei dingsigheden op den hals haalt, en..... en.» Zij wilde er nog meer bijvoegen, maar de schel ging over, en zij was genoodzaakt het gesprek af te breken, daar Mevrouw haar riep. Saartje, steeds met hare ridicule in de hand, volgde de keukenmeid naar Mevrouw, die in hare zitkamer gezeten was, en, na Stijntje met het een en ander belast te hebben, met de baker alleen bleef.

»Ik ben blij dat gij eens gekomen zijt, baker,» zeide Mevrouw, »neem plaats.»

Saartje legde hare ridicule op de tafel en plaatste zich vlak over de dame.

»Ik heb u laten roepen,» vervolgde Mevrouw, »om met u eens over een bijzonder geval te spreken. Hebt gij mij niet wel eens gezegd, dat gij na den dood van uwe zuster zoo eenzaam woondet en gaarne iemand bij u wildet hebben inwonen?»

»Wat Mevrouw dat goed heeft onthouden!» zei Saartje, met de beweging harer oogen, kin en wangen, welke ik hierboven beschreven heb. »Mevrouw denkt toch aan alles, en het allermeest aan haar evennaaste.

Gelukkig was Mevrouw niet van zoo trotschen aard om over de onnoozele opmerking van Saartje te vallen. Zij kende hare baker en wist dat deze het beter meende, dan zij zich uitdrukken kon.

»Is het zoo?» vroeg Mevrouw, die deed alsof zij de baker niet verstaan had.

»Wel zeker, Mevrouw. Mevrouw weet wel, ik woon boven den grutter, en daar heb ik twee kamertjes, eene ruime voor- en eene kleine achterkamer. De achterkamer bewoonde mijne zuster, die, zooals Mevrouw nog wel weet, voor twee jaren aan de gevolgen van een val gestorven is. Och, Mevrouw, wat ik toen een naren tijd doorgebracht heb! De grutter zei menigmaal tegen me....»

»Ja, baker,» viel de dame haar in de rede, daar zij de bespraaktheid harer bezoeker maar al te goed kende, en niet gaarne van haar onderwerp afkwam, »daar heb ik van

gehoord, maar de Heer heeft u kracht gegeven om dat alles te boven te komen...."

Saartje knikte toestemmend en wilde de ridicule openen om haren zakdoek te krijgen, welke zij straks, bij het aandenken aan hare zuster, meende noodig te hebben, doch Mevrouw gunde haar daartoe geen tijd.

»En nu heb ik misschen voor u eene gelegenheid," vervolgde zij, »om uwe eenzaamheid wat af te breken. Zeg mij echter eerst hoe het met de slaapgelegenheid in uw kamertje is."

»O Mevrouw, ik heb er twee opperbeste, ééne in de voorkamer en de andere in de achterkamer, allebei bedsteden, maar zoo zuiver als glas, Mevrouw, dat zeg ik. Daar is nog nooit — zie dat! — in geweest."

Mevrouw wist best wat Saartje met »zie dat!" bedoelde.

»Die ééne bedstede," ging de baker voort, »is wel wat klein; maar dat hinderde niet omdat mijne zuster — Saartje greep weer naar de ridicule — niet groot van persoon was. Ook moet men er met een bankje inklimmen, dat wel wat ongemakkelijk is. Ja, ik had al driemaal eene oude juffrouw in kunnen krijgen, die bij mij wou inwonen, als de bedstede maar een weinigje lager gemaakt was. Onlangs nog was er...."

»En waar kookt gij, baker?"

»In mijn voorkamertje, Mevrouw, weet u. O, als het zonnetje schijnt op mijne potjes, welke voor de glazen staan, is het zoo lief bij mij, dat men er niet voor naar buiten zou gaan."

»En gaat gij nog uit bakeren, Saartje?"

»Neen, Mevrouw. Ziet u, ik begin zoo zachtjesaan elken dag een dagje ouder te worden, en ik heb zoo weinig noodig. Als het den Heere behaagt mij nog een paar jaartjes hier te laten, dan wilde ik het liefst mijne dagen in rust doorbrengen, vooral als ik onder de hand nog een duitje verdienen kon. Ik heb sedert Kerstmis verleden jaar voor het laatst gebakerd, Mevrouw weet wel, bij den nieuwen dominé, die uit Bodegrave is gekomen, en wiens vrouw zoo subiet is overleden, net als mijne zuster."

Saartje zag weer naar hare ridicule, waaruit haar zakdoek met een timp te voorschijn kwam.

»Ik geloof dat ik iemand voor u heb, die bij u zou kun-

nen inwonen en wien het ook volstrekt niet zou hinderen, al was de bedstede nog eens zoo hoog."

»Wat zegt u!" riep Saartje, vol verbazing uit, terwijl zij de beide handen in elkander sloeg.

»Maar die geheel bij u zou moeten inwonen."

»Hoe meent Mevrouw dat? Mevrouw bedoelt toch zeker niet dat die juffrouw bij mij in den kost zou komen?"

»Zeker, eten, drinken, bewasschen, alles en alles. Boven-dien is het geene juffrouw, maar iemand van het mannelijk geslacht."

Saartje schrikte zóó, dat zij achterover in den stoel viel en groote oogen opzette.

»Verekskuzeer me, Mevrouw," zei Saartje, opstaande en de ridicule thans van de tafel nemende, »maar ik raakte door uwe laatste woorden geheel van mijn stuk. Heb ik wèl gehoord? Zei u niet: iemand van het mannelijk geslacht? En dat bij mij?"

»Ik wil u uit den droom helpen, baker," zei Mevrouw Van Polslagen, op haren gewonen zachten toon, »de persoon, die ik bedoel, is nog een kind; het is een knaap, misschien zoo oud als mijn Julius."

»Dat verandert!" sprak de baker gerustgesteld.

»Er is echter een maar bij," vervolgde de dame. »En ik acht het goed dat gij alles weet."

Nu verhaalde Mevrouw haar hare ontmoeting met den bedeljongen, verzweeg echter de geschiedenis met den kanten zakdoek en deelde haar het voornemen mede om den jongen uit de ellende te brengen en hem een ambacht te laten leeren, in de hoop dat met Gods zegen de jongen goed terecht zou komen. Daartoe moest de knaap echter onder opzicht en eene zachte behandeling, waarbij hij het noodige schoolonderwijs zou genieten.

»Ik dacht dadelijk aan u, baker," vervolgde Mevrouw. »Gij hebt ruimte genoeg voor twee, kunt den jongen moederlijk leiden, en wie weet hoe God u daarvoor nog zou kunnen zegenen. Zoudt gij wel lust hebben dien knaap bij u in huis te nemen?"

»Ik zou niet weten wat mij verhinderen zou dit te doen, Mevrouw," antwoordde Saartje. »Terwijl Mevrouw zoo sprak

had ik al bij mij zelve het heele huishouden in orde gebracht. Ziet u, Mevrouw, het eten gaat heel gemakkelijk. Ik schil maar een paar appeltjes meer of zet een grooter pannetje met rijst op; dat smeult dan den heelen dag. En mij dunkt, wij zullen ons wel diverteeren samen."

»De moeielijkste zaak," sprak Mevrouw Van Polslagen nadenkend, »blijft het onderwijs. De jongen is te groot om nog naar school te gaan en hij kent geen a voor een b."

»Daar heb ik al een middel op bedacht, Mevrouw," zei Saartje, terwijl zij de oogen als gewoonlijk toekneep. »Mevrouw weet wel dat ik een broer heb?"

»Ja, dat herinner ik mij," sprak Mevrouw.

»Nu, die is koster aan de groote kerk en is meteen schoolmeester. Als ik dien eens een goed woordje geef, leert hij den jongen wel lezen. Wat zegt u daarvan?"

»Dat zou, dunkt mij, goed zijn. Over de voorwaarden zal ik eens nadenken, Saartje; maar ik geloof dat wij het daarover wel eens zullen worden."

»Och Mevrouw, zwijg stil," zeide Saartje, terwijl zij hare oogen nog stijver toekneep dan anders, »dat is 't minste, waaraan ik denk. Mevrouw heeft het altijd zóó best gemaakt, dat ik daarvoor niet de minste zorg heb. En wanneer zou Mevrouw denken dat de knaap bij mij kwam?"

»Het liefst vandaag nog, want ik kan hem om vele redenen niet langer in huis hebben en ten andere is het noodig dat hij zoo spoedig mogelijk uit zijne oude omgeving komt."

»Vandaag nog?" vroeg Saartje, »dat is wel wat vlug, maar als ik er Mevrouw mee plezieren kan, dan is 't goed. Ik mag dan wel maken dat ik naar huis kom om mijn pot te veranderen en nog het een en ander te beredderen."

»Maar zoudt ge dat niet even goed kunnen doen als de jongen er bij is? Ik zou dit zelfs verkiezen boven een ander plan. Doch ik heb u nog iets anders op 't hart te drukken. Die jongen moet naar ziel en lichaam gereinigd worden. Ook zult gij hem wel des Zondags trouw medenemen naar de kerk?"

»O, Mevrouw, daarvoor heeft u niet te zorgen. Sedert den dood van mijne zuster heb ik eene vaste plaats, en daar de

stovenzetster eene goede kennis van mij en mijn broer koster is, denk ik wel dat hij altijd naast mij kan zitten."

»Goed, baker, en dan zult gij wel zorgen dat hij spoedig ter catechisatie komt en vooral dat gij, zoolang hij zelf nog niet lezen kan, hem dagelijks over het Woord Gods onderhoudt en hem elken dag een paar teksten voorzegt?"

»Zeker, Mevrouw. Ik houd veel te veel van den Bijbel om dien niet dagelijks te lezen. Men moet ook wat doen om in den hemel te komen."

Mevrouw Van Polslagen zag de baker met haren zachtsten blik aan en zeide:

„Het Bijbellesen is zeer goed, Saartje; het kan den mensch wijs maken tot zaligheid. Doch het Bijbellesen op zich zelf maakt den mensch niet zalig. Die ons in den hemel brengt is Jezus. Dit slechts in het voorbijgaan, want het wordt tijd dat wij de zaak met den jongen in orde brengen vóór twaalf uren. Daarvoor heb ik mijne reden. Gij zult dan wel nauwlettend toezien, baker, dat zijne geestelijke en verstandelijke ontwikkeling zeer bevorderd worde."

»Zeker, Mevrouw; daar zal niets aan mankeeren."

»Voorts heb ik gedacht dat hij wel eene bijzondere reiniging des lichaams noodig heeft. Ik heb daarvoor mijne gedachten op dit papiertje geschreven; dat moet gij tehuis eens goed lezen. En om nu in de eerste onkosten te hulp te komen, hebt ge hier een voorschot, terwijl wij later wel verder zullen spreken. Voorts zal u Frederik nog een mandje met ondergoed brengen."

Dit zeggende overhandigde zij Saartje een pakje, dat tamelijk zwaar woog en dat de baker onder herhaald toeknippen der oogen in hare ridicule schoof.

»Zoudt gij den jongen niet eerst willen zien, Saartje?"

Als 't Mevrouw gelegen komt, heel gaarne."

Mevrouw schoof het tafeltje, voor hetwelk zij zat, een weinig ter zijde en drukte toen met haren gezonden voet tegen eene veer, welke boven het kleed uitstak. In hetzelfde oogenblik vernam men het geluid eener schel, waarop kort daarna Stijntje binnenkwam.

»Is Frederik tehuis?" vroeg de dame.

»Ja Mevrouw, pas gekomen."

»Zeg hem dat hij met den jongen hier komt!»

»Goed Mevrouw.»

Stijntje ging weg. Mevrouw Van Polslagen schreef eenige regels in een boekje, terwijl Saartje in hare gedachten bezig was met den pot, met de hooge bedstede en met den kostervan de groote kerk.

Frederik trad binnen, gevolgd van den bedeljongen. Wie echter den laatste te voren gezien had in zijne havelooze plunje, zou hem gewis thans niet herkend hebben. De kleeding, welke hij droeg, was wel niet nieuw en liet zien dat zij ergens uit een uitdragerswinkel gehaald was, nochtans zaten hem het korte groene buis en de blauwe broek tamelijk wel; blinkende schoenen en eene roode das gaven een goeden glans aan het geheel, terwijl de zwart lederen pet, welke hij in de hand hield, splinternieuw was. Toen de knecht het vertrek binnenkwam, zette hij een gezicht vol welbehagen met zich zelve, en zijne oogen, welke nu eens op de dame, dan weder op den jongen gevestigd waren, drukten zooveel uit als: »Heb ik mij niet goed van mijn plicht gekweten, en heb ik den jongen niet in een goed pak gestoken?»

»Hebt gij het mandje gereedgemaakt, Frederik?» vroeg de dame, een vluchtigen blik op den knaap werpende.

»Ja, Mevrouw, het staat klaar met alles wat u mij bevolen heeft.»

»Goed; breng het dan dadelijk naar Saartje's woning. Hij kan het immers beneden bij den grutter afgeven, baker?»

»Zeker, Mevrouw — zeker. Als hij maar zegt dat het voor de baker is.»

»En wat met hem?» vroeg Frederik, op den jongen wijzende.

»Laat hem maar hier. Ik moet hem nog even spreken.»

Frederik verliet het vertrek. Intusschen was de jongen aan den ingang der kamer blijven staan zonder dat hij het gewaagd had de oogen op te heffen. Was het gevoel van schaamte, was het groote bescheidenheid of verlegenheid? Misschien wel alle drie. Sedert de laatste vier en twintig uren was er zooveel met hem gebeurd en was er zooveel in hem omgegaan, dat hij later menigmaal zeide in dien éénen dag een geheel leven geleefd te hebben.

»Hoe denkt gij over hem, baker?» fluisterde de dame.

»Hij lijkt me nog al goedig uit te zien,» was het even zachte antwoord.

»Zoudt gij meenen dat er nog wel iets van hem terecht zou komen?»

»Met des kosters hulp, geloof ik wel,» zeide Saartje, die haren broer gaarne eenige emolumenten gunde.

»'s Heeren hulp gaat boven alles, nietwaar baker?»

Saartje knipoogde zoo hard zij kon, om zooveel mogelijk hare onnoozelheid weer goed te maken.

»Pieter,» zeide de dame, »ik heb met de baker afgesproken dat zij u bij haar in huis wil nemen. Als gij nu goed oppast, vlijtig leert en doet wat baker zegt, dan hoop ik verder voor u te kunnen zorgen. Wilt gij uw best doen om met Gods hulp een eerlijke, oppassende jongen te worden?»

De jongen kon het rechte woord niet vinden. Hij hield de pet met beide handen voor oogen, en aan de beweging, welke hij met het hoofd maakte, kon de dame zien dat hij snikte. De baker, die dit geluid spoedig vernam, en sedert den dood van hare zuster bij alle gelegenheid tranen kon vinden, greep naar hare ridicule.

»Ik zal u vertrouwen, Pieter,» vervolgde de dame, »en opdat gij tot rust komt, moet gij nu maar met baker heengaan. Frederik heeft uw goed reeds weggebracht. De Heere zegene u!» ging zij voort, ziende dat Saartje haren wenk begrepen had en opgestaan was. »Hij neige uw hart om Hem in alles gehoorzaam te zijn.»

De jongen hield onbewegelijk de pet voor de oogen. De weldaden, welke hij thans genoot, hadden hem meer beschaamd gemaakt, dan toen de knecht hem op den diefstal betrapt had. Saartje had hare ridicule opgenomen en hare oogen toeknippende en tevens haar hoofd veelbeteekenend schuddende, alsof zij zeggen wilde: »Laat mij maar met hem be- gaan; ik zal dien jongen met 's kosters hulp wel grootbren- gen,» groette zij Mevrouw, nam den knaap bij den arm en verliet met hem het huis.

VIERDE HOOFDSTUK.

DE EERSTE LESSEN.

Men zou wellicht moeite hebben om ergens in de wereld een paar kamertjes te vinden, zóó aangenaam en zóó uitlokkend als die, welke de woning van Saartje uitmaakten. De opgang was wel niet heel gemakkelijk, en iemand, die een zwart kleed droeg, kwam gewoonlijk wit bestoven weer uit het huis, maar, als men niet tegen deze kleine onaangenaamheden opzag en langs de donkere, steile trap eenmaal boven was gekomen, dan beklaagde men zich de genomene moeite niet. De woning van de baker bestond, gelijk ik reeds gezegd heb, uit twee kamers of eigenlijk kamertjes, groot genoeg voor twee personen, die niet al te onbescheiden waren. Links van de trap was het woonvertrek, een pronkjuweel van de uiterste zindelijkheid. Op den met matten bedekten grond lag geen stoffe, en onder de tafel, welke vlak bij het venster stond, was eene stroomat gespreid, welke zoo frisch er uitzag, alsof zij pas van den behanger kwam, niettegenstaande zij reeds meer dan tien zomers telde. De haard blonk en de glimmende koperen ketel, welke boven den vuurpot hing, scheen met tang, aschschop, pook, blaaspijp, blik en rooster te wedijveren in glans. Op den schoorsteenmantel stonden allerlei kleine figuren van speksteen, welke er allerpotsierlijkst uitzagen; 't waren meest kindertjes in verschillende houding, en hieruit moest men reeds kunnen afleiden dat de bewoonster dezer kamer de baker was. Bezijden den haard was eene bedstede met hagelwitte gordijnen behangen en zóó glad in de plooi alsof zij nooit aangeraakt werden. Eenige stoelen, stoven, en een paar kastjes en twee — drie schilderijen van den Verloren Zoon maakten het overige huisraad uit. Maar 't allerkostelijkste van deze kamer was het venster met de vensterbank, welke bezet was met een groot aantal bloempotten, resida's, heliotropen, rozen, geraniums en violieren, welke een aangename geur door het vertrek verspreidden. Midden tusschen de bloemen hing eene kooi met een kanarie, die den

ganschen dag zong. Wat evenwel vreemd tusschen deze bloemen afstak, was eene lange Goudsche pijp, welke met den steel, leunende tegen het kozijn en met haren kop rustende in een blikken sleedje, hier zoo weinig harmonieerde als een brandnetel in eene broeikas. Pieter zou echter spoedig weten voor wien die pijp bestemd was. Dit nam echter niet weg dat dit vertrekje alleraangenaamst kon genoemd worden, en ik verzeker u, dat als gij van de donkere trap in eens in het volle licht van dit kamertje kwaamt, den zonneshijn zaagt, welke tusschen de bloemen speelde en den liefelijken reuk rookt, welke u tegenwoei, dat gij dan niet veel lust hadt om dit kamertje te verlaten. Bezijden de bedsteden was eene deur, welke naar de achterkamer leidde. Dit vertrek was niet zoo uitlokkend als de voorkamer, te meer omdat er nooit zon kwam en men het uitzicht had op de daken en achterpuien van de omliggende huizen, maar ik raad u vooral aan geen woord van afkeuring over dit vertrek te zeggen in bijzijn van Saartje, die het als haar heiligdom beschouwde, omdat hare zuster hier gestorven was.

De klok sloeg juist twaalf uren, toen Saartje en Pieter de woonkamer betraden. Beiden waren bepakt en beladen met de dingen, welke Frederik voor de baker op de toonbank van den grutterswinkel had neergezet, en met de kleine pakjes, welke zij uit het Witte huis medegenomen hadden. Het eerste wat Saartje deed was haar zijden boezelaar af te doen, dien op te vouwen en met hare ridicule in eene lade te bergen; daarna bond zij hare schoenen los en zette hare voeten in een paar muiltjes. Eindelijk haalde zij een grof zwart voorschoot te voorschijn, en begon vuur aan te maken, daar zij voor het eten moest zorgen. Pieter was bij de deur blijven staan; hij wist niet wat hij doen moest, en had gaarne der baker zijne diensten aangeboden, als hij maar geweten had waarmede hij dienen kon.

In haren ijver had de baker den heelen jongen vergeten, maar toen zij zich bukte om de blaaspijp te krijgen, zag zij hem staan, en zich omkeerende, liep zij op hem toe, drukte hem het lange ijzeren roer in de hand en beduidde hem hoe hij het vuur moest aanblazen. In dien tusschentijd haalde zij allerlei spijsvoorraad voor den dag, en eer het twee uren sloeg,

zaten Saartje en Pieter aan hun middagmaal, beschenen door de zon, en zoo gelukkig alsof zij een prinsen-maaltijd hielden.

De dag verliep met velerlei huiselijke bezigheden en boodschappen. Het huishouden was immers vergroot, en er was dus menigerlei ding noodig. Niemand, die zich hierover meer verwonderde dan de grutter van beneden, een ongetrouwd man, die niet gewoon was dat Saartje zoo dikwijls op een dag uitging. Maar wat hem het meest verbaasde, was, dat de kuiper, die op de markt woonde, eene groote tobbe bracht. Hij wist niet wat Saartje daarmede moest aanvragen, maar de baker wist het wèl en Pieter zou het ook wel weten, en hij wist het nog tien jaren later hoe hij op den eersten avond, welken hij in de achterkamer van Saartje doorbracht, van top tot teen zóó gereinigd werd, dat hij niet anders dacht of het vel werd hem daarbij over de ooren getrokken. Maar dat was ook hoog noodig; ten minste het water, dat door den gootsteen liep, zou wonderlijke zaken kunnen opnoemen van al de ongewone dingen, welke het opgenomen had. Doch toen de geschiedenis met de tobbe ten einde en alles aan kant was, en Pieter weder in de voorkamer trad, gevoelde hij zich zoo luchtig als een vogel, die geruid heeft en de verjongde vlerken heen en weer spreidt van louter welbehagen.

Het was schemeravond. De stralen der zon, welke eenigszins schuins op het venster vielen, hulden de bloempotten in een purperen gloed en gaven aan de bloemen allerlei merkwaardige tinten, welke moeilijk te onderscheiden waren, omdat de invallende schaduwen ze als een waas van nevel bedekten. Saartje zat bij de tafel en breide. Dat was haar genoeglijkste uurtje zóó in de schemering stil te zitten en dan eens over de vele dingen des levens na te denken. Dan verdiepte zij zich somwijlen zóó in hare beschouwingen, dat zij het breien geheel vergat, en iemand, die haar bij zulk eene gelegenheid ongemerkt gadesloeg, zou dan meenen dat zij met dezen of genen persoon aan het spreken was, want niet alleen dat zij dikwijls hardop sprak, maar haar knipoogen gaf dan ook te kennen dat zij het goed had. En Saartje had zooveel te bedenken. Zij had reeds een tal van jaren gebakerd, en in hare verbeelding ging zij al de knapen en meisjes na, die zij op

haren schoot had in slaap gewiegd. Wat al wisselingen des levens had zij gezien, wat al tranen had zij zien schreien! Ook Julius, den zoon van Mevrouw Van Polslagen, had zij gebakerd. Met welk eene vreugd werd de jonggeborene begroet, en hoe gelukkig was toen alles in het Witte huis! En thans? De vader dood, de moeder lijdende en de zoon een wilde, woeste knaap, die zijne moeder dagelijks nieuwe smart bereidde. Meermalen had Saartje gedacht: daar groeit niets van dien jongen. Mevrouw is veel te zacht voor hem. Ook had zij wel eens met Mevrouw over hem gesproken en had haar niet onduidelijk te kennen gegeven dat het goed zou zijn als Mevrouw strenger met hem te werk ging. Maar dan zeide Mevrouw altijd: »Och baker, God verhoort altijd het gebed eener moeder. Ik hoop dat Julius zich eindelijk door de liefde zal laten overwinnen. Hij zal nog wel eens terecht komen.» Saartje dorst dat niet tegen te spreken, omdat zij het moederhart niet wilde kwetsen of bedroeven, maar toch zag zij eene donkere toekomst te gemoet, beide voor moeder en zoon.

In dezen schemeravondstond echter was Saartje niet met hare gedachten in het Witte huis. Zij had thans afleiding, en wel aan Pieter Van Delft, die vlak tegenover haar zat. Voor den jongen was dit een geheel nieuw leven. Anders ging hij gewoonlijk omstreeks dezen tijd naar de pleinen en wandelwegen om te bedelen, of ledigde zijne voddendam in den winkel van een koopman in beenderen en lompen. Of wel, hij bevond zich in het gezelschap van andere jongens van zijn beroep, en speelde kaart en leerde vloeken en allerlei goddelooze liedjes zingen. Of, als het al te slecht weer was en het bedelen niets gaf, zat hij tusschen een hoop lieden, die voor de Ommerschans of voor een verbeteringsgesticht geschikt waren en luisterde naar hunne bedriegerijen en gauwdieverijen, welke zij bij andere menschen uitoefenden. O, welk een vruchtbaar zaad van boosheid werd er in dat jeugdige hart uitgestrooid, en er was slechts nog weinig tijds toe noodig geweest om dat welig te doen uitschieten. Doch God had zich in Zijne groote genade over den knaap ontfermd, en Zijn reddenden Engel gezonden, die hem aan betere en zachtere handen had toevertrouwd.

Welk een onderscheid dus, nu hij hedenavond, gevoed

en gereinigd, tegenover Saartje zat, en hare verschillende vragen over zijn vroeger leven beantwoordde. Wat eene reine lucht ademde hij hier in! Welke aangename woorden hoorde hij hier, in vergelijking van de ruwe taal, waaraan zijn oor reeds tamelijk gewoon was geraakt! Saartje, onderwijl zij druk breide, hield hem met zijne toekomst bezig, en toen zij van hem vernomen had dat hij het liefst op zee zou gaan, wist zij hem zooveel te vertellen van eene kapiteinsche, met wie zij goed bevriend was, en van jongens, die zij gebakerd had, en die nu al op hun eigen schip voeren, — dat Pieters hart veel harder begon te kloppen dan vroeger.

»Maar eerst moet er braaf geleerd worden, Pietje!» sprak de baker, »want jongenlief, gij kent nog geen a voor een b. En hebt ge al wel ooit eene pen op het papier gehad? Zeker niet. En weet ge al iets van de windroos, welke bij de kapiteinsche hangt? Dat moet ge nog altemaal leeren. En dat zal ook wel gaan, ja, dat zal wel gaan, denk ik, met Gods hulp.»

Pieter Van Delft zag niet hoe Saartje de oogen toekneep, en hoe hare dikke blozende wangen daarbij saamgetrokken werden, maar hij kon het toch wel aan den toon harer stem vernemen, dat zij het goed met hem meende.

»Daar zal straks wel iemand komen, die u dat alles en nog veel meer zal leeren. Stil! ik hoor al zoo wat op de trap. Kom Pietje, maak de deur eens open, dan kan mijn broer beter den weg vinden.»

Pieter Van Delft haastte zich haar te gehoorzamen, doch voordat hij nog den knop der deur in zijne hand had, ging deze open, en binnen trad meester David De Haas, de broeder van Saartje. Hoewel de toenemende donkerheid niet toeliet dat zijne gelaatstrekken duidelijk zichtbaar waren, zoo gaf het venster nog genoeg licht om te doen zien dat de binnenkomende persoon een gewichtig man was. Niet alleen de snede van de jas en de strak aangetrokken lichtblauwe kousen, welke zich aan de knieën met de bruin fluweelen hozen vereenigden, maar vooral de met zorg geschikte haarbuidel gaven aan den persoon eene bijzondere deftigheid. En geen wonder ook: de oude man was schoolmeester en koster aan de Groote Kerk, eene betrekking, welke vooral toenmaals tot de meest eerwaardigen behoorde. Ofschoon van nature niet van goeden

luim misdeeld, dwong hem zijn ambt toch meestal het gelaat in eene ernstige plooi te houden, vooral als hij in functie was.

Meester David De Haas had zijn driekanter nog op het hoofd en den zwarten rotting met een geel lederen kwastje er aan, in de hand, toen hij binnentrad. Met langzame schreden en vol deftigheid deed hij drie schreden voorwaarts, nam zijn punthoed af, trad nog een paar stappen naderbij, en boog zich toen voor Saartje, die, aan deze plichtpleging gewend, harerzijds meester De Haas hartelijk begroette, zijn hoed en stok aannam en die op eene behoorlijke plaats neerzette, waarna zij zijne pijp van tusschen de bloempotten kreeg en deze hem ter hand stelde. Meester David was een echte liefhebber van eene pijp tabak, en sedert dokter Cornelis Bontekoe, die in 1647 te Alkmaar geboren werd en in 1685 te Berlijn stierf, door den druk had doen bekendmaken dat het rooken tot verlenging van het leven bevorderlijk was, had onze schoolmeester niet opgehouden elk vrij uurtje in gezelschap en in het genot zijner pijp door te brengen.

»En dat is nu mijn gast, van wien ik u vanmiddag met een enkel woordje gesproken heb,» zeide Saartje, op Pieter wijzende, die nog altijd bij de deur was blijven staan.

»Zoo,» antwoordde meester David op slependen toon, en nam Pieter van het hoofd tot de voeten op.

»Ja,» vervolgde Saartje, »en hij is blij in het vooruitzicht wat te leeren.»

»Zoo,» herhaalde de meester op denzelfden toon.

„Nietwaar Pieter?» vroeg Saartje.

Pieter knikte, maar zag niet zonder vrees Saartjes broeder aan.

De meester sprak geen woord; hij haalde maar gedurig aan zijne pijp, totdat de eerste dikke rookwolk door het vertrek dwarrelde.

»En hij zou zoo gaarne op zee varen,» vervolgde Saartje.

»Dat kan hij — dat kan hij, als 't niet mislukt,» sprak de meester, die thans op eene gemakkelijke wijze op zijn stoel plaats nam. »Dat kan hij als 't niet mislukt. Maar hij zal daartoe veel moeten leeren. Kunt gij al wat, mannetje?»

De knaap haalde de schouders op.

»Lezen? vroeg meester David.

»Neen,» was het korte antwoord.

»Hij kan niets — niets,» zeide Saartje ongeduldig.

»Dat is bitter weinig,» sprak de meester, „maar ik kan hem alles leeren — als 't niet mislukt — wat hij noodig heeft om met eer op 's lands vloot te dienen. Lezen, schrijven, de arithmetica, de berekening der zonéclipsen en boetseeren in was, dat eene zeer schoone kunst is, benevens de kennis van 't menschelijk lichaam van binnen en der verschillende windstreken.»

De oogen van Pieter schitterden in het donker.

»En wanneer kan hij beginnen?» vroeg Saartje, die wat haastig gebakerd was.

»Daarover zal ik eens nadenken,» was het antwoord van den wijzen schoolmeester.

En de goede man dacht lang na. Het scheen voor hem eene zaak van veel gewicht te zijn, en dat was het ook; want Pieter wist niets — letterlijk niets van 't geen een jongen van zijne grootte en jaren, volgens de gedachte van meester David, diende te weten. Daarbij kwamen nog twee allerbelangrijkste vragen: zou de groote Pieter, die niets wist, bij de kleintjes kunnen zitten, die althans reeds a — p ap, p — a — p pap konden spellen; of bij eene hoogere klasse, die zonder fout b — e be, q — u — a — kwa, m — e me, l — y — c — k lyck op de lei schreven? Zie, dat ging immers niet. De kleintjes zouden immers den grooten Pieter uitlachen, zelfs in 't gezicht van »de plak,» of op 't gevaar af met een houten bord in de hand boven het hoofd een uur te pronk te staan. Doch dit bezwaar was nog niet zoo groot als het tweede. En meester David, terwijl hij de spits van zijne pijp tegen het voorhoofd bracht, vroeg zich zelve af: zouden de kerkmeesters, die het opzicht hebben over de school, wel een jongen willen toelaten, die nog niets van God of godsdienst weet en tot heden in allerlei zonden geleefd heeft? Deze beide vragen hielden onzen goeden meester langen tijd bezig, doch er kwam toch een einde aan, daar er tusschen broeder en zuster besloten werd dat Meester David elken morgen vroeg en des avonds, als er geene kerk was, komen zou om den jongen onderwijs te geven tot zoo lang de gemelde zwarigheden waren weggenomen.

Niemand was blijder dan Pieter, bij het vooruitzicht dat

eerstdaags een aanvang met leeren zou gemaakt worden. Ook Saartje was er tevreden over, en, hoewel Pieter hare trekken niet duidelijk kon waarnemen, toch kwam het hem voor dat zij, onderwijl meester David het haar mededeelde, van tijd tot tijd de oogen en den mond op eene bijzondere wijze toekneep, terwijl haar broeder voortging met op zùk eene forsche wijze te dampen, dat het vertrek weldra als in een nevel gehuld was.

Sadert dit bezoek brak er voor onzen Pieter een recht gelukkige tijd aan. Tweemaal daags kwam meester David en gaf hem onderwijs. In het begin gaf dit beiden veel moeite en moest de onderwijzer alle kracht inspannen om zijne gewone deftigheid te behouden en het geduld niet te verliezen. Maar toen ook de eerste beginselen vast in het hoofd zaten, vorderde Pieter zóó goed, dat hij binnen twee maanden reeds tamelijk lezen en ook ietwat schrijven kon. Eenmaal zoo ver zijnde, waren ook de bovengenoemde bezwaren opgeheven en kon Pieter de school bezoeken. Doch niet zonder dat onze Saartje hem regelmatig derwaarts bracht en vandaar huiswaarts haalde. En dit niet zonder reden, want zij vreesde dat hem den een of anderen tijd een zijner oude bedelvrienden ontmoeten en hem leed toevoegen zou. Dit denkbeeld had het eerst Mevrouw Van Polslagen geopperd, daar zij van Frederik vernomen had dat de Kasten niet tevreden waren geweest met de vijf achtentwintigen, en meer hadden verlangd. Doch Frederik, die zich als een gewoon burgerman verkleed had om door dat bedelvolk later niet herkend te worden, was doof gebleven voor hunne vorderingen en had zich zoo spoedig mogelijk uit de voeten gemaakt, daar bijna al de bewoners van het klapgangetje hem met velerlei lieve scheldwoorden achternavolgden, en de Kasten hem nariepen: »Wij zullen den jongen toch wel uitvinden!" Geen wonder dat de moederlijke Saartje bezorgd was voor haren pleegzoon, te meer omdat Mevrouw Van Polslagen haar zeer op het hart gedrukt had alle tusschenkomst van het gerecht te vermijden en, ten minste in de eerste tijden, Pieter nooit alleen te laten uitgaan. Het was aandoenlijk om te zien hoe de trouwe baker aan dezen wensch van Mevrouw voldeed. Des morgens haastte zij zich, zooveel zij kon, om bijtijds gereed te zijn

Pieter weg te brengen, hoewel zij het nooit vergeten zou ten minste één kapittel uit den Bijbel met hem te lezen, waarbij zij hem dan op hare wijze eene verklaring van het gelezene gaf. Tegen den tijd dat de school uitging, stond Saartje weer op haren post en ontving den knaap met een blij gelaat, terwijl zij de oogen van welbehagen dichtkneep als zij hem hoorde vertellen dat hij weer goed gevorderd was. Wel gebeurde het soms dat zij door het een of ander werd opgehouden en hem niet geheel tot aan de school kon brengen, maar dan bleef zij ten minste op den hoek der straat staan, en oogde hem na totdat hij, bij de schooldeur gekomen, zich nog eens omkeerde om haar te groeten, waarna zij met een gerust hart weder naar haar kamertje terugging.

Zoo iemand nu in de meening mocht verkeeren dat het leven van Saartje met haren pleegzoon eentonig was, zou hij zich zeer vergissen, want, behalve den gewonen kerkgang op den dag des Heeren en de geregelde bezoeken van meester David, ging Saartje een paar malen in de week met Pieter naar de kapiteinsche, van wie ik hierboven reeds met een enkel woord gesproken heb en met wie ik mijne lezers, om verschillende redenen, nader bekend doet maken.

Ongeveer in het midden der stad woonde de weduwe De Ruiters. Haar man was twee jaren geleden op de terugreis van Indië verongelukt, doch gelukkig had hij haar zooveel nagelaten dat zij burgerlijk kon voortleven. Ter herinnering aan het bedrijf haars mans werd zij gewoonlijk »de kapiteinsche» geheeten, een naam, welken zij volstrekt niet euvel nam, en ook door Saartje gebezigd werd. Onze goede baker had haar reeds vóór het trouwen gekend, en tusschen deze beiden bestond eene vriendschap, welke door Saartje gezocht en door de weduwe gewenscht was, zóó zelfs dat, wanneer het gebeurde dat de baker haren gewonen bezoekdag oversloeg, de kapiteinsche eene boodschap naar den grutter zond, vrezende dat Saartje krank was geworden. Tot hare groote blijdschap kwam Saartje op den gewonen tijd en ditmaal vergezeld van Pieter, dien de kapiteinsche voor de eerste maal zag. Gij kunt denken dat deze tweede persoon veel stof tot spreken gaf tusschen de beide vriendinnen en de kapiteinsche niet rustte voordat Saartje haar alles haarfijn van Pieter verteld

had, waaronder nu en dan wel een jokkentje liep, het gewone zwak der bakkers. En Saartje meende dat zulk een jokkentje volstrekt niet schaadde, want de volle waarheid mocht zij — volgens belofte, aan Mevrouw Van Polslagen gedaan — niet zeggen, en om geheel te zwijgen, dat was haar onmogelijk; bijgevolg — meende zij — mocht zij wel de zaak eenigszins anders voorstellen dan zij was. De kapiteinsche kreeg genoeg te weten om met medelijden voor den knaap vervuld te worden, en nam zich voor, zooveel zij kon, hem met raad en daad bij te staan, te meer daar Saartje haar verteld had dat hij zulk een grooten lust had om op zee te varen. Middelerwijl de beide vrouwen allerlei plannen ten gunste van den knaap vormden, keek Pieter de kamer eens rond. Nu, daar was ook genoeg te zien. Verschillende afbeeldingen van schepen hingen aan den wand, alsmede prenten, voorstellende gezichten op Batavia en andere plaatsen in Indië; kaarten, reisbeschrijvingen, wapenen, Oost-Indische rariteiten, een papegaai in eene koperen kooi enz. enz., dingen, welke Pieter voor de eerste maal zijns levens zag, maar ook voldoende waren om zijn reislust aan te wakkeren. De kapiteinsche, die groot behagen vond in den knaap met zijn open gelaat, gaf hem van alles uitlegging, en als Pieter dan begeerig luisterde, en nu en dan een kreet van verwondering slaakte, kneep Saartje de oogen zóó dicht, zóó dicht, als kon zij niet genoeg uitdrukken hoezeer het haar streelde dat haar pleegkind het hier zoozeer naar den zin had. En dat dit waar was bleek bij het afscheidnemen. Pieter had nog zooveel te vragen, daar alles nog zoo nieuw voor hem was, dat Saartje hare gansche overredingskunst moest gebruiken om hem te bewegen mede naar huis te gaan, en eerst onder belofte van spoedig weder de kapiteinsche te bezoeken, voldeed de knaap aan hare begeerte, terwijl hij den ganschen weg over en des avonds in de les bij meester De Haas, het druk had over al de schoone zaken, welke hij gezien en gehoord had.

Pieter had dus een gelukkig leven, dat hij, naast God, te danken had aan Mevrouw Van Polslagen, die, uit dankbaarheid voor de barmhartigheid des Heeren, aan haar bewezen, niet moede werd ongelukkigen en verdwaalden te helpen en op den weg des heils te brengen. Diep gevoelde dit dan ook

de knaap, en van het oogenblik af, dat hij bekend werd met de liefde Gods, die den grooten Herder tot Zijne schapen gezonden had, -- toen hij zich leerde kennen als een verloren zondaar en niets vuriger wenschte dan behouden te worden, — besloot hij ook al zijne krachten in te spannen om den Heere welbehagelijk te wandelen en zijn weldoensters tot vreugde te zijn. Eene reeks van genoeglijke dagen en uren was voor hem geopend..... doch hij zou ook onder vinden dat de weg ten leven door dit leven niet zonder kwelling is en verdriet.

Op zekeren dag ontvangt Saartje eene boodschap, het verzoek behelzende dienzelfden avond tusschen 8 en 9 uren te komen ten huize van dominé Gevaerts, wjl de dominé haar noodzakelijk moest spreken. Saartje vond deze boodschap niet vreemd, want het was al meer gebeurd dat de dominé's-juffrouw haar bij zich ontboden had. Gewoonlijk was het dan geweest om den een of anderen dienst daar ten huize te verrichten, want de dominé'sjuffrouw was zeer op Saartje gesteld; niemand kon beter de kinderen bewaren dan Saartje als de familie eens uit moest. Saartje had er dan ook niets tegen om aan het verzoek te voldoen, hoewel zij het opmerkelijk vond dat de dominé zulk een zonderling persoon met die boodschap tot haar gezonden had. Het was iemand, dien zij wel eens op de hoeken der straten bedelende had aange troffen, of ook wel eens in een toestand van dronkenschap. Doch zij dacht er niet verder over na, en toen het zoowat tijd begon te worden om heen te gaan, kleeedde zij zich puik-netjes en streek haren boezelaar met de hand herhaalde malen zóó glad, alsof deze gemangeld ware. Daar de dominé aan het andere eind der stad, buiten de poort, woonde, ging zij een half uur vóór achten derwaarts. Pieter zou thuis blijven. »Pieter,» zei ze tegen hem, »jongenlief, ik heb eene gewichtige boodschap; het kan wel 9 uren worden eer ik terugkom. Gij zult wel stil thuis blijven en u bezig houden met uwe aatmartika, of hoe heet dat ding ook weer, waar al die nummertjes in staan, — ja, ik weet het al, arithmetica, — goed. Als ik dan thuiskom, zullen we samen een bol eten, nietwaar, die smaakt overheerlijk.» Saartje kneep weer hare oogen dicht, schoof den witten halsdoek

nog eens voor de tiende maal onder het uitgesneden keurslijf, tikte den knaap goedwillig op den schouder en ging heen. Doch eer zij nog de trap bereikt had, kwam zij terug, stak het hoofd door de deur, welke zij half open deed, en zeide: »Pieter, mijn jongen, daar valt mij in dat Stijntje, — ge weet wel uit het Witte huis — mij verleden week gezegd heeft dat ze misschien vanavond een uurtje zou komen praten. Als ze komt, zeg haar dan dat 't mij geducht spijt haar niet te kunnen afwachten, wijl ik bij de dominé'sjuffrouw moest wezen, — maar als ze niet komt, hoeft gij haar niets te zeggen.» De deur werd gesloten, en straks weerklonken Saartjes muiltjes op de trap. Pieter glimlachte over de eenvoudigheid van de baker, maar dacht er niet lang over na, daar hij druk bezig was met het maken van sommen voor meester. Saartje mocht ongeveer tien minuten weg zijn toen Pieter eenige zachte treden op de trap hoorde; denkende dat het Stijntje was, stond hij op en opende de deur, om der bezoekerster meer licht te verschaffen, daar, gelijk mijn lezer weet, de trap nog al donker was. Het was echter Stijntje niet, die de kamer binnentrad, maar een man met een bundeltje onder den arm. Pieter was door de verschijning van dezen onverwachten bezoeker zóó verschrikt, dat hij de deur in zijne hand hield, en niet wist of hij ze dicht moest maken dan openlaten. De bezoeker wist evenwel best wat hij doen moest. Hij duwde Pieter een weinig op zijde en sloot, zonder een woord te spreken, de deur op het nachtslot.

»Kast!" riep Pieter op angstigen toon uit, toen hij een weinig van zijn schrik bekomen was.

»Ha zoo, gij kent mij dus nog!" sprak de bedelvader uit het klapgangetje, terwijl hij een gezicht zette zoo vriendelijk als een oerang-oetang. »Komaan, dat is goed, dan zullen we wel spoedig weer goede maatjes worden, nu ik zie dat gij mij niet vergeten hebt.»

Pieter scheen met deze woorden in 't geheel niet ingenomen te zijn, althans, hij maakte eenige stappen achterwaarts en raakte bijna de sneeuw witte gordijnen aan van Saartjes bedstede.

»En krabbelt ge nu achteruit!" vroeg Kast. »Wel jongen, hoe heb ik het nu met je? Ik ten minste heb er al lang op

gevlact en wel een half uur geloerd totdat de baker eindelijk het huis uit was. Ze zal ook wel in het eerste kwartier niet terugkomen, denk ik," bromde hij een weinig tusschen de tanden. »En vindt gij 't nu niet lief van mij dat ik u eens kom bezoeken? Dat gij niet bij mij kwaamt, dat begreep ik wel. Natuurlijk," vervolgde hij op spotachtigen toon.

»Pieter wordt ook een voorname sinjeur, legt bezoeken af in het Witte huis, wordt gekoesterd door eene baker, krijgt les van een meester, loopt de kerk plat, leert vlijtig den catechismus, kortom: hij heeft geen tijd om uit te gaan. En daarenboven: het klapgangetje is geene fatsoenlijke buurt en vader Kast geen rijke mijnheer. Geen wonder dat Pieter Van Delft ook liever hier zit dan bij de voddendam of den beenderen-hoop. Ik moet zeggen, gij hebt het al heel goed aangelegd. Een patertje-goed-leven. En wat ziet gij er dik en vet uit, en zoo netjes in de kleeren! Kom eens eventjes hier, laat me u wat dichter bij bekijken."

De bedelvader, wiens gelaat volkomen de trekken uitdrukte van een volleerden spitsboef, zette zich doodbedaard op den stoel, welken Saartje daar straks verlaten had, trok de lade der tafel en passant uit, stak een paar voorwerpen, welke daar voor de hand lagen, in zijn zak, rook eens even aan een der potjes, welke voor het venster bloeiden, en wachtte Pieter af. Doch deze kwam niet. Hij was als aan den grond vastgenageld. De schrik had hem als het ware verlamd en 't ging hem als een vogel, die, met een roofdier in één verblijf opgesloten, er slechts aan denkt om te ontvluchten.

»Kom eens hier, Pietertje," herhaalde Kast, die de gedachten van den knaap in diens oogen kon lezen, »en doe maar geene moeite om weg te komen; de deur is immers op 't nachtslot. Ik zal u geen haar van 't hoofd krenken. Bovendien, als gij altemet lust mocht hebben om te roepen of te schreeuwen, dan heb ik hier zoo'n lang dingetje, waarmede ik u eens een beetje zal prikken."

Dit zeggende haalde de gauwdief een spitsen dolk uit zijne jas te voorschijn, en legde dit gevaarlijke wapen op tafel.

»Doch, geloof mij, ik heb volstrekt geen plan u eenig leed te doen. Dat weet ge wel. Gij hebt het immers altijd goed bij mij gehad, sinds mijn broer u uit Delft heeft ge-

haald en aan mij in ruil afstand tegen vijf blanke daalders? Veel hebt ge mij des avonds nooit tehuis gebracht als gij van uwe wandeling terugkeerdet, zoodat ik bijna niets aan u verdiend heb, — maar het gaat hiermede als met alle koopmanszaken: aan 't ééne wint men, en op 't ander verliest men. Nochtans hebt gij 't goed bij mij gehad, nietwaar?"

Pieter huiverde bij de herinnering aan dit »goed hebben," maar deed toch een paar stappen voorwaarts.

»Neen, gij moet een weinig dichterbij komen en wat meer spoed maken, want het is reeds acht uren. Ik mag zoo lang niet op Saartjes stoel zitten; dat oude mensch mocht eens schrikken als zij mij hier zag. Kom — haast u een beetje," vervolgde hij, terwijl hij het bundeltje, dat hij medegebracht had, losmaakte, en waaruit hij eenige lompen te voorschijn haalde.

Pieter stond vlak vóór hem.

De bedelvader betastte nu de kleederen van den knaap aan alle zijden.

»Ik moet zeggen dat de menschen uit het Witte huis u in een knap pak gestoken hebben. Kijk er eis aan: een fluweelen hoos, een lakensch kamizool, fijne lage schoentjes; inderdaad, gij zijt een heele sinjeur geworden. Mij dunkt, als gij u in den spiegel bezieet, moet gij u zelf niet meer herkennen. Ik zal u wat vertellen. Ik kan een goeden handel drijven met iemand, die juist zulk een pak noodig heeft als gij daar draagt. Gij moet mij nu eens het genoeg doen en u uitkleeden. Dat hebt gij immers wel voor mij over?"

Pieter zette een benauwd gezicht.

»Kom, Pietertje, begin maar eens met 't kamizool."

De jongen had er geen lust in. De bedelvader nam den dolk in handen en deed alsof hij er mede wilde spelen, en vroeg:

»Wilt ge eens een prikje voelen? Liefst niet, nietwaar? Derhalve, haast u een weinig! Wacht, ik zal u een handje helpen. Zoo — zóó gaat het goed. Nu de hoos, nu het vest, en geef me ook dien hoed, welke daar hangt: dat past uitnemend bij elkander. Mooi goed — Mooi goed. En zie eens," vervolgde hij, de lompen uit het bundeltje hem aanbiedende, »dat kunt gij er voor in de plaats krijgen. De ruil is nu wel

niet zeer voordeelig voor u, — maar, zoo gaat het meer in den handel. Kom, trek dat alles maar gauw aan; 't zijn nog oude kennissen van je. Dat buis is eigenlijk maar half, en 't heeft wel een half jaar op den vuilnishoop gelegen, maar daaraan went men in 't leven, mijn jongen. Kom, trek alles maar aan. Kijk, ik moet zeggen, 't staat u knapper dan ik eerst dacht; had ik het geweten, dan had ik misschien nog wel iets gevonden dat minder was. Wees tevreden; ik denk wel dat het Witte huis u spoedig weer een ander en gewis nog beter pak zal bezorgen."

Dit zeggende bond hij de kleeding, welke Pieter, noodgedrongen, uitgetrokken had, in een doek, terwijl de knaap zijn best deed de vodden zóó om zijn lichaam te binden, dat ze hem niet van 't lijf vielen. Heel aangenaam was zijn gemoed hierbij niet gestemd. Meer dan eenmaal stond hij op het punt zich te weer te stellen of luid om hulp te roepen, maar wie zal het hem niet vergeven dat de vrees voor den dolk, en vooral de angst, welke zich van zijn hart had meester gemaakt tegenover dezen man, hem van een en ander terughield? Het ging hem, gelijk men verhaalt, dat het met het eekhorrentje in Amerika gaat. Als zulk een dier onverwachts door eene ratelslang wordt overvallen, is het als verstijfd van schrik en laat zich als een weerlooze en wezenlooze door zijn vijand overmeesteren.

»Zoo, Pietertje," vervolgde Kast, »dat hebt ge nu eens knap gedaan. Maar nu kunt gij mij nog een paar genoegens doen. Gij moet weten dat ik schrikkelijk om geld verlegen ben. Daarom moet gij mij nu eens helpen. Ik weet wel, gij hebt het niet, maar gij zult wel zulke goede vrienden met de baker zijn, dat gij wel weet waar ze hare spaarduiten heeft. En mij dunkt, ze zal van al die kinderen, die zij haar leven lang geschommeld en gewiegd heeft, menig verzilverde muisjesboterham overgegaard hebben. Als ik er maar een heel klein beetje van had, dan zou ik met de kruimpjes best tevreden zijn. Toe, jongenlief, zeg mij nu eens gauw waar zij den aap heeft."

Onwillekeurig richtte Pieter den angstigen blik naar eene kleine eikenhouten latafel, welke vlak achter Kast stond. De knaap had wel eens opgemerkt dat Saartje daarin eenig geld

had gelegd. De bedelvader had de richting van Pieters oogen gevolgd. Hij stond haastig op, betastte de tafel, en zeide:

»Ha zoo! Is het hier? Wat jammer dat de laden op slot zijn! Maar ik had er op gerekend.»

Hij haalde eenige zonderling gevormde sleutels uit zijn zak te voorschijn, en, na er een paar geprobeerd te hebben, gelukte het hem de laden te openen, en vond hij een beursje met zilvergeld, dat hij voor de helft ledigde.

»Zoo, nu ben ik tevreden, ten minste vooreerst, want het kan wel gebeuren dat gij nog wel eens met mijn bezoek vereerd wordt, als Saartje maar zoo goed wil zijn op denzelfden tijd uit te gaan als de grutter van hier beneden, dien wij ook verschalkt hebben. Doch nu heb ik nog een woordje met u apart. Ik heb vernomen dat gij heel godsdienstig geworden zijt, den Bijbel haast uit uw hoofd kent, Zondags trouw naar de kerk gaat — zoodat ik geloof dat gij heel deugdzaam zijt geworden en niet iemand in het ongeluk zoudt helpen. Ik kwam niet gaarne in aanraking met den schout. Die heer is mij te vet. Derhalve vertrouw ik dat gij aan niemand zult zeggen dat gij een bezoek van mij gehad hebt, en als men u vraagt wie u die mooie kleederen geschonken heeft, welke gij nu aan hebt, dan moet gij maar zeggen dat het een edelmoedige menschenvriend geweest is, die echter onbekend wil blijven. Dat moet gij mij beloven, en, rekenende op uwe godsdienstigheid, zult gij dit mij bij een eed beloven, en uwe ziel en zaligheid er tegen zetten dat gij mij nooit verklikken zult. Dat zult ge wel doen, mijn beste jongen, nietwaar?» vroeg Kast, met een grijnzenden glimlach.

»Een eed?» vroeg Pieter, die bij het woord sidderde. »Maar als ik dien eed doe, dan lieg ik tegen God en menschen, en dat is eene verschrikkelijke zonde...»

»O — houd maar op met die praatjes; dat riekt te veel naar den dominé. Ik ben volstrekt niet bang voor den eed. Gij weet toch wel van vroegere dagen, dat men voor een enkelen zilveren duit bij de paters veel kon gedaan krijgen? Waarvoor zijn die menschen dan ook anders als om een klein gebrekje op eene minnelijke wijze uit den weg te ruimen? Kom, — kom, gij moet het zoo nauw niet nemen. Over veertien

dagen is alles vergeten — en vergeven. Doe mij nu maar het plezier en zweer wat ik u voorzeg. Zie, dan ben ik gerust. Wat is het goed dat gij zoo godsdienstig geworden zijt! Ik wist niet dat ik daarvan nog partij zou kunnen trekken. Maar wij moeten ons haasten, want Saartje of de grutter mocht ons eens verrassen. Zeg nu spoedig op. . . .”

»Ik kan het niet doen, Kast,” zei Pieter.

»Wat niet?”

»Ik kan — ik mag zulk een eed niet zweren, waardoor ik mij Gods toorn op den hals zou halen. Verlangt van mij alles. Ik wil weer met u bedelen gaan, ik wil van hier wegloopen, ik wil u zelfs mijn leven geven, — maar dat te doen wat gij van mij verlangt, is mij onmogelijk.”

Kast nam den dolk ter hand.

»Prikken doet zeer!” zei hij schamper.

Pieter verbleekte en deed een paar stappen achterwaarts.

»Wilt gij?” vroeg de bedelvader, en zette de punt van 't moordtuig op de plaats, waar het hart van den knaap klopte.

»Ik kan niet — ik kan niet. Och, heb medelijden met mij! Ik mag aan God niet ongehoorzaam zijn. O, vorder het niet van mij! Geef mij liever mijne kleederen en het geld terug! Dan beloof ik u dat ik nooit zal zeggen wie mij bezocht heeft, maar als gij hier iets wegneemt, terwijl ik het zie en u ken, mag ik niet liegen met te zeggen dat gij mij onbekend waart. Neen, ik kan niet — ik kan niet!”

De booswicht scheen ongeduldig te worden; hij greep den knaap bij den schouder en peuterde met den dolk even door Pieter's kleedij heen, zoodat het vel opgereten werd. De jongen werd nog bleeker, maar deed geen geluid hooren.

»Het gaat er doorheen — zeg ik u. Wilt ge. . . .”

In dit oogenblik hoorde men voetstappen op de trap.

De bedelvader trok den dolk terug — en Pieter haalde diep adem.

De voetstappen kwamen al nader en nader. Eindelijk hoorde de knaap duidelijk dat er twee menschen aan de deur stonden.

Er werd geklopt.

»Zoo gij één kik geeft, dood ik u oogenblikkelijk, en vlucht

ik door het venster der achterkamer," fluisterde Kast Pieter in het oor.

»Is er niemand thuis?" vroeg eene stem, aan welke de knaap terstond Frederik, den knecht van Mevrouw Van Polslagen herkende. Het bleek voorts dat die vraag gericht werd tot iemand, die beneden aan de trap stond.

»Wel zeker," was het antwoord, dat van beneden klonk, — en Pieter hoorde dat het de stem van de meid van den grutter was, — »wel zeker, de baker is uit, maar Pieter is thuis, en hij moet iemand bij zich hebben, want ik heb duidelijk hooren praten toen ik daarstraks naar den zolder ging."

»Waarom geeft die jongen dan geen antwoord?" riep Frederik uit.

»Hij zal wellicht in slaap gevallen zijn," zeide eene andere stem, die van Stijntje. »De arme jongen moet ook zoo hard blokken — den geheelen dag leeren, en dat is hij nog niet lang gewoon."

»Kom, dat is maar gekheid," sprak Frederik. »Als zoo'n jongen door de wereld wil komen, dan moet hij werken en niet slapen. Want anders groeit er niets goeds van, en eindelijk komt hij in 't spinhuis terecht. Hé, hola! doe open!" riep hij met verheffing van stem.

Kast had zijne schoenen uitgetrokken, het bundeltje onder den arm genomen, en, terwijl hij Pieter met den dolk dreigde, opende hij zacht de achterdeur, waarna hij het venster trachtte te bereiken. Doch zoo stil had de boef niet te werk kunnen gaan, of de personen hadden eenig geluid vernomen, en toen straks Pieter, — of het met bedacht of wel met ongeluk geschiedde weet ik niet, — tegen een stoel stiet, zoodat deze met groot gedruisch omviel, riep Stijntje uit:

»Och, menschen! daar zijn zeker dieven!"

»Dieven!" herhaalde Frederik, »daar moet de schout en de heele justitie bij zijn. Maar eerst wil ik er het mijne van hebben en zien wie er op de kamer is."

Hij bonsde met alle kracht tegen de deur, roepende: »Doe open — doe open!" en toen dat niet hielp, trapte hij met alle kracht tegen de dunne planken.

Kast deed alle mogelijke moeite om het venster te openen, 't geen hem eindelijk gelukte, maar niet dan nadat hij eene

ruit gebroken had, welke met groot gekletter op den grond viel. Hierdoor werden de personen, die buiten stonden, nog meer in hun vermoeden bevestigd, en Frederik verdubbelde dus zijne slagen tegen de deur, van welke het slot reeds begon toe te geven, en juist openbrak toen Kast met het geroofde goed uit het venster steeg. De knecht van Mevrouw Van Polslagen haastte zich derwaarts, en toen hij bemerkte dat hij den dief niet meer te pakken kon krijgen, dreigde hij hem van verre met de vuist, en riep hem na: »Ik heb u wel herkend, mannetje, en zal zorgen dat gij eerstdaags kennis maakt met den schout en de heeren van de justitie." Maar de bedelvader lachte hem uit, klom langs goot en dak als eene kat, en riep hem spottend toe: »Een knappe schout, die mij krijgt."

Wij zullen later zien of Kast waarheid sprak.

Met Frederik waren Stijntje en eenige toegeschoten burenen de kamer binnengedrongen.

»Waar is Pieter?" riep de dienstmaagd uit het Witte huis. »Is de jongen niet hier?"

»Daar zit iemand!" zei de meid van den grutter.

»Al z'n levendagen, — een bedelaar, een voddenjongen! Hoe komt die hier?" vroeg Stijntje verwonderd.

Zij herkende Pieter niet. En geen wonder ook. De knaap, geheel in lompen gehuld, was in den hoek der kamer neergehurkt, en had het aangezicht met beide handen bedekt, deels uit schaamte, deels uit smart. Eerst toen de dienstmaagd uit het Witte huis naderbij trad, barstte hij in tranen uit, roepende: »Ach, ik ben aan dat alles onschuldig!"

Ik behoef u niet te zeggen hoe allen, die getuigen waren van dit tooneel, ontstelden, toen zij uit Pieters afgebroken woorden de toedracht der zaak vernamen, en hoe Saartje geheel van haar streek kwam toen zij hare vertrekken in zulk een toestand vond. Frederik had niet gewacht totdat Pieter alles verhaald had, maar was regelrecht naar het huis van den schout gegaan, van waar hij kort daarop, vergezeld van eenige dienaren der justitie, naar de woning van den grutter wederkeerde. Doch de booswicht was gevloeden. Saartje was haar geld, de knaap zijne kleederen kwijt, en er schoot niets anders over te doen dan den dief op te sporen, en zoo

spoedig mogelijk den armen jongen van andere kleederen te voorzien, waarbij Mevrouw Van Polslagen hare milde handen weder opende.

Sedert Pieter Van Delft bij Saartje was, had hij reeds ondervonden, dat, zoodra God bezig is met een verloren schaap tot de kudde terug te brengen, ook de booze alle krachten inspant dat schaap ten verderve te leiden, en zekerlijk zou dit hem menigmaal gelukken, ware het niet dat Gods engelen waakten en den aangevallene beschermden. Het blijkt uit de ondervinding in menig menschenleven dat God de Zijnen geenszins spaart, maar tevens komt het steeds treffend aan het licht, dat Hij ze bewaart.

Doch Pieter zou nog andere lessen moeten leeren.

Ruim twee maanden na het bovengemelde voorval kwamen de baker en Pieter op zekeren achtermiddag van een bezoek terug, dat beiden bij de kapiteinsche afgelegd hadden. Saartje had — en dit was altijd hare fout — weer lang en breed opgehaald van den diefstal ten haren huize en hoe vreeselijk zij geschrikt was en wat zij een geloop had gehad, en hoe dikwijls zij al bij den heer schout geweest was, en hoe zij nog altijd naar den dief zochten, die verdwenen was als een zeepbel in de lucht, en hoe schandelijk zij bedrogen was geworden, want toen zij bij de dominé'sjuffrouw kwam, wist dat goede mensch nergens van, — kortom: zij had nog altijd den mond vol van dat voorval, en mocht nooit daarbij de oogen dichtknijpen, want zij had het niets goed. Pieter daarentegen had, als gewoonlijk, zich bezig gehouden met de boeken en de kaarten, welke de kapiteinsche hem ten dienste stelde. Tevreden en gelukkig waren zij ten laatste huiswaarts gekeerd en bevonden zij zich in de nabijheid van een plein, waarop zich eenige jongens met spelen vermaakten. In den ouden tijd, waarin dit verhaal voorvalt, bestond er nog niet zulk eene strenge afzondering tusschen knapen en knapen; de scholen waren toen ook nog niet zoo in klassen verdeeld als thans, en gelijk dit nog op dorpsscholen geschiedt, welke zoolwel door den zoon des burgemeesters als door het kind van den daglooner bezocht worden, zoo ook namen weleer de scholen — met uitzondering van dezulken, waar meer bepaald

hooger onderwijs werd gegeven, — alle standen en klassen der maatschappij op. Dit had natuurlijk ook invloed op het spel en den omgang der kinderen, zoodat men den rijken koopmanszoon in alle eendracht op de pleinen der stad zag spelen met den zoon van den kleinen winkelier. Gelijk ik zeide gingen Saartje en Pieter over een plein, en, niets kwaads vermoedende, traden zij midden door de spelende jeugd, wyl zij dat plein dwars over moesten steken. Door een ongeluk trapte Pieter op een knikker van een der spelers, en, daar deze knikker voor het oogenblik het middelpunt van het spel uitmaakte, geraakte de knaap, wien hij toebehoorde, in drift, liep op Pieter aan, en gaf hem, eer hij of Saartje het verhinderen kon, zulk een harden stomp, dat Pieter, — hierop in het geheel niet voorbereid, — achteruitgleed en op den grond viel. Maar nu had gij Saartje moeten zien! Zoo goedig en zachtaardig zij ook anders mocht wezen, zoo boos werd zij nu. Geen wonder ook; zij had Pieter hartelijk lief, en het zou haar veel minder gekrenkt hebben als men haar beleedigd had dan »haar armen jongen," gelijk zij hem dikwijls noemde. Op den beleediger toespringende, hem onzacht bij den arm grijpende en hem tamelijk hard heen en weder schuddende, was het werk van een oogenblik. Maar daarmede niet tevreden, schopte zij in hare drift — want Saartje kon o! zoo driftig worden, — al de knikkers, welke om haar heen lagen, weg, zoodat deze heen en weder vlogen, en de jongens in het eerst als verslagen stonden over dezen onverhoedschen aanval op hun spel. Doch welhaast veranderde het tooneel, en als Saartje de gevolgen van hare dwaze handwijze had kunnen voorzien, zou zij gewis duizendmaal liever stilletjes doorgestapt hebben, dan zich met eene bende spelende jongens te meten. Want wat gebeurde er? Nauwelijks hadden de knapen zich even hersteld, of zij grepen in der haast alles aan wat zij maar op straat konden vinden: stukjes hout, kiezelsteentjes, knopen, slijk, brokken van groenten, eene halve pantoffel, eene oude vijgenmand, om niet meer te noemen, en wierpen dat naar Saartje, die nu haar best moest doen om haar gelaat tegen kwetsuren te verdedigen. En wat baatte het haar dat zij de vuist dreigend verhief? Wat hielp het Pieter, dat hij haar voorttrok om uit het gebrang der

jongens te komen? Toch zou het hem gelukt zijn, en waren zij reeds nagenoeg aan de overzijde van het plein beland, — doch daar wachtte hun een nieuw onheil. Julius, de eenige zoon van Mevrouw Van Polslagen, had in Pieter denzelfden knaap herkend, dien hij vroeger — als ter loops — ten huize zijner moeder had aangetroffen. Wel wist hij slechts een half woord van hetgeen er toen met den knaap was voorgevallen, want de staljongen, bij wien Pieter den nacht had doorgebracht, had hem een en ander verteld, doch hij wist genoeg om zijn boozen spotlust bot te vieren. In gezelschap van drie, vier andere knapen van zijn slag, liep hij op Pieter toe en begon hem uit te jouwen:

»Hé! dat is die vuile jongen, die bij ons in den stal heeft geslapen! Dat is de jongen met die bedelaarslompden, die in het klapgangetje heeft gewoond! Bah! men kan het nog ruiken, zoo vies als hij is!»

De andere jongens, aangespoord door Julius, volgden zijn voorbeeld, en de één jouwde Pieter nog meer uit dan de ander.

Daar stond nu onze arme vriend. Het bloed steeg hem naar het hoofd. Hij wilde zich wreken door op Julius toe te vlieden en hem te ranselen, — maar gelukkig verhinderde hem hierin Saartje. Hoewel nog altijd bedreigd door den hoop jongens, vergat zij haar eigen gevaar, en fluisterde Pieter in: »Zeg hem niets; het is de zoon uwer weldoenster. God beware u dat gij ooit haar kind eenig leed toevoegt.»

De jongens gingen voort met beleedigen en zeker zou het erger geworden zijn, als er niet ontzet ware opgedaagd in den persoon van den schout; want zoodra hadden de knapen, rijken en armen, dien gevreesden man niet gezien, of zij kozen allen het hazenpad en stoven wijd en zijd uit elkander, aan Saartje en Pieter den weg vrijlatende. Gelukkig waren deze beide laatsten er nog met den schrik afgekomen. De baker had wel eenige vlekken op haar kleed gekregen, maar daarbij was het dan ook gebleven. Het duurde echter wel een uur eer Saartje weer tot bedaren was gekomen.

Wat Pieter aanbelangt, hij had de eerste lessen ontvangen als een scholier, die uit deze booze wereld overgaat in het koninkrijk van God. Het waren de eerste lessen, maar hij

zou nog veel moeten leeren eer hij recht in staat zou zijn zijn eigen hart en dat van anderen te kennen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

PIETER NAAR ZEE.

Twee jaren waren verloopen.

Een tamelijk talrijk gezelschap was bijeen in het kamertje van Saartje, die helaas, wegens een verstuikten voet, aan haren stoel gebonden was, en nu niet, gelijk zij het wel wenschte, alles alleen bedribbelen kon. Het gezelschap bestond uit gasten, die ons, de meesten althans, bekend zijn, en die hier samengekomen waren om een klein feest te vieren. Het was echter geene trouw- of verjaringspartij; evenmin zou er een kind gedoopt worden. Ook was het niet zoozeer een feest, waarop het luidruchtig toeging en de wijn stroomde. Neen, het gezelschap vergenoegde zich eenvoudig met een kopje anijsmelk en een suikerjannetje, eene soort van beschuitjes, welke in vroeger dagen veel gebruikt werden. Ook bracht de aard van deze bijeenkomst niet mede dat men bijzonder vroolijk gestemd was, en zoo ook al nu en dan eene jokkernij of scherts werd ten beste gegeven, dan bracht een weemoedig woord van Saartje of door een ander gesproken, terstond het grootste gedeelte van het gezelschap in eene meer ernstige stemming, en werden zij herinnerd dat het hier gold een afscheid — zóó groot en zóó lang, dat het wellicht aan de eeuwigheid grensde.

Het was een afscheidsfeest, want Pieter zou den volgenden morgen vertrekken om aan boord te gaan van een groot schip, bestemd naar Oost-Indië.

Hoe dit zoover gebeurd was zal ik u thans vertellen.

Gedurende den tijd, welken de knaap ten huize van Saartje had doorgebracht, was Pieter een wel ontwikkelde jongeling geworden, en meester David De Haas had volkomen gelijk toen hij, bij de eerste kennismaking met den knaap, zeide: »Als het niet mislukt, dan hoop ik van hem een knap man te

maken, die met eere 's lands vloot zal dienen." Nu, het was ook gelukt, maar niet zonder veel moeite van beide zijden, daar zoowel meester als leerling alle geduld en inspanning behoeften om het gewenschte doel te bereiken. Want er behoorde nog al wat toe om zulk een verwaarloosden knaap, wiens verstand geheel onontwikkeld was, die geen a van een b kon onderscheiden, zoover te brengen, dat er van hem een bruikbaar mensch voor de maatschappij gemaakt werd. Het ging met hem als met zulke streken, welke onmiddellijk aan de duinen grenzen. Daar is de grond bar, onvruchtbaar en onge-schikt voor den landbouw of de boomkwekerij, en, zoo hij daarvoor geschikt moet gemaakt worden, dan is er veel grondstof, veel handenarbeid en geduld — maar ook en vooral des Hemels zegen noodig om zulk een oord in eene welige land-ouw te herschapeu. Wel spreekt Jezus ergens van een zaad, dat »in een goed en eerlijk hart" valt, — maar wij gelooven dat Hij hiermede zeker bedoelt een »wel toebereiden akker," welke onder het bestuur Gods door de menschen be-kwaam is gemaakt om goed en eerlijk te zijn, en in dien toestand het zaad te kunnen ontvangen.

Zóó althans was het met Pieter gegaan. Hij had noch van zijne ouders, noch van zijne familie een eerlijk en goed hart geërfd; evenmin had hij eenige toebereidselen daarvoor ont-vangen van de omgeving, in welke hij zich bij den bedelvader uit het klapgangetje bevond. Doch God had in zijne wijsheid de zaken zóó bestuurd, dat deze ruwe diamant uit de duis-tere mijn werd te voorschijn gehaald, om, na goed en her-haalde malen geslepen te zijn, een helder licht te geven. Eenmaal op weg zijnde, en de eerste moeilijkheden over-wonnen hebbende, werd het den knaap hoe langer hoe ge-makkelijker aan te nemen zoowel wat Saartje hem zeide, als-ook wat onderwijzer en predikanten hem leerden. En toch, ik zou een dik boek kunnen schrijven over al de zwarigheden, waarmede Pieter te tobben had. Want hoe goed en zachtzin-nig meester De Haas ook was, vooral als hij smakelijk zijne pijp rookte, toch stak de oude schoolmeester zeer diep in hem. Alles wat hij onderwees was zeer meetkunstig samen-gesteld en alles naar vaste regelen ingericht. Dit vooral was voor Pieter zeer moeilijk, in wiens hoofd het tot dusver zeer

ongeregeld had toegegaan. Bovendien vergat onze goede meester dikwijls dat hij met een knaap te doen had, die niet verder kon tellen dan tot tien, zoodat Pieter groote oogen opzette en niet wist wat hij hoorde, toen meester hem in de eerste week reeds sprak over stomphoek en graadboog, van zonéclips en maansverduistering, met zulk eene berekening en met zulk eene menigte van figuren, cijfers, strepen en lijnen opgesierd, dat Pieters hoofd er van draaide, de jongen het zeer geleerd vond, maar er ten slotte net zooveel van begreep als toen hij met Hein Kast eens in de Roomsche kerk den priester een Latijnsch gebed hoorde uitspreken. Doch langzamerhand werd dit verbeterd, en, hoewel meester De Haas, met alle deftigheid, nog dikwijls zijne schoolsche geleerdheid uitkraamde, nochtans wist hij het ten laatste alles zóó duidelijk te maken, dat Saartje menigmaal de oogen toekneep en van verwondering de handen in elkander sloeg over Pieters groot verstand. Eindelijk was het zoover gekomen dat er geen twijfel meer bestond of het onderwijs was als »gelukt,» te beschouwen, en kon meester De Haas verzekeren dat Pieter, toegerust met alle kennis, eene goede plaats op een zeeschip verdiende.

De knaap had dus getoond dat hij wel leeren kon, als hij slechts onderricht genoot. Dit was vooral ook gebleken bij het godsdienstig onderwijs. Zoowel Saartje in hare eenvoudigheid, als de predikanten in hunne meer breedvoerige leerlingen bemerkten het ras, dat de knaap een zeer ontvankelijk gemoed bezat, en ieder, die hem gadesloeg, verblijdde zich over de gunstige verandering, welke er bij den knaap had plaats gevonden. Het allermeest verheugde zich hierover Mevrouw Van Polslagen. Zij had gedurende haar gansche leven de armen welgedaan en zich over de ellendigen ontfermd, in de hoop dat zij hierdoor dezen en genen voor tijd en eeuwigheid kon gelukkig maken, maar meestal was zij bedrogen geworden en met ondank beloond. Doch dit hield haar niet terug op den ingeslagen weg voort te gaan. Zij dacht: misschien gaat het mij als den Heer, tot wien slechts één van de tien genezene melaatschen terugkwam om Hem dank te zeggen, en daardoor te betoonen dat het goede werk aan hem, ook in hem wortel had geschoten. Welnu, Pieter was

die tiende, of wellicht de eerste van de honderd, die de edelmoedige weldadigheid, van haar genoten, met dankzegging vergolden had. Het woord, dat zij hem bij het verhoor in het Witte huis toegesproken en op het hart gedrukt had, was niet ijdel geweest, en toen zij niet alleen van Saartje, van Saartjes broeder en van de predikanten, maar uit den mond van Pieter zelf vernam welk eene gezegende uitwerking hare eerste ontmoeting met hem gehad had, toen boog die rijke dame zich voor den nog rijkeren God en dankte Hem dat Hij haar had willen gebruiken om een verlorene terecht te brengen.

Het spreekt vanzelf dat Saartje, uit eigen beweging, dikwijls naar het Witte huis ging. Het buurpraatje verkondigde dan wel luid dat de baker zich alleen derwaarts begaf om het bestedelingsgeld voor Pieter te gaan halen, — maar wij, die eenigszins met het karakter van Saartje bekend zijn, weten het beter. En mocht het ook al zoo eens te pas komen dat Mevrouw Van Polslagen haar eenig geld aanbood, dan was zij beleefd genoeg om het niet te weigeren, en bewees dan door het toeknippen harer oogen dat Mevrouw haar groot genoeg gedaan had. Doch dan was er ook geen einde aan het vertellen van al de goede eigenschappen, welke Saartje in Pieter had opgemerkt, zóó zelfs dat Mevrouw Van Polslagen, vrezende dat de baker een afgod van den jongen ging maken, er op begon te zinspelen dat het dan beter was als Pieter bij menschen kwam, dan . . . . Maar dan liet Saartje Mevrouw dezen volzin niet voleinden en wist het ten slotte zóó in te richten dat »het zonde en jammer zou zijn als Mevrouw nu den jongen van haar zou wegnemen." Dit deed dan ook Mevrouw Van Polslagen niet; integendeel, zij was volkomen overtuigd dat Pieter het zeer goed bij Saartje had, maar zij wilde haar slechts hierdoor een wenk geven dat overdrijving steeds af te keuren is. Onlangs was Saartje naar het Witte huis gekomen met twee heuglijke tijdingen; vooreerst had meester David De Haas ten aanhoore van vele getuigen verklaard dat hij Pieter niets meer kon leeren, omdat deze alles wist wat hij wist; ten andere had de kapiteinsche voor Pieter eene plaats als kajuitsjongen op een goed schip. Het ging Saartje wel aan haar hart — zeide ze — van den kuaap te moeten scheiden, en vooral hem naar zee te zien vertrekken, maar zij knikte toch

toestemmend met het hoofd, toen Mevrouw haar toevoegde: »dat God zoowel Zijne oogen laat gaan over degenen, die de zee bevaren, als over hen, die op het land zijn.»

„Ik zal eens rondzien, baker,” had Mevrouw ten slotte gezegd, »of ik nog niet een en ander kan vinden dat Pieter op reis zal kunnen gebruiken. Ga gij eens hier en daar hooren wat zulk een jongen op zee noodig heeft en geef mij dan eens het lijstje. Dan zullen we verder zien.»

Van dat oogenblik was Saartje drukker in beweging dan anders. Zij had zooveel te rekenen en te berekenen, zooveel te meten en te passen, dat er bijna geen tijd over was om eten te bereiden, en zij en Pieter zich des middags moesten vergenoegen met een stuk brood. Zij werd in een en ander echter trouw geholpen door de kapiteinsche, die als vrouw van ondervinding precies wist hoeveel een knaap op eene zee-reis noodig heeft. Eindelijk was het lijstje gereed, — alles zoo zuinig mogelijk opgeteld, — en toen Saartje daarmede naar het Witte huis kwam, deed Mevrouw Van Polslagen hare milde hand weder open en stelde zij de baker in staat om alles voor den knaap aan te schaffen, wat hij op reis noodig had. Dat er toen nog drukkere dagen voor onze baker kwamen, behoef ik u niet te zeggen, doch ook deze gingen voorbij, en eene week voordat het schip zou vertrekken, was alles »kant en klaar,” zooals Saartje zeide. Mevrouw Van Polslagen had haar verlangen te kennen gegeven om Pieter te zien en toen Saartje zich met hem naar het Witte huis begaf, werden zij zeer vriendelijk door de dame ontvangen, die zich inderdaad verblijdde over het goede en eerlijke voorkomen van den knaap. Saartje wilde, als gewoonlijk, weder in loftuitingen over hem losbarsten, maar zij werd hierin teruggehouden door een wenk van Mevrouw, daar deze dergelijke dingen niet beminde. Om eens eenige oogenblikken alleen met den knaap te zijn, wist zij het zóó in te richten, dat Saartje zich verwijderde om »Stijntje gezelschap te houden.” Thans zag zij den knaap in diens open oog, dat vochtig was zonder dat er tranen langs de wangen druppelden. Zijne lippen trilden, en als Mevrouw het gesprek niet op eene verstandige wijze geleid had, zou de knaap het uitgebarsten hebben, zoo vol dankbaarheid was zijn gemoed. Zij verblijdde

zich dat dit gevoel bij hem bestond en maakte hieruit de gevolgtrekking, dat hij niet minder dankbaar zou zijn aan den Gever van alle goede gaven. Zij vroeg hem naar een en ander, daarbij alles vermijdende wat hem aan zijn vroeger leven kon herinneren, en overtuigde zich dat de knaap op »den goeden weg” was, zoodat, als hij dien bleef bewandelen, hij zeker genade bij God en menschen zou vinden.

»Pieter,” zeide zij tegen hem, toen zij tot hem sprak over toekomstige dagen, »gij gaat nu eerlang op zee en gij zult het ondervinden dat zij een rusteloos en gevaarlijk element is. Menigmaal zal u het hart ineenkrimpen van vrees of schrik als de golven zich boven het schip verheffen of de orkaan het vaartuig dreigt uit elkander te slaan. Ook twijfel ik er geenszins aan of het zal van tijd tot tijd ook wel eens binnen in u stormen als gij teleurgesteld wordt in uwe uitzichten of gedwarsboomd in uwe plannen; als men u lastert of beledigt en men met opzet allerlei kwaad tegen u smeedt, zie, dan zal het ook wel eens koken in uw gemoed evenals eene bruischende zee. Maar ook stel ik mij voor dat gij menigmaal vol angst aan de eeuwigheid zult denken en dat gij van vrees niet zult weten waarheen, — welnu, voor al die gevallen heeft God rondom u een groot teeken gesteld, waarbij Hij u aan Zijne liefde en trouwe hulp wil herinneren. Hij toch heeft gezegd dat Hij al onze zonden in de diepte der zee zal werpen (Micha 7 vs. 19), en zoo God zulks doet, kunnen wij verzekerd zijn dat Hij hierin handelt door loutere liefde gedreven, en Hij niet zal dulden dat een haar van ons hoofd zal vallen zonder Zijn wil. Blick dus, als gij op de groote wateren zweeft, niet alleen in moeilijke oogenblikken naar boven, waar God troont, maar vooral ook onder u, naar de zee, en zeg: Hij, die mijne zonden in dezen bodemloozen kolk geworpen heeft, slaat mij gade met een blik vol teederheid.”

Saartje kwam weer binnen, en daar het om verschillende redenen meer dan tijd was om heen te gaan, nam Pieter afscheid van Mevrouw, hopende nog eenmaal in staat te zijn haar door daden zijne erkentelijkheid te betuigen. Mevrouw Van Polslagen, die, zooals mijne lezers weten, slechts met behulp van een stokje van plaats veranderen kon, bleef op haren stoel

zitten, terwijl Saartje en Pieter onder vele buigingen de kamerdeur openden en vervolgens achter zich toetrokken. Nauwelijks echter bevonden zich deze beiden in de gang, of Saartje begon vreeselijk te gillen, en Pieter sloeg zich de armen over het hoofd, terwijl geen van beiden wist wat er gebeurd was, daar hun het water bij stroomen langs het lijf liep. Op hun geschreeuw kwamen Stijntje en Frederik uit de keuken aangeloopt en tegelijkertijd hoorde men iemand op de trap in de handen klappen, uitroepende: »Dat is de eerste zeegolf, welke het bedelaarsvuil wel zal afwisschen!» Ieder begreep dat dit de stem was van Julius, die wederom een zijner booze streken uitvoerde. Frederik, die niemand ontzag, dreigde den zoon van Mevrouw Van Polslagen met de vuist, en vloog de trappen op, doch de knaap was vlugger dan hij, en ten slotte kregen Frederik en Stijntje ook nog een gedeelte van het water uit een lampetkan op hun hoofd, dat Julius hun nazond.

Arme Saartje, wat was zij nat! Het water droop langs boezelaar en ridicule tot op de muiltjes neer, terwijl Pieter juist het minste gekregen had, wat hem het meeste speet, daar hij vooreerst wel begreep dat deze booze streek eigenlijk hem gold, en ten anderen wijl Saartje hierdoor zeer verschrikt was geworden. Doch het was, helaas, niet bij den schrik gebleven. De arme baker, zoo onverhoeds aangevallen, en niet wetende van waar het kwam, deed een zijsprong en gleed uit, waarbij zij zich ongelukkigerwijze dermate den voet verstuikte, dat Frederik en Stijntje genoodzaakt waren haar van den grond op te heffen, juist op het oogenblik dat Mevrouw Van Polslagen de deur opende om te zien — hoewel zij dit wel eenigszins vermoeden kon — wat er gebeurd was. Frederik, wiens toorn nog in geenen deele bedaard was, wilde zijne woorden niet sparen om de schandelijkheid van Julius' gedrag te doen uitkomen, maar toen hij het bleeke gelaat en de tranen in de oogen zijner meesteres zag, hield hij ze terug, schudde het hoofd en bromde slechts binnensmonds: »Die jongen groeit voor galg en rad op! Mevrouw is veel te zacht met hem.»

Frederik had gelijk. Mevrouw Van Polslagen was ook veel te toegevend voor haren zoon. Zij had gehoopt hem door zachte woorden te leiden en zijn hart door de betooningen harer liefde geschikt te maken voor het koninkrijk Gods, maar alles

wat zij deed of sprak had bij hem dezelfde uitwerking als een druppel waters op een gloeienden steen. Zij zag het hoe langer hoe duidelijker in dat de knaap haar huis uit moest om onder strengere behandeling te komen. Haar was eene gelegenheid daartoe aangeboden ten huize van een predikant, in een naburig stadje, en hoe smartelijk het haar ook viel van haren eenigen zoon gescheiden te worden, toch moest zij zich zelve verloochenen en hem aan andere handen toevertrouwen, hopen de dat de knaap dan een beteren weg zou kiezen.

Intusschen was Saartje zoo goed mogelijk opgeholpen: Stijntje omzwachtelde den beleedigden voet, en, daar er op bevel van Mevrouw eene slede verscheen, werd de baker met Pieter op deze wijze naar hunne woning overgebracht.

Drie dagen later moest Pieter aan boord zijn, en daar dit eene gewichtige gebeurtenis was, liet de baker al hare vrienden en bekenden uitnoodigen om den avond te voren bij haar te komen om het afscheidsfeest van Pieter te vieren. Daar waren Frederik en Stijntje, de grutter van beneden, de kapiteinsche, een paar varengasten, die met hetzelfde schip vertrekken zouden, — en niet te vergeten meester David De Haas, die voor dien avond de eereplaats aan tafel innam, omdat, naar het gevoelen van allen, hij onzen knaap op zulk eene hoogte gebracht had.

Het was inderdaad een recht genoeglijke avond. Wel kon Saartje, wegens haren verstukten voet, niet zooals zij gewoon was, heen en weder dribbelen en de kommetjes der gasten met anijsmelk vullen, doch zij was toch welgemoed en deelde in de stemmige vroolijkheid. Stijntje nam hare taak over; zij zorgde dat niemand vergeten werd, terwijl Frederik eene lange geschiedenis verhaalde van een moord, waarbij de schouten van Amsterdam en Haarlem waren te pas gekomen. Meester David had het ongeluk zich aan de melk te branden, wjl hij de keel vol had van rook, en nu wist de kapiteinsche zooveel huismiddeltjes aan te geven, dat er minstens wel een paar dagen toe noodig geweest zouden zijn om deze allen te probeeren, terwijl de grutter als het probaatste middel opgaf: fijn gestampte boekweitegort langzaam in te slikken. Gelukkig had echter dit ongeval geene nadeelige gevolgen, en toen straks Saartje een der oudvaderlandsche godsdienstige liederen be-

gon aan te heffen, stemden allen, en ook meester — er stond mede in, zoodat de avond op deze wijze recht genoeglijk voorbijging, waarbij het niet ontbrak aan de beste zegenwenschen voor den jeugdigen zeevaarder.

Den volgenden morgen was Pieter reisvaardig. Eén der varengasten, die des avonds te voren mede het feest had helpen vieren, was reeds vroeg in den ochtend bij Pieter gekomen om eenig goed voor hem naar het schip te brengen. Het was een vroegere schoolmakker van Pieter, die nu reeds sedert een jaar op zee voer. Van het eerste oogenblik hunner kennismaking had Wemel, — zoo heette hij — zich met zijn gansche hart aan Pieter gehecht, en het zal ons later blijken dat Wemel voor zijn vriend een ware Jonathan was.

Saartje kon hem tot haar leedwezen niet naar de haven, waar het schip lag, vergezellen, maar Frederik, die hiertoe van Mevrouw Van Polslagen opdracht had ontvangen, zou hem met meester De Haas tot aan het vaartuig geleiden. Toen het oogenblik van afscheid gekomen was, had Saartje al hare kracht noodig om zich goed te houden en niet in tranen uit te barsten. Zij gaf hem inderdaad moederlijke vermaningen, terwijl meester, als gewoonlijk, eene heel deftige toespraak hield, welke echter den ongeduldigen Frederik veel te lang scheen, zoodat hij, met het koffertje van Pieter in de hand, zich naar de deur spoedde om langs dezen weg te kennen te geven dat het uur van vertrek gekomen was.

Nog een handdruk, — nog een »leef wel, mijn jongen, — mijn Pietertje, vergeet den Heere niet,” en vergezeld van meester en Frederik verliet de knaap, badende in tranen, dit kamertje, waar hij zooveel lief en leed en zooveel bijzondere bescherming van God ervaren had.

Hij ging eene donkere toekomst te gemoet. Wat zou zij hem baren?

ZESDE HOOFDSTUK.

HEIN KAST.

Achttien jaren zijn vervlogen sedert de gebeurtenissen hebben plaats gehad, welke ik hierboven heb verhaald. Achttien jaren! Snel zijn zij voorbijgegaan en hebben toch in hunne vaart en beweging eene groote verandering teweeggebracht, zoowel in staten en volken als in een gewoon menschenleven. Het kind is een jongeling, de knaap een man, de man een grijsaard geworden.

Ik breng mijn lezer naar de kusten van Walcheren, en wel in eene haven, waar de Zeeuwsche Staten een paar schepen hadden gereedgemaakt ter bescherming hunner belangen in West-Indië.

Het is avond. Een koude Noordwestenwind giert langs de haven en jaagt de golven van zee en Zeeuwsche stroomen zweepend over en door elkander, zoodat de twee schepen, welke zeilree liggen en slechts op de bemanning wachten, als een notedop op de wateren dansen. Van tijd tot tijd, als de wind voor een oogenblik bedaarde, viel de regen als in stroomen neer, zoodat de weinige menschen, die zich op de kade of langs de haven bevonden, eene schuilplaats zochten onder eenige groote iepenboomen, of wel zich haastten de herbergen te bereiken, welke voor de varengasten dag en nacht openstonden. In weerwil van dit onaangename weder wandelde een man de kade op en neer. Hij scheen zich noch aan het loeien van den wind, noch aan den regen te storen, en evenmin lette hij op dezen en genen, die hem ijlings voorbijliepen, en als ze hem zagen een korten, maar eerbiedigen groet bewezen. Nu en dan stond hij stil als hij aan eene kromming van de kade gekomen was, blikte dan zoo lang en ver mogelijk over den weg heen, doch, hetzij de duisternis belette van dien kant iets aan zijn oog te vertoonen, of dat zijn oor een gewenscht geluid vernam, — telkens schudde hij verdrietig het hoofd en keerde weder naar de plaats recht over de beide schepen, om straks toch weer denzelfden weg te hervatten.

»Hij komt nog niet!» mompelde hij, »en hij had toch be-

loofd te zullen zorgen, hedenavond aan boord te zijn. Als hem maar geen ongeluk overkomen is! Dat verhoede God!"

Hij wikkelde zich, zoo goed en kwaad het ging, in zijn korten schoudermantel, drukte den breedgeranden en gevederden hoed diep op het voorhoofd en zette zijne nachtelijke wandeling voort, doch steeds niet verder dan de bocht. De wind deed zijne donkere lokken langs het hoofd vliegen, en als hij van tijd tot tijd opwaarts zag naar de wolken, of de maan niet weldra zou doorbreken, dan vertoonde hij een mannelijk, schoon gelaat, dat door eene zuiderzon getaand was. Hij was fersich gebouwd, eerder klein dan groot, en hoogstens 34 jaar, met een schrandere oog en toch iets zeer zachtmoedigs in zijn blik.

Wederom stond hij in de bocht en tuurde in de richting van het Noordoosten, werwaarts de weg liep. Wel hoorde hij het gieren van den wind, of het kletteren van den regen, of zelfs nu en dan het woest geschreeuw van krijgsvolk, — doch hetgeen hij verwachtte zag of vernam hij niet.

»Arme Wemel!" zuchtte hij. »Ik vrees dat u iets kwaads overkomen is. Gij waart anders altijd zoo trouw en beweest mij reeds zoo menigen dienst, welke geen ander mij bewijzen kon. Was ik maar gegaan in uwe plaats! Doch neen, dat kon — dat mocht niet. Mij weerhield mijn plicht, en waar de plicht voor het vaderland gebiedt, daar moet de liefde wijken. Neen — neen," herhaalde hij, »ik mocht niet, en ik had mij moeten schamen voor mijn commandant hem zelf met eene vraag daaromtrent lastig te vallen. Als Wemel nu maar kwam, want wellicht zullen wij morgen het krijgsvolk inschepen om dan met den eersten oostenwind onder zeil te gaan. Het is heden reeds de vijfde dag, maar wij hebben het te zamen uitgerekend: hij kon niet eerder terug zijn!"

Hij stond nog steeds in de bocht en de wind was op dit punt zóó hevig, dat hij alle pogingen moest inspannen om den korten mantel vast te houden. Daar verneemt hij haastige voetstappen. Hij luistert. Bedriegt hij zich niet? Hoort hij niet eene welbekende stem, welke op de vleugelen des winds verre weggevoerd wordt? Hij houdt beide handen met de ruggen der wijsvingers tegen den mond en roept:

»Wemel!"

»Hallo, kapitein!» is het antwoord.

»God zij geloofd!» zucht hij, en zoo haastig hij kan, wegens den wind, snelt hij den persoon te gemoet, dien hij met den naam van Wemel heeft toegeroepen. Weldra drukt hij hem de hand, welke tamelijk vochtig is van het natte weder.

»Goddank, dat gij er weder zijt,» zeide de persoon, die als kapitein toegeroepen was. »Ik was om uwentwil zeer bevreesd, daar morgen het verlof om is. U is toch niets kwaads bejegend?»

»Niets dan goeds, kapitein,» zeide Wemel, dien wij reeds, ofschoon slechts een oogenblik, gezien hebben ten huize van Saartje, waar hij onder de gasten was, die het afscheidsfeest van Pieter hielpen vieren. »Niets dan goeds, kapitein Van Delft,» herhaalde hij. »Ik ben er gezond en heelhuids afgekomen, ofschoon. . . .»

»Welnu?»

»Ofschoon ik uwen en ook mijnen wensch niet heb mogen bevredigd zien. Alle nasporingen waren vergeefs. Gij droegt mij op om te onderzoeken of het Witte huis nog bestond, en zoo ja, of de bewoonster nog leefde. Het Witte huis staat nog op dezelfde plek, met den witten Engel boven in den gevel, maar het was door andere personen bewoond. Op al mijne vragen, welke ik links en rechts en bijna in al de straten deed, kreeg ik geen ander antwoord dan dat de dame met den gebrekkigen voet reeds voor eenige jaren dit huis en de stad had verlaten, zonder dat iemand wist waarheen.»

»En gingt gij dan niet bij een der predikanten, die ik u genoemd had?»

»Zeker, kapitein,» antwoordde de gevraagde, terwijl zij beiden den weg naar de haven insloegen. »Zeker, maar een der predikanten was gestorven en de ander was eerst sedert kort daar gevestigd.»

»En Saartje?» vroeg de kapitein, terwijl zijne lippen beefden.

»Ook haar heb ik geenszins gevonden, evenmin als de kapiteinsche. Dit is zeker, dat de laatste reeds sedert lang gestorven is. Eergistermorgen in de vroegte twijfelde ik er aan of ik wel ooit iets naders van de bewuste personen zou hooren, en stond op het punt den terugtocht aan te nemen, toen mij eensklaps iemand verscheen, dien ik achttien jaar

geleden eenmaal gezien had. Die zekere iemand zat op eene molenaarskar, welke beladen was met verscheidene zakken meel. Maar juist aan zijn wit bestoven pak en het meelkleurig gelaat herkende ik. . . .”

„Den grutter, bij wien Saartje en ik. . . .”

»Juist, denzelfden, kapitein,” antwoordde Wemel. »Wij zagen elkander aan zonder elkander nog te kennen, maar wij blikten malkaar aan alsof wij vragen wilden: Heb ik u niet meer gezien? Nu, deze vraag deden wij dan ook, met dat gevolg, dat het uitkwam dat hij de grutter was; die zijn winkel aan kant had gedaan en nu molenaar was geworden. Eén, twee — drie, sprong ik op zijne kar, zette mij bij hem op een zak meel, en dat er nu van weerskanten veel gevraagd en geantwoord werd, behoef ik u niet te zeggen. Over het algemeen bevredigden mij die antwoorden niet geheel, doch wat ik weet zal ik u mededeelen. Hij vertelde mij dat Mevrouw Van Polslagen diep ongelukkig was geworden.”

»Diep ongelukkig!” barstte de kapitein los, terwijl hij den verteller bij den arm greep. »Diep ongelukkig, zegt gij. Hoe is dat gekomen?”

»Ik zal u vertellen wat hij mij gezegd heeft. Zij moet een zoon gehad hebben, die haar veel kommer bereid heeft, en die een zóó roekeloos leven leidde, dat, wilde hij ten laatste niet in de handen van het gerecht vallen, hij de vlucht moest nemen.

»Die arme moeder!” zuchtte de kapitein. »En waar is zij thans?”

»Dat weet niemand. Men vermoedt dat, na het grootste gedeelte van haar vermogen aan haren lichtzinnigen zoon opgeofferd te hebben, zij de stad heeft verlaten om ergens in de eenzaamheid hare laatste dagen door te brengen.”

»Arme, arme vrouw!” zuchtte de kapitein, terwijl hij de handen met weemoed ineensloeg. »Doch zij zal niet alleen blijven en God zal wel zorgen dat zij nog eenige verkwikkende stralen van de avondzon haars levens opvangt, al ware het dan ook slechts alleen om mijnentwil, ja, om mijnentwil, dien zij als een vuurbrand uit den brand van zonde, schande en ellende heeft gered.”

Beiden zetten eene poos zijgend hun tocht voort.

»En wist de molenaar niets van Saartje?»

»Niets. Hij had haar sedert een tiental jaren, toen hij molenaar geworden en buiten de stad was gaan wonen, uit het oog verloren. Hij geloofde dat zij reeds lang in de kerk rustte, naast haren broeder.»

»En van Frederik en Stijntje?»

»Van Frederik wist de molenaar niets af, maar hij verzekerde mij dat Stijntje tegelijk met Mevrouw Van Polslagen de stad had verlaten. Doch hier zijn wij aan de kade. Willen wij te zamen aan boord gaan, kapitein? Het zou mij om meer dan ééne reden lief zijn, want vooreerst ben ik vanbuiten door en door nat en vanbinnen zoo droog en schraaf als kurk, daar ik in geen halven dag iets gegeten of gedronken heb. Ik had er ook geen tijd toe, wilde ik niet te laat op mijn post komen.»

»Gij zijt een trouwe vriend, bootsman!» zeide de kapitein, in wien mijn lezer zeker reeds Pieter Van Delft herkend heeft. »Gij brengt mij aan boord, verkwikt u aan eenige spijs en daarna geef ik mij naar den commandant.»

Dienzelfden nacht lag kapitein Van Delft in zijne hut, maar kon den slaap niet vatten. Hem stoorde geenszins het gehuil van den wind, evenmin als het eentonig op- en nederloopen boven zijn hoofd van twee zeesoldaten, die de wacht hielden op het schip, van hetwelk hij de bevelvoerende officier was. Gansch andere dingen hielden zijn hoofd bezig. Wel had de kapitein van het andere schip, die tevens commandant van den voorgenomen tocht naar de West-Indiën was, hem de opdracht gegeven om te zorgen dat er met het aanbreken van den dag een begin wierd gemaakt om de honderd twintig man zeesoldaten aan boord op te nemen en zich gereed te houden om met de geringste wending van den wind te vertrekken, maar dit verontrustte hem geenszins. Aan zoo iets was hij reeds sedert achttien jaar gewoon geraakt, en als een flink zeeman, vol ijver om God en zijne medemenschen te dienen en het vaderland tot eer te verstreken, was hij steeds te ieder uur getrouw op zijn post geweest. Neen, dat alles stoorde niet zijn slaap. Hij hield zich bezig met de gedachten aan het verledene. Achttien jaren lagen thans achter hem, en in die

achtien jaren was er veel gebeurd, ja, meer dan in een gewoon menschenleven. Van een bedelaarsjongen, die zich schuldig gemaakt had aan menige zonde, was hij thans met eere dienende de heeren Staten van Zeeland. Hij had het dus zeer ver gebracht. Maar, 't was alles door 's Heeren zegen, bekende hij volmondig en van ganscher harte. Na eenige jaren op een koopvaardijship gevaren te hebben, had hij zich, bij verschillende gelegenheden in de oorlogen tegen de vijanden zijns lands, betoond te zijn een man vol moed en bezadigdheid, zoodat hem dan ook van onderscheidene kanten het voorstel was gedaan om de koopvaardij te verlaten en op een oorlogsschip over te gaan. En hier juist bleek hij de rechte man te zijn. Wat hij ondernam gelukte, en menig aanzienlijk geschenk was hem te beurt gevallen, terwijl hem thans het bevel over een schip was toevertrouwd. En toch, te midden van zijne schoone loopbaan, had hij Hem niet vergeten, die den armen verloren knaap had opgezocht. Hoe hoog ook in waardigheid gestegen, was hij nederig in zijn hart gebleven, en, mocht het soms gebeuren dat eerezucht of hoogmoed voor eene wijle zijn hart vermeersterde, dan streed hij door gebed in de kracht Gods zoolang, totdat hij die zonde overwonnen had. Ja, hoe meer eer hem te beurt viel, des te sterker zette hij het tafereel zijner kindsche jaren zich voor oogen, opdat hij zich herinnerde wie hij geweest was, — en als dit niet baatte, dan wendde hij, met de Schrift in handen, den blik naar het kruis om op Hem te zien, die, hoewel Hij de hoogheerlijke Zone Gods was, toch uit liefde tot zondaren een dienstknecht geworden was. Velen, die van lagen stand tot hooge waardigheid waren opgeklommen, hadden langzamerhand zich van al die personen verwijderd, met wie zij vroeger in aanraking stonden, opdat zij niet door dezen aan hunne minderen werden herinnerd. Juist het tegendeel deed, of beproefde althans, onze held. Door eene merkwaardige omstandigheid ontmoette hij, na eene scheiding van vele jaren, weer een der beide zeelieden, die op den bewusten feestavond zich in Saartjes woning hadden bevonden, en deze ontmoeting maakte hem zóó gelukkig, dat hij alle pogingen in het werk stelde om dezen ouden bekende bij zich te behouden, hetgeen hem ook gelukte. En hoewel hij kapitein, en

Wemel slechts bootsman was, zoo bestond er tusschen beiden toch zùlk eene vriendschap alsof zij broeders waren. Welnu, zij waren ook zonen van hetzelfde huis, want beiden geloofden in God. Bij de laatste reis in het vaderland teruggekeerd, stonden de zaken zóó, dat hij onmogelijk de haven kon verlaten, welke hij binnengeloopen was, en, daar hij in verscheidene jaren niets van zijn vaderland of liever van die vrienden, die hem dierbaar waren, gehoord had, droeg hij Wemel op, zich naar de stad hunner vroegere inwoning te spoeden om daar te vernemen wat er van hen geworden was. Wij hebben hierboven een en ander vernomen, en dat deze berichten wel in staat waren het gemoed van den kapitein, vooral ten opzichte zijner weldoenster, Mevrouw Van Polslagen, met smart te vervullen, en den slaap uit zijne oogen te weren — wie zal dit wraken?

Na een rusteloozen nacht doorgebracht te hebben, werd kapitein Van Delft door het kanonschot gewekt, dat hem vermaande de wereld der droomen te verlaten en het werkelijke leven in te treden. De inscheping der krijgslieden zou plaats hebben, daar den volgenden dag de beide schepen het anker zouden lichten om hunne reis te ondernemen. Langs de kade stonden de soldaten geschaard, wel niet in de betamelijkste orde, maar toch niet zoo overmoedig als gewoonlijk het zee-krijgsvolk is. De meesten leunden op hunne lompe vuurwapenen, groote, zware geweren, welke moeielijk te hanteeren waren. Anderen zaten op den vochtigen grond en beproefden de scherpte hunner klingen; weder anderen hielden zich gansch stil en beschouwden met aandacht de beide vaartuigen, welke hen naar het Indische strand zouden brengen, terwijl daarbij gedachten des doods hunne harten vervulden. Toen het kanonschot gelost en door nog drie andere, in de tusschenruimte van een half uur, gevolgd werd, zag men twee sterke booten, ieder bemand met eenige matrozen en een officier, van het schip naar den wal roeien, welke booten het krijgsvolk zouden opnemen. De officieren monsterden de soldaten. Er waren er slechts honderdnegentien.

»Waar is de honderdtwintigste man?» gold de vraag.

»Die kan zeker niet van zijn bierkan scheiden!» riep de een.

»Hij heeft zijn musket vergeten!» spotte een ander.

»Hij zal het hazenpad gekozen hebben!» merkte een derde aan.

»Voorwaarts!» riep de officier. »Zoo hij niet te rechter tijd komt, zal ik er melding van maken en zal hij eene gevoelige straf niet ontgaan.»

»Die zal met het eindje touw kennismaken,» merkte een der soldaten glimlachend aan.

»Als ze hem maar eerst hebben,» spotte een ander.

Op een gegeven teeken begaven zich de soldaten in de booten, welke daarop van wal staken. Kapitein Van Delft wachtte ze op zijn schip af. Hij stond met bootsman Wemel aan de valreep en teekende de namen der krijgslieden op, terwijl Wemel met een ander officier den aankomenden hunne plaatsen aanwees.

»Ik heb er slechts negenenvijftig,» merkte kapitein Van Delft aan, »en ik moet er zestig hebben. Heeft er dan eene vergissing plaats gehad, zoodat er op het andere schip éenzestig gekomen zijn?»

»Nee, kapitein,» berichtte de officier, die met de boot van land gekomen was, »de zestigste ontbreekt; althans hij was niet op de kade te vinden. Ook is er geen tijd meer om te wachten, daar de wind gunstig is om uit te zeilen.»

In dit oogenblik hoorde men van den wal een geroep en zag men een soldaat, die blijkbaar verlangde aan boord te komen.

»Dat zal onze man zijn,» zeide de bootsman. »Wil ik naar wal roeien en hem opnemen?»

»'t Behoeft niet,» sprak de kapitein, »zie, hij bestijgt reeds een klein bootje, waarmede eene gediensstige hand hem herwaarts brengt.»

Eenige oogenblikken later beklom de verwacht wordende soldaat de valreep, maar men kon het zoowel aan zijne waggelende houding als aan zijne roode kleur zien, dat hij de bierkan terdege had aangesproken.

»Vanwaar komt gij?» vroeg hem Wemel eenigszins barsch, toen de soldaat den eersten voet op het dek had gezet.

»Van het Bruine Paard aan de overzijde der kaai,» antwoordde de gevraagde op dronkenmanstoone.

Al de soldaten, die er bij stonden, lachten over dit gezegde.

»Waarom zijt gij te laat gekomen?» vroeg Wemel.

»Dat ben ik niet; ik ben er immers?»

Nieuwe lachlust.

»Ik zal u later wel de wet voorlezen,” zeide Wemel, die een zakboekje te voorschijn kreeg; »hoe is uw naam?»

»Gewoonlijk noemt men mij de leepe. . . .”

Wemel werd boos, vooral toen hij zag dat de soldaten voortgingen met lachen.

»Zeg mij kortaf hoe gij heet!”

»Wel, dat zeg ik immers reeds,” antwoordde de soldaat, die zich aan de verschansing moest vasthouden, daar hij tamelijk onvast op zijne voeten stond, »men noemt mij gewoonlijk de leepe, zeker omdat ik iets of wat van een vos heb, maar in de doopregisters ben ik ingeschreven als Hein Kast.”

Bij het uitspreken dezer laatste woorden wendde zich kapitein Van Delft om, en toen hij den soldaat aanschouwde, verbleekte zijn gelaat. Hij herkende den neef van Kast, den bedelvader uit het klapgangetje.

»Voort met hem,” sprak Wemel, die zijn toorn niet inhouden kon; »mannen, brengt hem naar beneden!”

»Naar beneden!” riep Hein Kast. »Wel, wel! is daar ook. . . .”

Hij maakte de beweging van iemand, die een glas aan den mond brengt.

»Voort met hem!” riep Wemel nogmaals.

Een paar mannen grepen Hein Kast bij den arm. Maar deze gaf den één een duw en den anderen een stoot, waarop eene worsteling ontstond, zoodat kapitein Van Delft niet langer onzijdig durfde blijven, maar op de strijdenden toeliep. Doch nauwelijks had Hein Kast zijn vroegeren slaapkameraad uit het klapgangetje in het aangezicht gezien, of hij trad een paar schreden achterwaarts, en de handen als van verbazing ineenslaande, riep hij uit:

»Wel al z'n leven dagen, — Piet! Gij hier? En kapitein ook! Men zou zeggen. . . .”

Kapitein Van Delft wendde het gelaat af, niet uit schaamte of schande, maar omdat hij het dwaas vond thans met dezen man te redeneeren.

Wemel greep nu Hein Kast van achteren aan en wierp hem met een forschen ruk ter neder, waarna hij hem, geholpen door een paar mannen, aan handen en voeten bond.

»Piet — Piet — Pietertje!» schreeuwde Hein Kast.

Wemel gaf hem een slag op den mond.

»Ik zal u leeren onzen kapitein op zulk eene onbeschofte wijze toe te roepen,» zeide hij, en hem nog een schop gevende, vervoegde hij zich bij zijn kapitein, die hem een wenk gegeven had.

De dronkaard werd weggebracht. Hij raasde en schreeuwde, maar — gelijk dit meer bij dronkaards het geval is, even alsof hun dan iets bijzonders te binnen schiet, — begon dan luidkeels te lachen, roepende: »Wel heb ik van me leven! Wel! Pietertje, wel man — en kapitein ook! Nu zal ik het zeker goed hebben. Kom aan, Pietertje, daar hebt ge mijn hand. Wij zullen goede maatjes zijn. Ik zal alles eerlijk met je deelen. — Daar Pieter — Pietertje....

De laatste woorden waren niet meer hoorbaar, daar men Hein Kast wegbracht.

Drie dagen later bevonden zich beide schepen op reis naar de West-Indiën. Hoewel de wind niet ongunstig was, zoo hadden de schepen toch reeds met storm kennis gemaakt, welke hen zoover van elkander had verwijderd, dat zij elkander uit het gezicht hadden verloren. Nochtans zetten beide den koers naar Paramaribo, en hoopten daar ook binnen eene week of zes te zijn.

In dien tusschentijd had kapitein Van Delft een zwaren strijd te strijden. Volgens de krijgswet had Hein Kast zich schuldig gemaakt aan een vergrijp tegen zijne superieuren, en hoewel er verzachtende omstandigheden aangenomen konden worden, had de krijgsraad toch besloten hem gestreng te straffen, al ware het slechts om hierdoor aan de overigen een waarschuwend voorbeeld te geven. Om redenen, welke wij wel begrijpen kunnen, had kapitein Van Delft den krijgsraad niet bijgewoond, maar droevig was hij gestemd toen hij vernam dat het vonnis, over den dronkaard uitgesproken, waarbij hij tot veertig stokslagen veroordeeld was, morgen zou worden voltrokken. Ééne zaak bleef hem over: als bevelhebber van het

schip kon hij den beschuldigde gratie verleen. Hiertoe was hij ook wel gezind, maar vooraf wenschte hij eerst een gesprek met den veroordeelde te hebben. Vergezeld van Wemel begaf hij zich naar het hok, in het onderschip, waar Hein Kast gevangen zat. De gevangene was thans nuchteren, want het is mij onbekend dat iemand, die in vier dagen niets anders gegeten en gedronken heeft dan droog brood en water, dronken kan worden. Toen kapitein Van Delft met Wemel binnentrad, zat de gevangene, leunende met beide ellebogen op de knieën, op den grond. Een flauw daglicht verlichtte het sombere vertrek, en de binnenkomenden hadden moeite om in die duisternis de aanwezigheid van een mensch waar te nemen.

»Hein Kast,» zeide de kapitein op zachtmoedigen toon:

De gevangene hief het hoofd op.

»Ik heb met smart vernomen,» vervolgde de spreker, »dat gij tot eene onteerende straf zijt veroordeeld. Ik herhaal het: met smart, want, als ik aan mijne kindsche jaren terugdenk, staat het mij nog levendig voor den geest hoe wij menigen dag te zamen in lief en leed hebben doorgebracht. Ik had het nooit kunnen denken dat wij elkander, na zooveel jaren scheidens, op deze wijze zouden wederzien. God heeft echter groote dingen aan mij gedaan, en zal het ook aan u doen, zoo gij u aan Hem en aan de wetten uwer overheid onderwerpt. Gij hebt u, drie dagen geleden, aan eene misdaad schuldig gemaakt, welke u eene groote straf op den hals heeft gehaald. Zeg mij: Berouwt het u?»

Hein Kast bewaarde het stilzwijgen. Nochtans was het niet stil in zijn hart. Hij wist maar al te goed dat hij de wetten had overtreden en dus naar verdienste moest gestraft worden. Dit had hij reeds beleden voor den krijgsraad, waarbij hij tot zijne verontschuldiging aangaf, dat hij, beschonken zijnde, niet recht wist wat hij deed. Toch viel het hem moeielijk zijnen vroegeren bedelmakker op diens vraag een antwoord te geven.

»Geef mij antwoord, Hein Kast,» herhaalde kapitein Van Delft, »berouwt het u wat gij bedreven hebt? Gij hebt God, die Zijn lieven Zoon niet gespaard, maar Hem voor ons overgegeven heeft, grootelijks vertoornd door uw gedrag. Gij hebt u bezondigd. . . .»

»Bezondigd!» sprak de gevangene op een toon, welke van schuldbesef getuigde.

»Ja, bezondigd. Maar het is u licht te vergeven als gij dit mogelijk niet zoo terstond inziet. Zoover ik mij herinneren kan, hebben uwe ouders u noch door een goed voorbeeld voorgegaan, noch werdt gij ter schole en ter kerke gezonden om daar te vernemen wat God wil dat wij doen zullen. Gij zijt in onwetendheid opgevoed, — en, ware het slechts in onwetendheid, maar men heeft u geleerd juist datgene te doen, wat God en menschen verbieden. Ik beklaag u, en thans, in tegenwoordigheid van dezen mijn vriend, betuig ik het u, dat ik, sedert God zich mijner erbarmd en op een goeden weg gebracht heeft, dikwijls aan u gedacht en niet opgehouden heb te bidden dat ik u mocht wederzien en nog eenmaal in staat gesteld worden een middel te zijn in Gods hand om u van den zondigen weg terug te brengen. Ach Hein, schenk mij deze vreugde, — dit voorrecht. Laat mij heden de blijdschap smaken mijn gebed verhoord te zien.»

Kapitein Van Delft zweeg, daar hij te zeer was aangedaan; hij had den gevangene de hand gereikt en hoopte dat deze ze aannemen zou. Het scheen echter dat dit niet zou gebeuren, daar de gevangene niet de minste beweging maakte. Wemel evenwel merkte op dat Hein Kast bewogen was, althans hij meende eenige tranen te zien druppelen tusschen de vingers, waarmede de gevangene de oogen bedekte.

»Ik weet niet wat er thans in uw hart omgaat», vervolgde kapitein Van Delft na eene korte poos; »maar hoe het zij, ter wille van de barmhartigheid, welke God mij bewezen heeft, maak ik gebruik van het recht als kapitein en schenk u niet alleen volkomene kwijtschelding der straf, maar ontsla u ook voorts van de banden, waarmede gij gekluisterd zijt. Ik zal onmiddellijk het bevel geven om u in vrijheid te stellen. God moge dan richten tusschen u en mij. Toch hoop ik dat uw hart veranderd moge worden!»

Hij wilde de hand, welke hij nog steeds uitgestoken hield, terugtrekken en zich verwijderen, toen eensklaps Hein Kast opsprong, hem bij den arm vasthield en uitriep:

»Neen — neen, gij moogt niet gaan zonder van mij vernomen te hebben dat het mij zeer leed doet zóó gehandeld

te hebben. Vergeef het mij. Uwe mildheid jegens mij heeft mij diep getroffen. Ja, ik heb mij bezondigd. En meen nu niet dat dit de eerste maal is dat ik dit uitspreek, neen, reeds twaalf jaar geleden werden mijne oogen geopend om te zien dat ik een zondaar was. Maar helaas, ik viel telkens weder in de zonde, en het was een waar woord dat zeker iemand tot mij zeide: de vergelding van het kwaad is dubbel zoodra men willens zondigt. Ik heb de laatste twee dagen veel geleden, daar mijn geweten mij veel verwijtingen deed. Ja, gij hebt gelijk; van mijne ouders heb ik niet veel goeds gezien en mijn eigen hart zou mij nooit op den goeden weg geholpen hebben, maar Mevrouw Van Polslagen . . .”

»Mevrouw Van Polslagen!” viel de kapitein hem in de rede.
»Kent gij haar?”

»Gewis. Zij was immers de dame uit het Witte huis?”

»Ja, wanneer hebt gij haar gezien en gesproken?”

»Nu twaalf jaar geleden. Ik was waarlijk arm. Een handwerk had ik niet geleerd; mijne ouders waren dood, en, sedert mijn oom de stad door de vlucht had verlaten, — welke zaak u zeker niet onbekend zal zijn, — zwierf ik rond, zonder eenig ander middel van bestaan, dan . . . te bedelen en dingen te doen, welke strafwaardig zijn. Tot overmaat van ramp kreeg ik eene huidziekte, welke mij belette onder de menschen te verkeerem, en, toen ik beter werd, was ik zóó zwak, dat, al hadde ik ook kunnen graven en spitten, mij de kracht daartoe zou ontbroken hebben. Arm, ellendig en hongerig schelde ik bij het Witte huis aan en bad niet om geld, maar om een stuk broods. Het werd mij gegeven, met de boodschap er bij dat ik elken dag eene snede broods kon bekomen. Dit deed ik eenige dagen achtereem, en op zekeren middag kwam de dame zelve in de gang, leunende op een stokje. Zij zag er zeer lijdend uit, evenals iemand, die veel smart had; aan hare oogen kon ik zien dat zij dikwijls tranen had vergoten.”

»Arme vrouw!” zuchtte de kapitein; »het zullen de tranen om haren zoon geweest zijn.”

»Zij sprak mij vriendelijk toe,” vervolgde Hein Kast, »en voor het eerst van mijn leven hoorde ik iets van God. Waren het hare zachte woorden, was het de aantrekkelijkheid van

haren persoon of de omstandigheid, waarin ik mij bevond, waardoor ik zoo ontvankelijk was voor het goede woord? Misschien wel alle drie. Althans ik zag klaar in dat, als ik op den ingeslagen weg van onwetendheid, zonde en goddeloosheid voortging, het met mij ellendig zou afloopen. Later hervatte zij haar gesprek. Doch toen ik een weinig sterker geworden was verliet ik de stad, waar ik eerst vier jaar later terugkwam. Ik zocht haar terstond op, — maar het huis was ledig en niemand wist waar de bewoonster gebleven was.”

»Helaas!” zuchtte Van Delft.

»Ik heb sedert dien tijd menigmaal aan die goede dame gedacht, en als ik naar haren raad geluisterd had, zou ik mij zelven veel minder verwijtingen hebben moeten doen. Maar ik geraakte in dienst en het woeste leven te land en ter zee had te veel invloed op mijn loszinnig karakter dan dat ik bij het besluit kon blijven om voor altijd met de zonde te breken. Dikwijls zocht ik oude vrienden op, ging met hun naar hunne drinkgelagen, en, hoewel ik daarna steeds door onrust en verwijtingen des gewetens gekweld werd, kon ik de zonde toch niet geheel vaarwelzeggen, hoe menigmaal ik het ook beproefde mij van de booze gezelschappen los te rukken, en God zelfs bad mij tot Hem te trekken. Zoo was het nu ook het geval op den dag, dat ik voor het eerst dit schip zou betreden. Ik ontmoette den avond te voren eenige kennissen, en, niet sterk genoeg zijnde mij van hen los te scheuren, betrad ik met hen de herberg . . . en het overige weet gij, hoe ik in mijne dronkenschap allerlei dwaasheden bedreven en u beledigd heb. Vergeef het mij — ik heb groot berouw.”

De kapitein reikte hem de hand.

»Hein,” zeide hij, »hoewel stand en rang in den dienst der heeren Staten niet veroorloven dat wij gemeenzaam met elkander omgaan, zoo geef ik u toch de verzekering dat gij in mij een vriend zult vinden, die niet vergeten zal dat wij eenmaal te zamen gebedeld hebben, en die nu beiden in vertrouwen op des Heeren hulp, als eerlijke mannen, ons leven Hem en ons vaderland zullen toewijden. Wilt gij dat ook? Sla dan uwe hand nogmaals in de mijne.”

De gevangene drukte hem bewogen de hand, terwijl hij zeide:

»Ik ondervond de waarheid van het woord: de liefde en de genade is machtiger dan de wet.»

De bemanning van het schip en de soldaten zagen elkander wel vreemd aan toen zij vernamen dat de veroordeelde volkomene kwijtschelding van straf had bekomen, te meer omdat er niets uitlekte van het gesprek, tusschen kapitein, bootsman en gevangene gehouden; nochtans riepen zij een luid! »Hoezee! Leve de kapitein!» toen Hein Kast onder hen trad.

Wat kapitein Van Delft betrof, hij had een vriend meer op deze wereld gevonden, met wien hij welgemoed zijne reis door dit leven kon voortzetten. Hij had in de Schrift gelezen dat Jezus niet gekomen was om der menschen zielen te verderven, maar om ze te behouden. En dit voorbeeld volgde hij gaarne na.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

DE SLAVENOPSTAND.

Nog binnen den door kapitein Van Delft gewenschten tijd bereikten de beide schepen de reede van Paramaribo en bij hunne aankomst ontving de commandant oogenblikkelijk last om de soldaten te ontschepen, daar hunne hulp dringend noodig was om het oproer te bedwingen, dat op eene der plantages onder de slaven uitgebroken was.

Wij leven, Gode zij dank, in een tijd dat de slavernij in onze Oost- en West-Indische Bezittingen heeft opgehouden en dat men aldaar geen handel meer doen mag in menschen. Dit geschiedde helaas, vroeger, vooral in West-Indië. Men stond in verbinding met eigenaars van schepen, die in Afrika eene menigte negers voor eene geringe som opkochten en ze dan naar West-Indië overbrachten om ze aldaar tegen grooten prijs aan plantagebezitters te verkoopen. Die arme slaven hadden aldaar een ellendig leven; men behandelde hen niet als menschen, maar als vee. Ja, er waren plantagebezitters, die

hunne honden en andere huisdieren beter behandelden dan hunne slaven. Van den vroegen morgen af moesten de arme negers in de brandende zon zonder verademing op het veld arbeiden, en als het gebeurde dat een hunner afgemat nederzank, dan werd hij door zweepslagen op eene onbarmhartige wijze weder tot den arbeid gedreven. Als de avond kwam, sloot men hen in afzichtelijke hutten als wilde dieren op, en nauwelijks was het slechte voedsel, dat men hun verstrekte, toereikende om hun honger te bevredigen. Gruwelijk waren somtijds de mishandelingen, welke men den armen slaven voor de geringste fout deed ondergaan. Liggende op den grond, met armen en voeten aan palen gebonden, werd hun het vleesch door zweepslagen van het lichaam gereten. Eenigen sloeg men een ijzeren haak door de ribben, en alzoo hangende, werden zij vreeselijk geslagen. Sommigen werden jammerlijk verminkt doordat men hun ooren en neus afsneed, of men bestreek hunne lichamen met gloeiend ijzer, terwijl het niet zelden was dat sommige slaven levend verbrand werden. Geen wonder dat de ongelukkige slaven, wegens zulk eene wreede mishandeling, dikwijls in verzet kwamen, oproerig werden en op hunne beurt den plantagebezitters naar het leven stonden. Anderen, die gelegenheid vonden om te ontsnappen, vluchtten naar de bosschen en vormden benden, welke van tijd tot tijd op de plantages verschenen, roofden en moordden en schrik en ontzetting verspreidden, terwijl het hoogst moeielijk was hen in de ondoordringbare en moerassige wouden te achterhalen en gevangen te nemen. Meer dan eenmaal was het, tijdens ons verhaal, gebeurd, dat er een dergelijk oproer op eene plantage was ontstaan, en om dat kwaad tegen te gaan had de Regeering aldaar eene groote krijgsmacht noodig om de plantagebezitters zoowel tegen hunne oproerig geworden slaven te beschermen, alsook om de weggelooopen slaven (marrons) terug te brengen.

Kort vóór de aankomst der beide schepen ter reede van Paramaribo was er weder op twee plantages een groot slavenoproer ontstaan, maar de krijgsmacht was niet voldoende om dat te bedwingen, zoodat de Regeering blijde was toen de beide schepen ter reede aankwamen. Aanstonds werden dan ook de soldaten ontscheept en ontving kapitein Van Delft last

om met zestig van zijne manschappen zich, door het bosch heen, naar de plantage te begeven, terwijl de andere officier met de overige soldaten den koers derwaarts zou wenden langs de rivier.

Welgemoed begaf kapitein Van Delft zich aan het hoofd zijner manschappen op reis. Ik zeg welgemoed, dat is: hij ging zonder vrees naar het doel zijner zending, wel bewust dat hem eenig gevaar bedreigde, daar het gerucht ging, dat zich eenige marrons bij de oproerige slaven gevoegd hadden om dezen in hunne wraakzuchtige plannen te ondersteunen. Maar als men in zijn hart had kunnen lezen, dan was deze tocht hem minder aangenaam. Veel liever had hij den strijd aangebonden tegen een vijand zijns vaderlands om eigen haard te verdedigen, daar het hem tegen de borst stuitte de wapenen te keeren tegen menschen, van wie hij wist dat zij hoofdzakelijk alleen door onmenschelijke wreedheid opgewekt waren om tot zulke gewelddadigheden de toevlucht te nemen. Doch hij moest zijn beter gevoel tot zwijgen brengen, daar hij onder de macht van anderen stond, en hij dus verplicht was te gehoorzamen aan de bevelen zijner regeering. Nochtans hoopte hij dat hij zonder bloedvergieting in staat zou zijn het oproer te bedwingen, de negers tot orde te brengen, en in deze hoop trok hij dus welgemoed den weg op naar de plantage. Deze weg was allesbehalve aangenaam, daar hij zeer ver af was, en soms door dichte bosschen leidde, in welke men door slangen en wild gedierte verontrust werd. Als een bekwaam en verstandig krijgsman had de kapitein eenige manschappen vooruitgezonden om de plaats des onheils te bespieden. Eén dezer soldaten was Hein Kast, die zich, sedert hij zulke bewijzen van edelmoedigheid en rechtschapenheid ontvangen had, met geheel zijn hart zijn vroegeren bedelmakker toegedaan was. Hein Kast had zich op de zeereis uitmunten gedragen en getoond welk een invloed een zacht woord kan uitoefenen. Hij kon in menig opzicht een ervaren krijgsknecht genoemd worden, want hij had reeds menig gevaar bijgewoond en daardoor moed en bezonnenheid verkregen. Dit had kapitein Van Delft spoedig opgemerkt en hem daarom ook aan het hoofd der kleine voorhoede geplaatst.

Deze kleine voorhoede nu trok met verhaasten pas vooruit,

en des avonds reeds bevond zij zich, volgens de verklaring van den gids, op vier uren afstands van de plantage. Het was zeer duister, zoodat de krijgsknechten het niet waagden een voet verder te zetten, te meer daar zij uitgeput waren van hitte en vermoeienis. Bovendien was het gevaarlijk om in deze wouden, zelfs onder geleide van den ervarensten gids, bij nacht voort te trekken, daar allerlei wild gedierte den weg onveilig maakte. De voetknechten hadden zich aan den zoom eener kleine beek gelegerd en hadden gaarne vuur aangemaakt om zich eenige spijs te bereiden, maar kapitein Van Delft had hun dit ten stelligste verboden, omdat zij hierdoor hunne aanwezigheid aan sommige zwervende negers zouden verraden. Zij gebruikten het brood, dat zij medegebracht hadden, en dicht bij elkander nederhurkende, zochten zij door het genieten van een paar uren slaaps zich te verkwikken. Doch ook hierin werden zij verhinderd, want nauwelijks hadden zij hunne musketten op een hoop gezet, of er kwam eene groote zwerm muskieten — eene soort van muggen — op hen af, welke zich op hunne handen en aangezichten zetten, hen staken en op allerlei pijnlijke wijze kwelden, zoodat er aan geen slapen te denken viel. Er bleef hun nu niets anders over te doen dan stil bij elkander te blijven zitten en zoo den dag af te wachten, terwijl zij zich beijverden om hunne lastige gasten, die zelfs in hunnen hals kropen, af te weren. Verscheidene uren achtereen brachten zij op deze wijze door. Geen ander geluid vernamen zij dan het gekrijsch van kleine apen, het geschreeuw van den een of anderen vogel of het gegons van muskieten en breedvleugelige insecten. Nu en dan zweefde hun een lichtgevende kever voorbij, of verhief zich de Surinaamsche lantaarndrager, een prachtig insect, dat een merkwaardig licht verspreidt, langs de bloemrijke takken der eeuwenoude boomen. Overigens was alles stil. Plotseling vernamen zij allen het geroep van een vogel, een geluid, dat zij dien avond nog niet gehoord hadden. Het was geen aangenaam geluid, dat die vogel gaf. Er lag in dien toon iets gillends, dat voor de gehoorzenuwen zeer onaangenaam was. De soldaten meenden dat het een uil of een dergelijke nachtvogel moest zijn en daar zij wel eens gehoord hadden dat het geschreeuw van een uil iets onheilspellends beteekende, over-

viel hen de dwaze vrees dat hun iets kwaads te wachten stond. Middelerwijl zij elkander hunne gedachten hierover toefluis-terden, vernamen zij op zeer korten afstand hetzelfde geluid, doch niet zooals straks uit de hoogte, hoewel van verre, maar integendeel alsof de vogel ergens dichtbij hen op de aarde zat. Nauwelijks waren er eenige seconden vervlogen, of het-zelfde geluid werd wederom van verre gehoord, doch niet meer zoo verwijderd als daarstraks.

»Dat zijn aardige vogels,» fluisterde Hein Kast een der sol-daten in het oor. »Die beesten schijnen malkander te roepen.»

»Misschien is het wel een mannetje, dat naar het wijfje schreeuwt,» zeide de soldaat.

»Best mogelijk,» sprak Hein Kast, »maar dan moet ik zeggen dat hij niet de schoonste tonen aanslaat; ik vind die stem al heel akelig.»

»Iedere vogel zingt zooals hij gebekt is,» merkte een an-der aan.

»Houdt gij het geroep voor dat van een vogel?» vroeg de gids. »Ik niet.»

»Zou het dan een aap zijn?»

»Neen, ook niet.»

»Nu, wat dan?»

»Het zijn menschelijke stemmen, antwoordde de gids.

»Kom, maak dat anderen wijs,» zeide Hein Kast. »Ik heb wel eens meer uilen gehoord, want in Holland en vooral in de stad, waarin ik gewoond heb, zijn kerkuilen niet zeldzaam.»

»En toch,» sprak de gids fluisterend, »bedriegt gij u als gij deze stem voor die van uilen houdt. Maar stil; wat hoor ik daar?»

De zes soldaten leenden een aandachtig oor, want, kort nadat de vermeende uil zijne stem weder hier en daar had doen hooren, vernamen zij duidelijk op korten afstand het schreien van een kind.

»Dat wordt hoe langer hoe mooier!» fluisterde een der soldaten. »Eerst schreeuwt een uil en nu een kind. Ik geloof dat het hier niets pluis is. Wat denkt gij er van?»

»Ik geloof,» antwoordde de gids, »dat het menschen zijn, die de plantage zijn ontvlucht en die, verdwaald zijnde, elkander door het uilengeluid waarschuwen.»

»Als dat zoo is,” sprak Hein Kast, dan ware het, dunkt mij, het beste er eens heen te gaan. Als het maar zoo schrikkelijk donker niet was! Men kan bijkans geen hand voor de oogen zien.”

Wederom werd het schreien van het kind vernomen, terwijl tevens de beide uilenstemmen werden gehoord, doch welke thans veel dichtër bij elkander waren.

»Er is hier toch wat bijzonders gaande,” zeide Hein Kast, »blijft allen stil hier. Ik wil eens zien waarom dat kind zoo schreit. Mocht er onraad zijn, dan zal ik u te hulp roepen. In ieder geval, gij kunt mij één voor één langzaam volgen.”

En zonder zich door de anderen te laten terughouden, kroop hij op handen en voeten langzaam voort. Dit was geen alle-daagsch en veel minder nog een plezierig werk, want overal waren dorens, welke zijne handen verwondden, en hier en daar siste hem eene slang voorbij. Doch Hein Kast was niet de man om zich door een klein geruchtje te laten afhouden; moedig kroop hij voort, terwijl de anderen hem op eenigen afstand volgden. Eensklaps blijft hij stil in de houding, waarin hij is, daar hij duidelijk iemand hoort spreken, en, nu hij scherp toelustert, verneemt hij dat er twee personen met elkander fluisteren, terwijl één hunner pogingen doet om een schreiend kind te sussen. Hij bemerkt echter spoedig dat hij van deze personen niets te vreezen heeft en daarom kruipt hij zóó dichtbij, dat hij hunne gestalten kan waarnemen. Naar het hem toeschijnt is de ééne eene aanzienlijke dame, de andere eene negerin, die een kind op den arm draagt. Hij is deze personen zóó ver genaderd, dat hij hun gesprek kan vernemen.

»Och missa,” zeide de negerin, »moed houden, God danken, kleine missa ook gered is!”

»Ja, goede Sally,” sprak de dame snikkend; »gij hebt zelfs met gevaar van uw leven mijn kind gered en ik heb u soms zoo boos behandeld en u geslagen.”

»Niet zoo spreek, missa. Ik blij ben dat ik wat voor u doen kon, toen de marrons kwamen en het huis in brand staken. Wist ik maar waar massa was!”

»Ja, mijne twee andere kinderen en mijn man, dien de booswichten overal zochten om hem zeker te dooden. Ach, ik heb als eene radelooze rondgelopen om ze te zoeken. Ik

vrees dat de oproerlingen de beide kinderen gevonden en gedood hebben!"

De dame bedekte het aangezicht met beide handen en begon hard te snikken.

»Neen, missa,» zeide de negerin, die moeite deed het schreiende kind tot bedaren te krijgen, wat haar eindelijk gelukte, »niet snik — niet hard praat. Ik bang ben dat men ons achtervolgt en vindt en als dat gebeurt — dan gaat kop af van Sally, van missa en van het kind. Zachtjes praat. Moed houden; over een uur is het dag. Straks komt Obo; ik zijn geluid gehoord heb. Stil! daar hoor ik hem weer.»

Hein Kast vernam wederom het uilengekras, dat terstond door de negerin met een dergelijk geluid beantwoord werd. Nog twee-, driemaal werd dit herhaald, en eenige seconden later hoorde men het kraken van voetstappen en het afbreken van takken.

»Daar Obo is — daar Obo is!» riep de negerin, wier oogen door de duisternis heen een neger gewaar werden.

»Sally!» zeide een neger, die twee kinderen met zich trok, »ik God dank, ik u hier vind; waar missa is? Ik hare twee kinderen gevonden en gered heb.»

De dame vloog op den neger toe, omhelsde hare beide kinderen met vervoering, en zij, die vroeger te trotsch zou geweest zijn om een vriendelijk woord tot haren slaaf te spreken, kuste thans zijne hand.

»Waar is uw vader?» vroeg de dame aan het oudste kind, een meisje van ongeveer tien jaar, althans te rekenen naar hare stem.

»Vader!» zuchtte het kind. »Ach, ik heb hem niet gezien, maar Obo heeft mij gezegd dat God vader wel bewaren zal. Ween niet, lieve moeder.»

En de beide kinderen sloegen hunne armen om den hals der dame, die op de knieën gezonken was.

»Ach, welk een dag en welk een nacht!» riep de dame uit. »En wat zal er nog van ons worden? Kwam slechts de gewapende macht ons te hulp! Ik weet dat een der opzichters heengegaan is om hulp voor ons in te roepen.»

In dit oogenblik maakte Hein Kast eene beweging, slechts

eene zeer geringe, en toch was deze het scherpe oor der negerin niet ontgaan.

»Ik iets hoor in de struik,» riep zij verschrikt.

»Waar?» vroeg de dame.

»Daar, dicht bij ons. Stil! Obo, ga eens vooruit! Missa achter mij met de kinderen staan moet. Ik u bescherm wil met mijn lijf.»

»Niet noodig!» riep Hein Kast opstaande, »wij zijn goede vrienden, gekomen om u te beschermen en zoo mogelijk het oproer te bedwingen. Holla, mannen! Holla! Hierheen!»

Oogenblikkelijk verhieven zich de vijf overige soldaten met den gids, die Hein Kast behoedzaam gevolgd waren. Doch hoe geruststellend de toon der woorden ook was, door Hein Kast uitgesproken, toch was deze onverwachte verschijning zóó plotseling opgekomen, dat de dame van angst begon te gillen en wilde vluchten.

»Stel u gerust — stel u gerust!» herhaalde Hein Kast; »wij zijn gekomen om u te beschermen. Houd u bij ons, en gelast uwen neger dat hij met onzen gids zich op weg begeve om onzen kapitein tot spoed aan te manen. Onze kapitein is niet ver achter ons met goed gewapende soldaten, die den oproermakers wel spoedig de wet zullen lezen.»

Tevens gaf hij Obo een wenk, die vervolgens de richting nam, welke Hein Kast hem aanwees.

»Goddank!» zuchtte de dame, die hare beide oudste kinderen van blijdschap kuste.

»Ik denk niet dat het lang meer zal duren,» vervolgde Hein Kast; »weldra zal het dag en zullen onze soldaten hier zijn.»

De spreker had gelijk, want eenige oogenblikken later verkondigde een lichtstraal op den stroom langs het woud, dat de dag was aangekomen. Hier en daar vernam men het gezang van een vogel, terwijl het onheilspellende geschreeuw der nachtdieren zachtjesaan verstomde. Vanlieverlede werd het lichter in het bosch; een zoete morgenwind ruischte door de toppen der hooge boomen, welker twijgen en bloemen straks schitterden in het volle licht der morgenzon, welke ginder spoediger rijst dan in Europa en bijkans geene schemering voorafzendt. Allerwegen kwam er nu leven en vroolijkheid

rondomme, dat zeer afstak bij de treurige stemming, in welke de dame met hare kinderen verkeerde. Men kon het haar aanzien dat zij veel geleden had. Hare kleederen waren gescheurd; zij had nauwelijks kousen aan de voeten en handen en aangezicht waren gewond. Beter was het met hare kinderen gesteld, die door Obo, den huisslaaf, geleid en nu en dan gedragen waren geworden.

De moeder zette zich, uitgeput van vermoeienis, te midden harer kinderen neder, en uit de weinige woorden, welke er tusschen deze vrouw en hare slavinnen gewisseld werden, vernam Hein Kast het volgende:

De plantage van den heer Kraler, welke deze met zijne vrouw en drie kinderen bewoonde, werd hoofdzakelijk bestuurd door een directeur, drie opzichters over de slaven en een zoogenaamden blank-officier. De heer Kraler was een ziekelijk man, die het grootste gedeelte van den dag in zijne slaapkamer doorbracht. Zeer bemind was hij niet, want wegens zijne ongesteldheid geraakte hij dikwijls in boozen luim, vooral als men hem over den een of anderen slaaf klaagde. Dikwijls was het gebeurd dat hij, om een klein vergrijp, de slaven wreed mishandelde en zelfs dat hij in zijne dolle drift slaven en slavinnen dermate had verminkt, dat dezen langzamerhand een treurigen dood te gemoet zagen. Zijne vrouw was iets milder dan haren man, doch ook haar kon men menige wreedheid ten laste leggen, hoewel zij soms goede oogenblikken had en zich dan zelfs zóó vernederde dat zij hare huisslaven en slavinnen met den christelijken godsdienst bekendmaakte. Want, helaas, in dien tijd werd daarvan in de slavenbezittingen weinig of liever in het geheel geen werk gemaakt. Men beschouwde over het algemeen toenmaals de slaven slechts als vee en vergat dat de Heer Jezus Christus zoowel voor blanken als zwarten Zijn bloed vergoten heeft, omdat zij allen menschen zijn, die tot het geslacht Adams behooren.

Ongeveer een paar maanden geleden kwam de blank-officier, die belast was met het drijven der slaven tot hun werk, bij den heer Kraler en beklaagde zich over het gedrag van drie slavinnen, wier kinderen hij gekastijd had, omdat zij zich, naar zijn gevoelen, schuldig gemaakt hadden aan eene misdaad, ofschoon die misdaad nergens anders in bestaan had dan

dat de kinderen, die bang voor hem waren, zich in eene hut hadden verborgen. Hierop had hij de kinderen geslagen; de slavinnen baden hem voor hare kinderen, doch, in plaats van op hare smeekingen acht te geven, had hij de kinderen nog ernstiger getuchtigd. Hierop hadden de slavinnen zich op hem geworpen om hem hare kinderen te ontrukken. Hij verhaalde dit den heer Kraler echter in geheel andere bewoordingen, waarop deze bevel gaf de slavinnen aan een paal te binden en haar te geeselen. Den volgenden morgen, toen dit wreede vonnis zou uitgevoerd worden, waren de drie slavinnen met hare kinderen verdwenen, en toen men naar hare mannen zocht, waren ook dezen nergens te vinden. Weldra liep het gerucht dat zij de vlucht genomen hadden, en alle pogingen werden in het werk gesteld om hen te achterhalen. Ondersteund door de politie werd er eene jacht op de vluchtelingen gehouden, en het gevolg daarvan was dat een slaaf met zijne vrouw en kind opgevangen werden, terwijl het den overigen gelukt was zich bij de marrons te voegen, en zij alzoo vooreerst buiten gevaar waren. Gruwelijk was de straoefening, welke den gevangenen thans ten deel viel. Neus en ooren werden hun afgesneden en op beide wangen ontvingen zij een brandmerk. Deze straoefening geschiedde in het bijzijn van al de overige slaven en slavinnen der plantage, wier gelaatstrekken niet verrieden wat in hen omging; nochtans bleek het weldra dat zij op wraak bedacht waren, te meer omdat zij toch den blank-officier wegens diens wreedheid grooten haat toedroegen.

Nu eene week geleden liep het gerucht op de plantage, dat eene groote bende boschnegers, bestaande uit weggelooopen slaven, in aantocht was met het plan om wraakoefening te houden, de plantage te verwoesten en den eigenaar te vermoorden, terwijl zij vooral hun haat wenschten te koelen aan den blank-officier. Toen deze laatste dit gerucht vernam, lachte hij den aanbrengrer uit, en, op zijne zweep wijzende, zeide hij: »Met deze bedwing ik honderd slaven!" Hij achtte het niet eens der moeite waard om dit gerucht aan den heer Kraler mede te deelen; evenmin nam hij de noodige voorzichtigheidsmaatregelen, maar ging voort te leven zooals hij dit gewoon was. En ach, deze blank-officier leefde niet zooals het een mensch betaamt, die bekend is met het Evangelie en geleerd

heeft met welk eene liefde zich Jezus in den dood begaf om ons tot God te brengen. Hij leefde naar de begeerlijkheden van zijn boos hart, bedreef allerlei goddeloosheden en verlustigde zich in het kwaaddoen. Het is waar, van tijd tot tijd kon hij wel eens in gedachten zitten, en dan was het alsof er betere gevoelens in hem opkwamen, maar spoedig verbande hij deze en zette zijne vroegere levenswijze voort.

Nu twee dagen geleden werd midden in den nacht de plantage overvallen door ruim tweehonderd marrons, die, met bijlen, knotsen en speren gewapend, iederen blanke, die hun tegenkwam, dood sloegen. Gelukkig had de eigenaar tijd kunnen vinden om zich te verbergen. Sally, eene trouwe slavine, was met het jongste kind op de vlucht gegaan en had zich in het bosch begeven, terwijl zij nog gelegenheid had om Obo, een huisslaaf, te wekken, die daarop, maar langs een anderen kant, met de twee andere kinderen de vlucht had genomen. Wij hebben hierboven gezien hoe zij door teekens en het nabootsen van uilengekras elkander wedervonden, terwijl het hunner meesteres gelukt was zich bij hen te voegen. Maar wat er van den eigenaar, den directeur, de opzichters en den blank-officier geworden was, wist niemand.

Tot zoover reikten de mededeelingen, welke Hein Kast ontving, toen eensklaps een hoorn geschal werd vernomen.

»Dat zal onze kapitein zijn met de soldaten!» riep Hein Kast uit, en het geweer in handen nemende, snelde hij met de andere soldaten de aankomenden te gemoet.

Het was inderdaad kapitein Van Delft, die zich met de soldaten van zijn commandant vereenigd had, en nu gezamenlijk in versnelden pas naar de plantage trok. Hij gunde zich slechts kort den tijd om de vluchtelingen een woord toe te spreken en hun eenige verkwikking aan te bieden, want het gevaar was dringend, daar men van verre eene groote vlam bemerkte en men terecht vermoedde dat de negers de woonhuizen in brand hadden gestoken. Hij gaf den raad om de echtgenoot van den heer Kraler met hare kinderen hier onder bescherming van een paar soldaten achter te laten, en, haar geruststellende, haar wijzende op de bescherming Gods, zoo zij die zocht, haastte hij zich naar de plaats des onheils. Vreeselijk was het tooneel, dat hij aanschouwde, toen ka-

pitein Van Delft daar aankwam. Overal woeien hem de vlammen te gemoet, terwijl de woeste kreten der oproerlingen wijd en zijd weerklonken. De laatsten hadden begrepen dat de heer Kraler en de overige blanken zich in het woonhuis verborgen hadden en dat de vlammen hen wel noodzaken zouden naar buiten te vluchten. En dit was ook zoo. Beiden, de eigenaar en de blank-officier, hadden zich achter een wand schuilgehouden tot zoolang de vlammen hen naar buiten dreven. Hier vielen zij terstond in handen van wraakgierige woestaards, die hen aangrepen en onbarmhartig sloegen, en na kort beraad besloten hen op te hangen.

Juist in dit oogenblik kwam kapitein Van Delft aanrukken. Het gevaar ziende, waarin een Europeaan, dien hij voor den eigenaar hield, verkeerde, liep hij met den degen in de vuist zijne troepen vooruit om den man te ontzetten. Het was ook ten hoogste tijd. De vervolgde was naar den boom gesleept, had den strop om den hals, en, hoewel geducht geslagen, was hem toch het bewustzijn gebleven van het gevaar, waarin hij verkeerde. Hij gilde ontzettend, doch de negers, die hem als hun aartsvijand aanzagen en geene kennis droegen van die liefde, welke kolen vuurs op het hoofd eens vijands hoopt, hadden geen mededoogen met hem. Zij trokken reeds het touw op, nog eenige oogenblikken . . . daar knalde een schot, nog een — twee, drie, vier. Eenige negers vielen, en kapitein Van Delft drong met ontblooten degen op de anderen in, die, de overmacht ziende, de vlucht namen. Intuschen was de commandant van den anderen kant op een hoop oproerlingen gestooten, die juist bezig waren een blanke met hunne knotsen dood te slaan. Hij kwam, helaas, te laat om den man te redden; wel joeg hij verscheidene slaven over de kling en verstrooide den oproerigen hoop, doch toen hij zich nederbukte over het ongelukkige slachtoffer der negers, vernam hij niets anders meer van den stervende dan de woorden: »Red mijne vrouw en drie kinderen!» Het was de eigenaar.

Thans drongen de soldaten van alle kanten op de oproerlingen in, en zoo spoedig dezen gekomen waren, zoo snel waren zij uit elkander gejaagd. Verscheidene marrons werden gevangen genomen en een groot aantal vluchtte naar de moerassige bosschen, werwaarts zij echter door de troepen achtervolgd werden.

Inmiddels had kapitein Van Delft den man, dien hij op zoo wonderdadige wijze van een wreeden dood gered had, naar eene schuur gedragen, en, niet tevreden met aan anderen diens verzorging over te laten, bemoeide hij zich zelf de levensgeesten van den deerlijk gewonde op te wekken. Hij wiesch zijn aangezicht met een weinig geestrijk vocht, waarvan hij slechts een paar droppels bezat, en had het geluk te zien hoe de bewustelooze langzamerhand tot zich zelve keerde en eindelijk de oogen opensloeg.

»Dank — dank!» stamelde deze, die niemand anders was dan de blank-officier.

Kapitein Van Delft wilde hem toevoegen dat den Heere alleen de dank toekwam, doch de woorden bleven hem als het ware in de keel steken, want van het oogenblik af dat hij den ongelukkige aanschouwd had, was het hem alsof hij dien meermalen had gezien, maar waar en wanneer — dit wist hij niet. Misschien, zoo meende hij, is het iemand, dien ik in de dagen mijner jeugd heb ontmoet. Hij dacht na — dacht na, totdat de paar woorden, welke de onbekende uitte, hem nog beter op den weg brachten. Evenwel niet zoozeer juist die paar woorden, als wel de toon dier stem, want dien toon — althans een die er zeer op geleek — had hij meer gehoord. De stem klonk hem als liefelijke muziek in de ooren. Plotseling rijst een aangenaam beeld voor zijn geest op; een blos verft zijne wangen, en zich op de knieën naast den blank-officier werpende, roept hij hem toe:

»O, kunt gij mij uwen naam niet zeggen? Zijt gij niet...?»

»Waarom zou ik dien voor mijn redder verzwijgen?» zuchtte de gevraagde met afgebroken woorden. »Hier weet niemand — mijn waren naam, wjl er schande aan kleeft. Maar daar — ik toch geloof — straks te sterven, — zal ik u dien zeggen. Ik heet....»

»Kapitein Van Delft hield den blik niet van hem afgewend. Zijne oogen vonkelden van verlangen, en alles aan hem was in beweging, zoozeer was hij getroffen door de ontmoeting van dezen man. Iemand, die hem sedert vele jaren gekend had, zou zich verbaasd hebben over de verandering, welke thans zoo eensklaps met hem plaats had gegrepen. Vroeger was hij steeds zoo kalm, zelfs in den grootsten strijd. Niemand had

hem ooit hartstochtelijk gezien, en zoo het al eens gebeurd was, dat hij op het punt stond driftig te worden, zoo bemerkte men toch terstond dat hij zich zelve bestreed. Menigmaal had men hem biddende aangetroffen, en bij allen was hij bemind wegens zijn oprecht karakter. Ook was het wel eens geschied dat in den kring zijner vrienden de naam zijner vroegere woonplaats genoemd werd, en telkens ontsnapten dan deze smartelijke woorden aan zijne lippen: »Zal ik haar, die mij uit de ellende verlost en tot den Heer gebracht heeft, wederzien?» Doch overigens was hij kalm, stil, tevreden. Hoe kwam het dan dat hij thans zoo levendig was geworden?

Hij had zich over den blank-officier heengebogen, schoof zijn linkerarm onder diens hoofd en, hem met een teederen blik aanziende, fluisterde hij hem toe:

»O, ga voort, bid ik u, zeg mij hoe gij heet. Maar o, ik weet het — ik voel het — gij zijt....»

»Ik heet,» vervolgde de blank-officier, terwijl hij de matte oogen op den Samaritaan richtte, »ik heet.... Julius Van Polslagen.»

Kapitein Van Delft slaakte een kreet van blijdschap, en, vergetende in welk een toestand de gewonde verkeerde, drukte hij hem aan zijne borst, uitroepende:

»God zij geloofd, dat ik u nog eenmaal aanschouw! Zeg mij, waar is mijne weldoenster, — uwe moeder?»

»Mijne — moeder!» herhaalde de blank-officier. »Ach, ik heb — haar gedood. Zeker is zij — van smart — om mijnentwil bezweken. Mijne moeder — mijne moeder, ach mijne moeder!»

Meer vermocht hij niet te spreken, maar, het hoofd op de borst latende zinken, verloor hij opnieuw het bewustzijn.

De schuur, waarin kapitein Van Delft den zoon zijner weldoenster had doen dragen, was bestemd tot bergplaats van specerijen, en lag eenigszins verwijderd van het woonhuis, dat geheel in vlammen was opgegaan. De schuur was zeer lang en had onder den gootrand langwerpige openingen, bestemd om versche lucht aan te brengen. Kapitein Van Delft bevond

zich met Julius Van Polslagen geheel alleen. Wat zou hij nu doen? Aan geneeskundige hulp viel hier niet te denken. Had hij slechts water om Julius' wonden af te wisschen, of eene verkwikkende vrucht om diens brandende lippen te verkoelen! Doch waarheen hij ook het oog in de schuur wendde, niets zag hij dan sterke kruiden, welker kracht en gebruik hem onbekend waren. En toch, Julius moest geholpen worden. Maar vanwaar die hulp te verkrijgen? In de verte hoorde hij het krijgsgeschreeuw en herhaaldelijk viel een gewerschot, terwijl de woeste kreten der oproerlingen bewezen dat het gevecht nog niet ten einde was of dat er eene nieuwe bende marrons was aangerukt. Kapitein Van Delft sloeg het oog smeekend naar Hem, die hem steeds Zijn bijstand zoo getrouw be-toond had. Zachtjes legde hij Julius met het hoofd op eenige matten neder en spoedde zich naar den uitgang, in de hoop eenig water te vinden. Bij de deur vond hij eene ledige flesch, en hiermede haastte hij zich de deur uit. Van verre hoorde hij trompetgeschal, en wegens de bijzondere tonen van dit instrument merkte hij op dat de krijgsknechten zich terugtrokken, zeker omdat zij afgezien hadden van de ver-volging der slaven. Hij spoedde zich voort, en was zoo ge-lukkig eene bron te vinden, in welke hij zelf zijn brandenden dorst leschte en de flesch vulde. Nu keerde hij terug tot de schuur, bevochtigde de lippen van Julius met het kille water, wiesch diens slapen en smaakte de blijdschap te zien dat deze zijne oogen opende. Hij sloeg wederom teederlijk zijn arm om diens hals en hoopte dat deze houding hem gemak-kelijker zou zijn. Eensklaps hoort hij een verward gedruisch; een geroep om hulp klinkt hem in de ooren en van verre verneemt hij het krijgsgeschreeuw der marrons. Zeker is er eene nieuwe bende aangekomen, welke de aangevallen negers te hulp wil schieten. Plotseling wordt de deur opengerukt en bootsman Wemel stort naar binnen, gevolgd door de vrouw van den vermoorden eigenaar, hare kinderen, benevens Sally en Obo.

»Kapitein, kapitein!» roept Wemel hem toe, zoodra hij den kapitein ziet, »red deze vrouw en hare kinderen. Verberg ze! Daar op het oogenblik is van de westzijde eene nieuwe bende marrons gekomen, welke zeker weldra hier zal zijn.»

Kapitein Van Delft was opgestaan, en zijn kalm gelaat stak zeer af bij de hartstochtelijke bewegingen van den bootsman.

»Wemel,» sprak kapitein Van Delft ernstig, »ons leven is in Gods handen. Hij heeft de haren van ons hoofd geteld en zonder Zijn wil zal ons niets kwaads overkomen. Ik dacht dat de strijd reeds voorbij was en wij ons konden bezighouden met hulp te verleenen aan de ongelukkigen, die bij dit oproer geleden hebben. Het doet mij leed dat ik zelf den strijd niet mede ten einde heb kunnen maken, maar de vriend, dien ik uit de handen der oproerlingen haalde, behoefde mijne hulp, en, al zou het ook mijn leven gekost hebben, ik zou het liever hebben gegeven dan dien vriend aan zijn lot over te laten. Deze vrouw en hare kinderen moeten hier blijven. Wij zullen haar beschermen. Vergeef het mij,» dus wendde hij zich tot de weduwe, »dat ik mij niet geheel aan u wijden kan. Maar vertrouw op God. Hij zal helpen. Vrees slechts niets. Hoort gij niet dat onze hulp nabij is?»

Inderdaad vernam men kortbij den klank der trompet.

»Dat is de Oud-Hollandsche toon!» riep de bootsman vrolijk uit, die in allerijl de ongelukkige weduwe en hare kinderen achter eenige vaten verborg en met Obo bij de deur post vatte, gereed zijnde om den eersten den besten vijand, die het waagde hen hier te storen, den pas af te snijden. Zoo gejaagd en angstig daarstraks kapitein Van Delft nog was, zoo rustig was hij thans. Even alsof er zich geen vijand in aantocht bevond, bekommerde hij zich slechts nu enkel om Julius, naast wien hij nederknielde en wiens bewegingen hij met groote belangstelling gadesloeg. Julius had zijne oogen reeds gesloten, doch de handdruk, welken kapitein Van Delft ontving, overtuigde hem dat de zoon van Mevrouw Van Polslagen zich eenigszins beter gevoelde.

Eensklaps vernam men nieuwe kreten aan de achterzijde der schuur.

»Dat de marrons zijn,» zeide Obo op bevenden toon tot den bootsman. »Als zij hier komen, zij ons hakken kapot, ik kapot en Sally kapot, en allen kapot!»

»Maar dan moeten zij toch eerst door deze deur heen!» merkte Wemel aan, »en dan nog, ik ben er immers ook? En zie eens hier wat ik in mijne beide handen heb.»

Hierbij toonde hij Obo een paar van die groote, lompe pistolen, welke men oudtijds in den strijd gebruikte.

»Die het waagt hier binnen te komen, schiet ik door den kop, en als ik met de pistolen niet meer voort kan, welnu, dit eindje sabel heeft reeds menigen vijand in het zand doen bijten.»

»Maar als zij niet door de deur spring, zij door het dak kruip, zie, daar een opening is — groot genoeg voor een man, twee man, drie man.

»Dat is mij om het even. Ik kan ze daarboven ook vinden.»

»Maar zij de schuur in brand steek.... hoor! daar komen zij. Ach, zij mij kapot maak, mij en Sally, en missa — en...»

»Houd u stil. Ik hoor een beter geluid! Daar klinkt de trompet weer, dáár — dichtbij!»

En de deur haastig openende, haalde hij een fluitje uit zijn zak en liet eenige scherpe tonen hooren.

De trompet liet zich inderdaad vernemen, en men hoorde gansch van verre het oude Wilhelmuslied.

»Daar is zeker Hein Kast bij!» mompelde de bootsman vergenoegd; »laat nu de liplappen maar komen!»

Doch deze laatsten waren dichter bij dan Wemel vermoedde. Het negergeslacht heeft iets met het kattengeslacht gemeen, namelijk, dat als het zeer dicht bij zijne vermeende prooi is, het alle geluiden vermijdt, en voorwaarts sluipende, plotseling op zijn buit losspringt. Zóó zacht echter hadden de marrons de achterzijde der schuur niet kunnen naderen, of Obo had hunne komst bemerkt. Evenals eene kat, welke op eene muis loert, de bewegingen van deze laatste, hoewel zij nog onzichtbaar is, met de oogen volgt, zoo ook wendden zich Obo's blikken naar de bovenzijde der schuur, waar even onder het dak eene langwerpige opening was van ruim een voet breedte.

»Dáár een marron is!» riep Obo, met eene gesmoorde stem.

En Wemel bij den arm grijpende wees hij hem naar boven.

De bootsman zag op, en ontdekte een negerhoofd, dat nieuwsgierig naar beneden zag. Geene twee seconden verliepen er, of drie — vier — vijf andere negerhoofden verschenen door de opening. Hoe deze menschen zoo zonder geruisch te maken tot onder het dak hadden kunnen klimmen, bleef Wemel een raadsel, totdat Obo het hem oploste.

»Zij staan op kop van den ander, van twee kop en drie kop,» sprak de slaaf fluisterend.

Wemel zag om naar den kapitein, die zich aan het uiterste einde der schuur bevond en dien de oproerlingen van uit hunne hoogte niet konden zien. Hij verzekerde zich dat zijne pistolen in orde waren en wachtte nu gerust af wat zij ondernemen zouden. Een paar minuten later waren al de negerkoppen verdwenen en vernam het scherpe oor van Obo dat zij met elkander fluisterden.

»Pas op, zij weer komen — en zullen brand maak,» zeide Obo.

De voorspelling van den slaaf kwam uit. Een paar minuten later verscheen weder een negerhoofd door de opening, vervolgens een schouder, en eindelijk een arm en eene hand, welke laatste met een brandend stuk hout gevuld was.

De bootzman spande den haan, mikte, het schot knalde, en toen de rook opging, hoorde men buiten de schuur het geluid van een vallend lichaam en het gekerm van iemand, die doodelijk gewond was.

»Zoo,» zeide Wemel, terwijl hij toesprong om het brandende hout, dat in de schuur gevallen was, uit te dooven, »zoo, die zal zoo nieuwsgierig niet weer zijn.»

Eene korte poos verliep, zonder dat het bleek dat er iets door den vijand ondernomen werd. In dien tusschentijd was het kapitein Van Delft gelukt om Julius weder geheel tot zich zelve te brengen, en kon hij hem nu gedurende eenige oogenblikken alleen laten. Hij haastte zich thans naar de deur, waar zich Wemel en Obo achter een paar tonnen schuilhielden. Daar zij door eene kleine reet gezien hadden dat zich niemand aan de voorzijde bevond, besloten zij dat Obo dezen schuilhoek zou verlaten en de richting inslaan, vanwaar zij de komst der troepen hadden vernomen, om ook te weten waar deze gebleven waren, daar er sedert een half uur voorbijgegaan was, zonder dat zij een hernieuwd teeken hunner nadering gegeven hadden. Wat hiervan de oorzaak was, konden zij niet vermoeden. Doch het zou weldra blijken. Juist was Obo op het punt de schuur te verlaten, toen plotseling eenige geweer-schoten vielen, waarop een woest geschreeuw volgde, en tegelijkertijd zich eene talloze menigte negers voor de schuurdeur

verzamelde. Nu werd het kapitein Van Delft duidelijk: eene groote bende marrons had zich op dat punt vereenigd, van welke de ééne helft besloten had zich met de soldaten te meten, terwijl de andere de schuur zou aanvallen, wijl de opstandelingen zeker wisten dat zich hier de eigenares verborgen hield.

»Is de deur sterk?» vroeg kapitein Van Delft, terwijl hij haar betastte.

Hij overtuigde zich echter weldra dat zij zeer zwak was, en gewis onder een krachtigen aanval zou bezwijken.

Buiten werd het geschreeuw hoe langer hoe verwarder. Men hoorde het geroffel der trom, het geklank der trompetten en het regelmatig afschieten der geweren, ten teeken dat de strijd hevig was. De personen, die zich in de schuur bevonden, wachtten kalm af wat er verder gebeuren zou, behalve Obo, die een weinig beefde en de weduwe met hare kindertjes, die men van uit hun schuilhoek konde hooren snikken.

Een zware slag tegen de deur deed de schuur dreunen. Een tweede volgde, drie — vier — vijf — deden haar splijten, en nu zag Wemel eene opgehoopte menigte marrons, die gewapend waren met strijdbijlen en lansen, en die elk oogeblik konden binnendringen.

»Houd uwe pistolen gereed!» fluisterde kapitein Van Delft. »Den eerste, die het waagt binnen te treden, schieten wij neder.»

Nog eenige slagen — en er ontstond eene opening, groot genoeg voor een mensch om er door te komen.

Paf! knalde een schot; weder een, — twee, drie, — en de marrons weken terug, terwijl kapitein Van Delft en Wemel opnieuw hunne pistolen laadden. Onder een wilden kreet stormden evenwel anderen op de deur los, doch nauwelijks was er één half doorgedrongen of Wemel schoot hem terneder. Inmiddels duurden nog steeds de bijlslagen voort, en weldra was de deur niet langer bestand tegen den aanval van zoovelen. Kapitein Van Delft zag thans duidelijk in dat hem, zoo er niet spoedig hulp kwam opdagen, en Wemel, benevens de vluchtelingen, niet anders dan een wisse dood stond te wachten, en hoezeer hij ook besloten had zijn leven tot den uitersten prijs te verkoopen, zoo mocht hij toch den

machteloozen Julius niet aan de woede der oproerlingen overlaten, daar deze toch zoozeer op den blank-officier gebeten waren. Doch wat te doen? Aan vluchten was geen denken.

Door de verschillende openingen der deur trachtten de marons binnen te dringen, en de krachten van kapitein Van Delft, Wemel en Obo schoten te kort om hen langer tegen te houden, te meer daar hun voorraad van kogels en kruut opraaakte, en hun geen tijd overbleef om telkens opnieuw te laden. Daar kraakte de deur nogmaals.

»Wemel," riep kapitein Van Delft, »zie door de oproerlingen heen te slaan en zoo onze troepen te bereiken. Mogelijk krijgen wij van dezen spoedig hulp!"

»Nee, kapitein," zeide Wemel, »ik laat u hier niet alleen. Wij zullen te zamen den strijd tegen de liplappen wagen, en, zoo God wil, overwinnen of sterven."

Daar stortte de geheele deur met groot gekraak naar binnen, en thans stonden onze drie vrienden tegenover eene woestebende, welke dreigend knots, spies en strijdbijl verhieft.

»Vuur!" riep kapitein Van Delft.

Wemel, Obo en hij zelf schoten tegelijkertijd hunne pistolen op de indringers af. De uitwerking was verschrikkelijk, daar meer dan tien negers op den grond vielen, doch dit bellette den anderen niet om onder een woest geschreeuw de schuur binnen te stormen. Obo was de eerste, die onder hun aanval bezweek, en daar kapitein Van Delft en Wemel geen gebruik meer konden maken van hunne pistolen, grepen zij met vaste hand degen en sabel, waarmede zij den vijand langen tijd in ontzag wisten te houden. Doch wat vermochten die beide mannen tegen zulk eene overmacht? Voet voor voet weken zij achterwaarts, en menigmaal was kapitein Van Delft in gevaar een slag met eene knots te ontvangen. Een lanssteek ging hem langs den rechterarm, en het bloed druppelde uit de wonde.

»Daar, dat is voor u!" riep Wemel, en sloeg met volle kracht met de sabel een neger dwars over het hoofd, doch in het volgende oogenblik lag hij bedwelmd op den grond, door drie aanranders tegelijk besprongen.

Kapitein Van Delft stond nu alleen tegenover de menigte, en dekte met zijn lichaam den zoon van Mevrouw Van Polslagen.

»Neem mijn leven!» riep hij, »maar spaar het zijne!»

Doch de negers verstonden hem niet. Hunne woede was ontambaar, en zeker zou voor kapitein Van Delft de laatste ure gekomen zijn, zoo niet in dit hachelijk oogenblik tijdige hulp ware aangerukt.

»Daar zijn zij! Daar zijn zij! Hierheen, Hollandsche jongens!» klonk eene stem, aan welke kapitein Van Delft zijn gewezen bedelmakker herkende.

Onder een luid hoera drongen de soldaten de schuur binnen, vielen de oproerlingen van achteren aan, en stormden zóó geweldig op hen los, dat de negers als muizen nedervielen, en anderen, die niet door de soldaten heen konden, klommen tegen den wand op, en beproefden door de opening te ontkomen, wat hun niet gelukte, wjl zij jammerlijk neergeschoten werden. Nochtans waren er eenigen in geslaagd aan het moordend lood te ontvluchten, terwijl de soldaten, blijde zijnde ook deze bende overmeesterd en uit elkander gejaagd te hebben, het niet der moeite waard achtten, de vluchtelingen te vervolgen.

»Hoera!» riep Hein Kast, toen hij den laatsten neger in de verte zag verdwijnen. »Goddank, dat wij van dat zwarte gespuis verlost zijn! 't Zijn ware duivels. Maar nu zullen wij er wel van bevrijd blijven, te meer omdat er nog een honderd man uit Paramaribo zijn bijgekomen, die hier de plantage zullen schoonvegen. Maar hoe is het kapitein!» riep hij, nu hij voor de eerste maal het ontroerde gelaat van kapitein Van Delft opmerkte.

Inderdaad was kapitein Van Delft doodsbleek, en stond hij op het punt te bezwijmen, daar hij uitgeput was van vermoeienis en uitgestanen angst, gedurig vreezende dat Julius' leven in gevaar zou zijn. Hij had nog even tijd om Hein Kast op Julius en Wemel te wijzen en hem de schuilplaats der weduwe met hare kinderen te toonen, toen hij, ineenzakkende, in de armen van Hein Kast viel.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

IN HET FORT.

Veertien dagen later treffen wij onze vrienden aan in eene kamer van het fort, dicht bij Paramaribo. Het is slechts een klein vertrek, met geen ander uitzicht dan de palissaden, waarmede het fort omringd is.

Kapitein Van Delft staat ter zijde van een veldbed, waarop Julius te slapen ligt. De kapitein is zeer bleek, en men kan het hem aanzien dat hij veel geleden heeft, ja, nog altijd lijdt ten gevolge van koortsen, welke hem plotseling bespringen en zijn gestel ondermijnen. Toch kan men bemerken dat hij moeite doet om zich staande te houden, niet zoozeer voor zich zelve als voor Julius, wien hij alle zorg toewijdt, zoodat hij zich zelfs geene minuut rust gunt, voordat hij overtuigd is dat het met de genezing van den zoon van Mevrouw Van Polslagen vooruitgaat. Gelukkig is dit thans het geval. Veertien bange dagen en nachten heeft kapitein Van Delft doorgebracht om over Julius te waken. Met welk eene teederheid zorgde hij er voor dat de gewonde naar dit fort overgebracht en goed verpleegd werd! Hij liet het hem aan niets ontbreken, dat slechts strekken kon om zijne pijnen te verminderen en zijne wonden te genezen. Als de kranke door brandende koortsen aangegrepen werd, zat kapitein Van Delft aan zijne legerstede en bevochtigde Julius' lippen met eenig verkwikkend vocht. Menigen dag zweefde de doodsengel boven den kranke, doch zoowel de genade Gods, die het gebed verhoort, als de geneesmiddelen en de trouwe verpleging van den vriend, deden het gevaar wijken, zoodat Julius weder spreken en hem, die geen oogenblik van zijne sponde week, de hand der dankbaarheid drukken kon. Het was een aandoenlijk oogenblik geweest, een oogenblik van groote beschaming, toen Julius bekend werd met den naam van den persoon, die hem met levensgevaar uit de handen der oproermakers verlost, — en toen hij het waagde de oogen tot kapitein Van Delft op te heffen, en hij hem om

vergeving wilde vragen wegens de smadelijke behandeling, hem ten huize zijner moeder aangedaan, legde kapitein Van Delft zijne hand op diens mond, zeggende:

»Spreek niet zoo. Ik dank God dat Hij alles zoo geleid heeft, dat ik haar op deze wijze eenigszins vergelden kan, wat zij aan mij heeft gedaan.»

Toch verblijdde kapitein Van Delft zich innerlijk over deze bekentenis en schuldbelijdenis van Julius, want het was voor hem een bewijs dat het hooge hart een weinig verbroken was. In den loop der laatste drie dagen had kapitein Van Delft dan ook meer dan eens gelegenheid om zich daarvan te overtuigen. Telkens als het gesprek op Mevrouw Van Polslagen geleid werd, barstte Julius in tranen los, en riep dan, terwijl hij het hoofd boog, op jammerenden toon uit: »Ach, mijne arme — arme moeder! Ik, ik alleen heb haar al het verdriet aangedaan, en zeker is zij, vervuld van smart over mij, ten grave gedaald.» Droevig genoeg voor kapitein Van Delft was het, dat hij op dit punt geen troost kon aanbieden, aangezien hij niets beslissends wist van Mevrouw Van Polslagen, doch zooveel kon hij wel aan Julius zeggen, dat hij van niemand met een enkel woord iets omtrent haren dood had vernomen.

Sedert twee dagen was Julius buitengewoon neerslachtig. Was het dat zijn geweten zoo sterk sprak en hem van vele groote zonden aanklaagde, of hadden de woorden, welke kapitein Van Delft hem voorlas uit het boekje, dat Mevrouw Van Polslagen hem bij zijn eerste bezoek in het Witte huis geschonken had, hem overtuigd dat God een wreker is der ongerechtigheden, welke onbeleden zijn? Kapitein Van Delft greep deze gelegenheid aan om hem op te beuren. Hij wees hem op Jezus, die tot iedereen, — niemand uitgezonderd — zegt: »Komt herwaarts tot Mij, gij allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven.» Het scheen dat deze woorden eene goede uitwerking op Julius hadden, althans hij werd van uur tot uur vrijmoediger en toen hij ten laatste de behoefte gevoelde om zijn hart voor kapitein Van Delft te ontlasten, verhaalde hij hem het volgende:

»God alleen kent de veelheid mijner zonden, want ik heb de meesten vergeten. En dit laatste is waarlijk thans eene weldaad, want ik ondervind nu de waarheid van het woord, dat

gij mij gisteren zeidet: »Als wij de diepte onzer zonden konden peilen en hare hoeveelheid konden meten, dan zouden wij wanhopen aan onze zaligheid en zouden wij moeten uitroepen: Mijne misdaad is grooter dan dat zij vergeven worde!» Als ik er aan denk hoeveel droefheid ik mijner moeder heb bereid, dan mocht ik wel al mijn leven schreien, en ik geef u de verzekering dat ik, als hare smart door mijne tranen kon weggewischt worden, geen genoegelijk uur meer wilde smaken, totdat ik dat verkregen had. Mijne lieve moeder was zwak, helaas, al te zwak voor mij. Had zij mij gestrenger behandeld, wellicht had ik beter naar hare vermaningen geluisterd. Maar helaas, er zijn naturen, welke niet door de liefde, maar door de tucht der wet willen geregeerd worden.

Toen ik zestien jaar was, zond mij mijne moeder naar een predikant op een stil dorp. Zij hoopte langs dezen weg haren wensch te verkrijgen, namelijk dat ik den vrede zou leeren beminnen en de werldsche begeerlijkheid verzaken. Maar ik had geene gedachten des vredes. Het dorp was mij te stil, de predikant mij veel te vroom en de stad te dichtbij, dan dat ik niet elke gelegenheid waarnam om derwaarts te gaan, zonder dat ik het Witte huis binnenging, en terwijl mijne moeder in den waan verkeerde dat ik stil bij den predikant zat en mij voorbereidde voor de Hoogeschool, liep ik met eenige jonge losbollen rond, het geld bij volle handen wegwerpende. Eindelijk wilde de predikant mij niet langer hebben; ik kwam weer bij een ander. Om kort te gaan: toen ik negentien jaar was, werd ik als student aan de Hoogeschool ingeschreven. En helaas, van dien tijd af werd het nog veel slimmer met mij. Te huis of bij den predikant was ik nog altijd onder eenig opzicht en vernam ik nog wel eens een waarschuwend woord, — doch als student stond ik geheel op mij zelf en, meenende dat mijne moeder geld genoeg had om in al mijne genoegens te voorzien, leefde ik in overdaad en bracht dagen en nachten in allerlei zondige vermaken door. Mijne moeder kon daarvan niet onkundig blijven en schreef mij brieven, overvloeiende van gebeden voor mij, mij vermanende om toch den weg der zonde te verlaten. In het eerst las ik hare brieven geheel, doch later sloeg ik er geen acht meer op; alleen als geldverlegenheid mij dwong, schreef ik haar een

brief, huichelde berouw, maar zoodra zij mij geld gezonden had, ging het oude, zondige leven weer van voren aan. Eens was ik ziek — doodziek — ten gevolge van mijn lichtzinnig leven, en daar men meende dat ik spoedig sterven zou, berichtte men dit aan mijne moeder, die op de vleugelen der liefde tot mij kwam. Het scheen dat hare liefde toenam naarmate ik meer in de zonde viel, want in plaats van mij eenig verwijt te doen, sprak zij van vergeving, hopende hierdoor meer invloed op mijn hart te winnen. O, als gij eens wist met welk eene zorgvuldigheid en teederheid die zwakke moeder mij verpleegde! Zij gunde zich geen uur slaaps, voordat de geneesheer haar verzekerde dat het gevaar geweken was. En toen ik weer zoover was hersteld, dat ik met haar spreken kon, legde zij mij haar gansche hart vol liefde bloot, bad mij om toch den Heere God niet langer te bedroeven door mijn ongeregeld gedrag, maar wijl nu mij het leven als bij vernieuwing geschonken was, dit leven Hem te wijden, die zich uit liefde tot mij in den dood had overgegeven. Ik wil in oprechtheid betuigen, dat, zoolang mijne moeder bij mij was, ik het voornemen opvatte om een ander mensch te worden, doch nauwelijks had zij de academiestad verlaten, of mijne vrienden zochten mij op — en ach, ik ging den lichtzinnigen weg weder op, ja nog erger dan te voren. Om kort te gaan: ik ruïneerde mijne moeder geheel, zoodat zij haar huis moest verkoopen. Geheel in de macht der zonde vervallen, beging ik eene misdaad, welke mij noopte het land zoo spoedig mogelijk te verlaten en vond ik gelegenheid herwaarts te komen. Later vernam ik dat mijne moeder, om ook deze misdaad te dekken, en zooveel mogelijk mijn naam voor publieke schande te bewaren, alles verkocht wat waarde had, en de stad verliet, om in een afgelegen oord zuinig te gaan leven.”

Julius zweeg een oogenblik, daar de herinnering aan het leed, dat hij zijner moeder had berokkend, hem tranen uit de oogen perste.

»Toen ik hier kwam,» vervolgde hij, »had ik de voorzorg gebruikt om een anderen naam aan te nemen, want ik gevoelde dat die met schande beladen was. Ook was ik van alle hulp ontbloot, want het weinige gereede geld, dat ik had medegebracht, was spoedig verteerd. Ik had mij wel voorge-

nomen om thans een beter leven te leiden, en als het mij gelukte eene betrekking te erlangen, zuinig te leven, om later — zoo het God behaagde — nog eens mijne moeder weder te zien, doch hoe zou ik aan eene betrekking komen? Na ruim drie maanden allerlei ellende doorgestaan te hebben, kwam er op de plantage van den heer Kraler eene betrekking open als blank-officier, en hoe weinig dit naar mijn zin was, daar ik er tegen opzag altijd met de zweep achter de slaven te loopen, zoo dwong de nood mij die betrekking aan te nemen. Maar ach, had ik ze maar niet aanvaard, want daar mijn zondig leven alle liefde tot den naaste had uitgebluscht en ik geen medelijden met slaven kende, wjl ik ze als vee beschouwde, behandelde ik hen als een beul en bedreef groote wreedheid jegens hen. Nu, de gevolgen zijn dan ook niet uitgebleven en eer ik het vermoedde, barstte de opstand los. Merkwaardig is het evenwel dat ongeveer eene week te voren zich eene hevige onrust van mij meester maakte. Bij dag en nacht, waar ik ging of kwam, overal stond mij het beeld mijner moeder voor oogen. Ik zag haar in eene gebogen, biddende houding, het gelaat vol smartelijke trekken, en toch daarbij was het mij alsof ik van hare lippen de woorden hoorde: »Keer weder, mijn zoon, keer weder tot God, keer weder tot uwe moeder!» Ik deed mijn best om een en ander voor een droombeeld te houden, doch, schoon mij dit al gelukte, toch maakte het zùlk een indruk op mij, dat ik eens, op mijn leger liggende, uitriep: »O God, laat er spoedig eene verandering komen, opdat de bede mijner moeder vervuld worde!» Kort daarna had de opstand plaats en zoo God u niet gezonden had zou ik er het leven bij ingeschoten hebben, en wat nog slimmer is, met onbeleden en onvergeven zonden de eeuwigheid zijn binnengegaan. O, kapitein, gij zijt de reddende engel, mij van God gezonden!»

Hoe zwak kapitein Van Delft ook was, toch kon hij zich niet weerhouden om Julius om den hals te vallen en hem zijne blijdschap uit te drukken hem in zulk een goeden toestand des harten te vinden. Hij hoopte nu maar dat zij spoedig naar Europa konden terugkeeren om alle pogingen in het werk te stellen, ten einde het verblijf van Mevrouw Van Polslagen op te speuren.

»Als zij nog maar in leven is!" zuchtte Julius. »O, kon ik haar nog eenmaal in mijne armen drukken en haar toeroepen: lieve moeder, schenk mij uwe vergiffenis! Zie, dan wilde ik getroost sterven."

»Wees daaromtrent onbezorgd, mijn vriend," zeide kapitein Van Delft, »zoo ver ik uwe moeder en haar karakter heb leeren kennen, heeft zij u alles — alles vergeven, en zoo zij nog leeft, wat ik vurig hoop, dan ben ik overtuigd dat haar gedurig gebed u geldt en dat het haar de grootste vreugde zou baren u weder te zien."

»Dat geve God!" zeide Julius. »Maar mijn vriend, ik raad u thans ten stelligste aan rust te nemen; gij ziet er zoo bleek uit en ik ben bevreesd dat u de koorts weer zal aantasten. Gij moet u zelf sparen, ook om mijnentwil, want als ik u moest missen, dan zag het er ellendig met mij uit, daar ik bovendien geen penning op de wereld bezit en alles bij het oproer verloren heb."

»Vertrouw op God en niet op een zwak mensch als ik ben," sprak kapitein Van Delft. »Hij moet uw krachtigen arm en uwe sterkte zijn. Wel wil ik u in alles bijstaan, zoover ik kan, maar ik hoop toch dat er nog wel iets van de plantage ten uwen bate terechtkomt. Ik wacht ieder oogenblik bootsman Wemel, die, gelukkig hersteld van zijne wonden, heden hier zou komen met een deel der soldaten. Doch ik hoor daar iets. Waarschijnlijk zal hij het wezen."

Kapitein Van Delft bedroog zich niet. 't Was Wemel. Hij berichtte dat het oproer geheel gedempt was en dat de oproerlingen en de marrons dermate geslagen waren, dat er in de eerste tijden aan geen terugkeer van hen zou te denken zijn. Hij deelde verder mede dat de regeering bezig was de schuldigen, die gevangengenomen waren, gestreng te bestraffen, alsmede dat er een groot deel krijgsknechten onder bevel van den commandant zelf achter gebleven was om de omstreek nog een weinig te bewaken. Hij hing voorts een treurig tooneel op van den toestand der plantage, welke grootendeels verwoest was. Gelukkig evenwel had men nog een groot gedeelte van de roerende goederen kunnen redden, zoodat de weduwe van den vermoorden eigenaar en hare drie kinderen niet gansch van alles ontbloot waren. »Ook is mij opgedra-

gen," vervolgde hij, aan u, den blank-officier, een pakje ter hand te stellen, waarvan de inhoud uw persoonlijk eigendom is."

En nu bleek het dat kapitein Van Delfts vermoeden bevestigd was, daar Julius thans in het bezit kwam van eene belangrijke som in geldswaarde, welke hij meende dat in de vlammen was opgegaan. Hij verblijdde er zich zeer over en drukte nu zijn hoop uit, dat hij en de kapitein spoedig in staat gesteld wierden om Suriname te verlaten en naar Holland te vertrekken! Doch in deze hoop werd hij bedrogen. Kapitein Van Delft werd door eene gevaarlijke koorts aangetast, welke dermate toenam, dat de geneesheer voor zijn leven vreesde. Ruim vier weken zweefde hij in gevaar. Gij kunt u daarbij den toestand van Julius denken, hoe angstig en bekommerd hij was, vreezende hem te verliezen, die meer dan een vriend voor hem gedaan had. Maar God gaf eindelijk herstelling, juist toen de geneesheer den kranke reeds opgegeven had. De koorts week, en voor het eerst na verloop van vijf weken mocht Julius de vreugde smaken den kapitein zachtjes door de kamer rond te leiden. Menig goed gesprek hadden zij vervolgens, dat getuigenis gaf van het geloof van kapitein Van Delft en voorts Julius tot aansporing was om vol vertrouwen op Gods genade en barmhartigheid de toekomst te gemoet te gaan.

Langzamerhand keerden de krachten van kapitein Van Delft terug, maar zijne gezondheid was toch op zulk eene heftige wijze geschokt geworden, dat de geneesheeren het voor noodig hielden hem aan te raden zoo spoedig mogelijk naar het vaderland terug te keeren, en daar dit ook met zijne plannen strookte, maakte hij de noodige voorbereidselen daartoe. Julius was hierover zeer verblijd en met een hart vol dankbaarheid en hoop scheepten zich beide vrienden in aan boord van een schip, toebehoorende aan de heeren Staten van Zeeland.

Juist op het oogenblik dat kapitein Van Delft zich aan boord zou begeven, hoorde hij achter zich roepen, en, zich omkeerende, zag hij bootsman Wemel en Hein Kast, die zich haastten om het schip te bereiken. Zij waren daarstraks van het fort gekomen en vernemende, dat de beide vrienden op het punt waren te vertrekken, wenschten zij hun nog een vaarwel toe te roepen. Het deed kapitein Van Delft goed toen

hij dit blijk van liefde bespeurde. Hij had op het fort aan Wemel een brief achtergelaten, niet denkende dat hij hem nog zou wederzien. Verzekerd zijnde van de trouw van dezen vriend, drukte hij hem de zorg voor Hein Kast zeer op het hart. Hij had zich verblijd dat deze laatste zich zeer ten goede veranderd had, doch het kwam hem voor dat er nog wel eens oogenblikken waren, in welke Hein Kast tot de vorige zonden terugkeerde, of althans groote lust daartoe had, en om die reden verzocht hij Wemel een waakzaam oog op den vroegeren bedelmakker te houden. Wemel had dezen brief gelezen en verzekerde zijn kapitein dat ook dit zijne begeerte was.

Terwijl Wemel met kapitein Van Delft sprak, bleef Hein Kast uit bescheidenheid op eenigen afstand en naderde eerst toen de kapitein hem wenkte. Met drift greep hij de aangeboden hand en toen kapitein Van Delft van scheiden en wederzien sprak, druppelden hem de tranen langs de wangen.

»Ik ben u veel dank schuldig, kapitein,» sprak Hein Kast op weemoedigen toon, »als God de zaken niet zoo geleid had dat ik onder uw bevel gekomen ware, dan zou ik gewis den lichtzinnigen weg bewandeld hebben. Ik gevoel dat het hart vrij wat kalmer slaat dan vroeger.»

»Dat verblijdt mij,» sprak kapitein Van Delft, hem met warmte de hand drukkende. »De Heer zij er voor geprezen, dat gij naar de stem der liefde geluisterd hebt. Hij bevestige u meer en meer op den weg des heils. Geloof mij, het zal mij eene groote vreugde zijn u in het vaderland weder te zien, en niet alleen werkzaam te zijn voor uw waarachtig geluk, maar ook mijn best te doen uw tijdelijk welzijn te bevorderen. Ik zal er zoo spoedig mogelijk op aandringen dat men u eene hoogere betrekking aanvertrouwe.»

Hein Kast wist niet onder welke bewoordingen hij zijn dank zou uitbrengen voor dit vernieuwd bewijs van des kapiteins genegenheid, maar toen hem eindelijk een paar woorden van de lippen gevloeid waren, vatte hij moed om nog meer te zeggen en gebruik makende van een oogenblik dat hij geheel alleen was, wjl Julius en Wemel een gesprek aangeknoopt hadden, zeide hij:

»Vergeef het mij, kapitein, dat ik u nog iets toevertrouw,

dat ik reeds lang op mijn hart had om u te zeggen, maar dat ik om verschillende redenen tot dusver geheim hield. Ik ben echter te zeer overtuigd van uwe liefde tot den naaste, van uwe vergevensgezindheid en van uw lust om het gekraakte riet niet te verbreken, dan dat ik het u verzwijgen zou. Mag ik u een geheim mededeelen, dat, geloof ik, slechts strekken kan om u aan te sporen eene nieuwe weldaad te bewijzen?"

»Spreek," zeide de kapitein.

»Het is u bekend dat wij te zamen als knapen in het klapgangetje eene opvoeding genoten, welke niet aanbevelenswaardig was en dat wij onder het toezicht stonden van een man, dien wij beiden vreesden . . ."

»Uw oom Kast."

»Dezelfde."

»Die mij, terwijl ik bij Saartje inwoonde, zulk een onaangenaam bezoek bracht."

»Juist kapitein, mijn oom nam terstond de vlucht, wetende dat de dienaren van den schout hem op de hielen zaten, en daar de justitie in zulke zaken allesbehalve malsch handelt, verwijderde hij zich zoo snel en zoo ver mogelijk van onze vaderstad. Na dagen en nachten tevergeefs langs de zeekusten gezwalkt te hebben, hopende op eene gelegenheid om naar Engeland te komen, gelukte het hem door behulp van een zijner vrienden Gelderland te bereiken en zich in een klein dorp verborgen te houden, waar hij zijn brood met stoelenmatten verdienen kon. Twee jaren geleden heb ik hem daar een uur gesproken, maar ach, zijn toestand is ver van benijdenswaard. Alles wat ik mij nu herinner bij hem gehoord en gezien te hebben, jaagt mij eene huivering door de leden. Toenmaals zag ik het nog zoo niet in, omdat ik zelf den weg der zonde met grooten lust bewandelde. Doch nu denk ik met schrik aan zijne eeuwige toekomst. Ik wil nu juist niet zeggen dat hij zich in het openbaar of in het geheim schuldig maakt aan diefstal, — schoon dit wel mogelijk is, — maar zijn hart is geheel vervreemd van God. O, kapitein, als het zijn mocht dat gij ooit in het dorpje R. kwaamt, tracht hem dan uit te vinden; hij is daar bekend onder den naam van Dirk Dorselen, wijl hij, om redenen, welke niet ver te zoeken zijn, zijn waren naam moet verzwijgen."

»Ik wil het heel gaarne doen,» sprak kapitein Van Delft. »Ik ben wel nooit te R. geweest, maar misschien leidt God mijn weg derwaarts. Doch het sein van vertrek is gegeven. Wij moeten scheiden. Vaarwel! Vergeet nooit tot welk een duren prijs gij gekocht zijt en stel u met lichaam en ziel steeds bereid den Heere te dienen!»

Hartelijk was het afscheid, dat kapitein Van Delft van Wemel en Hein Kast nam. Nog lang zwaaiden de beide laatsten met hunne hoeden, toen het schip reeds ver zee in was.

NEGENDE HOOFDSTUK.

DE KANTEN ZAKDORK.

Twee maanden later bereikte het schip de kusten van het vaderland. Met een dankbaar gevoel voor al de genotene weldaden betrad kapitein Van Delft den beminden grond en haastte zich om aan zijne bevelhebbers een verslag te geven van zijn bedrijf in Suriname. De heeren Staten van Zeeland prezen en beloonden zijn ijver, en het deed hun leed het verzoek van kapitein Van Delft te moeten inwilligen, om hem eenige maanden rust te schenken, ten einde zijne geschokte gezondheid te herstellen. Die rust was inderdaad noodig, en na verlof bekomen te hebben, spoedde hij zich met Julius naar hunne vaderstad, in de hoop eenig spoor te ontdekken, dat leiden kon tot wedervinding van Mevrouw Van Polslagen.

Maar helaas, alle pogingen, welke zij in het werk stelden, waren tevergeefs. Wel stond het oude Witte huis nog op dezelfde plaats en kon kapitein Van Delft de tranen niet weerhouden bij de gedachte aan haar, die dit huis vroeger bewoonde, — maar alle vragen naar de bewoonster bleven onvoldoende beantwoord. Gij kunt u voorstellen hoe Julius te moede was, daar hij zich moest aanklagen als de oorzaak van al deze smartelijke gebeurtenissen. Kapitein Van Delft troostte hem en boezemde hem moed in. Hij wees hem op God, die dengene,

die zijne zonden belijdt, gaarne vergeeft, en al is het ook dat de vergeving der zonden niet aanstonds de straf der zonden uitsluit, zoo drukte hij toch de hoop uit, dat de Heer alles ten slotte goed zou maken.

Ongeveer vier weken waren er verloopen sedert kapitein Van Delft en Julius in hunne vaderstad waren teruggekeerd, en stonden zij reeds op het punt om eenigen tijd op een stil dorpje door te brengen, toen op zekeren morgen hun oog getroffen werd door het lezen van de aankondiging eener groote verkooping, welke ten huize van een rijken heer zou plaats hebben. Deze heer was gestorven en zijne nabestaanden lieten thans diens inboedel verkoopen. Die verkooping bevatte meest voorwerpen van groote waarde. Op het gedrukte biljet stond onder anderen met groote letters te lezen, dat er te koop werd aangeboden: »Een kostelycke sackdoek, in de hoecke met kostbaere paerelen verciert en van de fijnste Mechelse cant bewerkt." Het hart van kapitein Van Delft klopte hoorbaar toen hij deze woorden las, want aanstonds stond hem weder de geheele geschiedenis zijner jeugd voor den geest, met al de herinneringen der misdaad, eens door hem gepleegd. Maar de tijd liet hem niet toe om lang na te denken, want de verkooping zou dienzelfden morgen plaats vinden, en daar hij bij zich zelve besloten had zich dien kanten zakdoek — zoo hij namelijk dezelfde was — als aandenken aan te schaffen, begaf hij zich terstond met Julius naar het huis, waar de verkooping geschieden zou.

Daar gekomen was de zaal zóó stampvol, dat beide vrienden ternauwernood binnen konden komen. Er waren evenwel weinig aanzienlijke heeren en burgers aanwezig; de meeste kijkers en koopers bestonden uit nakomelingen van vader Abraham. En geen wonder ook, want daar, waar kostbaarheden, parelen, juweelen, gouden en zilveren voorwerpen aan de meestbiedenden ter veiling liggen, daar vindt de jood de ware negotie. Hoewel verstrooid onder de volkeren — wat hunne straf is voor de verwerping van den Messias — zoo vormen zij toch nog steeds onder die volkeren eene afzonderlijke natie en staan zij met hun eigen volk in alle landen in verbinding. De jood in Holland koopt gaarne kostbaarheden, om die weder aan

den jood in Polen en Rusland te verhandelen en den laatste handelt evenzoo in die en andere landen.

Toen het kapitein Van Delft en Julius eindelijk gelukt was de zaal binnen te treden, heerschte er eene betrekkelijke stilte, daar men juist eenige voorwerpen van mindere waarde ter tafel bracht. Doch nog geen vijf minuten later verkondigde een algemeen getier, dat er iets bijzonders gaande was. Men klom op banken, tafels en stoelen, en het geschreeuw werd zóó hevig, dat de verkooper zich genoodzaakt zag met den hamer op tafel te slaan en stilte te gebieden. Maar hieraan viel niet te denken. De bewegingen van de zonen Abrahams waren veel te hartstochtelijk, dan dat zij acht konden slaan op de vermaning tot stilte. »De kanten zakdoek! De kanten zakdoek!» klonk het uit aller mond, en toen eindelijk de verkooper uit een fijn bewerkt doosje het begeerde voorwerp te voorschijn haalde, geraakten alle voeten, handen en monden in beweging, zóó zelfs dat wel vijftig joden te gelijk op de tafel klommen en begeerden dat de zakdoek zou uitgespreid worden, opdat ieder dezen goed zou kunnen zien. Dit geschiedde dan ook en kapitein Van Delft aanschouwde thans, na verloop van zoovele jaren, hetzelfde voorwerp, dat hem tot eene misdaad had aangespoord. Het was inderdaad ook een »koste-lycke sackdoek.»

Stel u echter de verwondering van Julius en kapitein Van Delft voor, toen de verkooper, na nogmaals stilte geboden te hebben, de volgende bijzonderheden van den zakdoek mededeelde. »Wijlen de grootouders van den heer Van Polslagen bevonden zich eens op reis in Duitschland, juist toen eene der prinsessen van Frankrijk zich daar bevond. Die prinses had het ongeluk van eene rots af te glijden en in eene diepte neder te storten, waar zij zich zwevende over een afgrond, met hare vingers aan een vooruitspringenden steen vasthield. Niemand durfde het wagen haar te hulp te komen en zijn leven in gevaar te stellen, totdat genoemde heer Van Polslagen toesprong en haar behouden boven bracht. Uit dankbaarheid zond de Fransche prinses later aan de echtgenoot van den heer Van Polslagen dezen zakdoek, welken zij in een nonnenklooster heeft laten vervaardigen en met hare kroon heeft doen versieren.»

De verkooper zweeg een oogenblik en Julius maakte hiervan gebruik om zijn vriend in het oor te fluisteren dat alles wat de verkooper zeide, een verdichtsel was, 't geen men zeker had opgesteld om door deze legende meer waarde aan het voorwerp te geven. Naar hetgeen hij, als kind, uit den mond zijner moeder vernomen had, had een van zijne voorvaderen dezen zakdoek op reis in Frankrijk gekocht, terwijl zijne moeder er vooral als erfstuk groote waarde aan hechtte.

Gelijk het al licht bij dergelijke verkoopingën gaat, was de mededeeling van den verkooper niet zonder invloed op dezen en genen kooper gebleven en toen hij het laatste woord gesproken had, was de aandrang, om het voorwerp meer naderbij te bezien, nog veel sterker dan daarstraks, zoodat er een tumult ontstond, dat meer dan een half uur aanhield, waarna de verkoop een aanvang nam. De één bood nog meer dan de ander, terwijl de meeste bieders joden waren; een paar aanzienlijke burgers, die ook geboden hadden, waren spoedig uit het veld geslagen, zoodat er alle waarschijnlijkheid voor bestond dat de kanten zakdoek in handen van Israël zou overgaan. De verkooper riep met luider stem: »twee honderd vijftig gulden voor de eerste maal — twee honderd vijftig gulden voor de tweede maal, — niemand meer?" . . .

Daar klonk eene stem:

»Vijf gulden daarboven!"

Het was geen jood, die dit bod deed; dat hoorde men duidelijk aan de spraak; maar aller oogen waren op kapitein Van Delft gericht, die deze drie woorden geuit had. Men wierp hem geen vriendelijken blik toe, want men beschouwde hem als een, die den toeleg had om hun een belangrijke winst voor den neus weg te nemen en dit wilde men hem beletten.

»Drie gulden! sprak de eerste bieder.

»Vijf gulden daarboven!" herhaalde kapitein Van Delft.

De joden werden hoe langer hoe nijdiger.

»Twee honderd zeventig gulden!" riep de zoon Abrahams.

»Vijf gulden daarboven!" sprak de kapitein, zoo kalm mogelijk.

»Nah! wat moet die sinjeur met dat oude ding doen?" riep hem de jood ergerlijk toe. »'t Is een oud vod, — er zit maar een klein bagatelletje echt spul aan. Kan de sinjeur het toch

van mij koopen! — ik ben met een klein winstje tevreden."

»Twee honderd twee en tachtig gulden!" sprak de verkooper, die zich aan dit korte onderhoud niet stoorde.

De jood beet zich op de nagels.

»Twee honderd twee en tachtig gulden voor de tweede maal!" riep de verkooper.

Hij hief den hamer reeds op.

»Drie gulden daarboven!" zeide de jood met een gram gezicht.

»Twee honderd negentig gulden!" sprak de kapitein.

De woede van den jood en zijn geslacht kende geene grenzen. Men balde de vuist. Doch niemand gebruikte geweld, wijl men de dienaren van den schout vreesde, die zich hier en daar in de zaal vertoonden.

Thans namen de joden de toevlucht tot het bezigen van kwinkslagen, in de hoop dat dezen den kapitein ergeren zouden en hij heen zou gaan.

»De sinjeur zal een winkel gaan opzetten!" riep de een.

»'t Is misschien voor zijn eigen fijn neusje!" spotte een ander.

»Hij zal er de prinses mede willen vereeren om haar eene huwelijksgift te willen brengen," merkte een derde aan.

Maar de kapitein stoorde zich aan al die gesprekken niet. Hij hield het oog onafgewend op den kanten zakdoek gericht. Nog lang duurde de strijd, totdat eindelijk kapitein Van Delft de kooper bleef voor eene som van driehonderd gulden, welke hij uitbetaalde, en daarvoor den zakdoek met het sierlijke doosje ontving. De joden hadden hem gaarne in den oven van Nebukadnezar gewenscht, of hem even gaarne zien hangen naast Haman, maar de kapitein bleef zijne bezadigheid behouden, en verwijderde zich zoo spoedig mogelijk met Julius, de joden in hunne nijdigheid achterlatende.

Gij kunt u voorstellen hoe kapitein Van Delft te moede was, toen hij zich in het bezit van den zakdoek gesteld zag, aan welken zoovele herinneringen kleefden. Het was hem alsof hem iemand zeide dat deze zakdoek het middel zou zijn om Mevrouw Van Polslagen weder te vinden, en nadat hij het doosje geborgen had, liet hij de zaken voorts aan God over, die zeker alles ten beste zou besturen.

Ruim drie maanden hadden kapitein Van Delft en Julius

in het vaderland doorgebracht, en nog had zich geen spoor opgedaan, dat leiden kon tot de ontdekking waar Mevrouw Van Polslagen, — zoo zij nog in leven was — zich ophield. Nochtans gaven zij den moed niet op. Kapitein Van Delft hield zich verzekerd dat Julius zijne moeder zou wederzien, en dat hij zelf de vreugde zou smaken zijner weldoenster zijne dankbaarheid bekend te maken. Zooveel was hun intusschen gebleken, dat Mevrouw Van Polslagen zich niet in deze stad noch in den omtrek ophield, en daarom besloten zij elders hunne nasporingen voort te zetten. Zonder bepaald plan begaven zij zich naar een ander gedeelte des lands, en op zekeren avond in een dorp komende, waar zij wilden overnachten, werd kapitein Van Delft getroffen door het hooren van den naam des dorps, daar het hem te binnen schoot dat dit hetzelfde dorp was, waar zich volgens het zeggen van Hein Kast, de gewezen bedelvader uit het klapgangetje moest ophouden. Hij nam zich dan ook terstond voor aan het verzoek van Hein Kast te voldoen, en was ook zoo gelukkig te vernemen dat Dirk Dorselen, — want onder dezen naam hield zich de bedelvader hier verborgen, — werkelijk op het dorp woonde, maar wegens zijn werk voor eenige dagen afwezig was. Dit laatste speet beiden vrienden geducht, daar het in hun plan volstrekt niet lag zich hier lang op te houden. Er bleef hun echter niets over dan hier eenige dagen te wachten, en zij maakten het zich dus zoo gemakkelijk mogelijk in de kleine herberg.

Het dorpje R. lag ver van den gewonen weg, — straatweg kunnen wij niet zeggen, daar straatwegen destijds niet bestonden. Het was er zeer stil en het lag als te midden van een groot bosch met uitgestrekte wandelingen, zoodat beide vrienden zich volstrekt niet behoefden te vervelen, al ware het ook dat de gewaande Dirk Dorselen nog acht dagen langer zou uitgebleven zijn. Doch zoo lang bleef deze laatste niet uit, want toen de kapitein zich op den vierden dag van zijn oponthoud te R. naar het huisje begaf, dat de stoelenmatter bewoonde, trof hij hem daar aan, maar in een zeer ziekelijken toestand, zowel wegens de doorgestane vermoeienissen alsook door eene ongesteldheid, welke hem plotseling was overvallen.

De gewezen bedelvader zag vreemd op toen iemand, dien

hij niet kende, zijne hut binnentrad; te meer nam zijne verwondering toe, toen hij bemerkte dat deze vreemdeling een welgekleed heer was. Kapitein Van Delft herkende den ouden zondaar terstond, trad op hem toe en groette hem beleefd.

»Wie zijt gij?» vroeg de stoelenmatter, die den binnenkomende met een wantrouwenden blik gadesloeg.

»Een oude kennis,» antwoordde de kapitein.

»Van hier?»

»Neen. Ik ken u van voor meer dan twintig jaren.»

»Hoe is uw naam?»

»Gij hebt mij dien zelf gegeven, of althans uw broeder. Men noemt mij thans Pieter Van Delft!»

Bij het hooren van dezen naam werd de gewezen bedelvader bleek, en de vrees lag op zijn gelaat uitgedrukt, dat kapitein Van Delft gekomen was òf om hem te verraden, òf om zich te wreken op de voor jaren gepleegde misdaad.

»Stel u gerust, Kast,» zeide de kapitein, »van mijne zijde zal u nimmer eenig leed wedervaren. Integendeel, daar ik geleerd heb degenen lief te hebben, die tegen ons misdoen, ben ik hier gekomen om met u niet over oude dingen, maar over nieuwe te spreken. Ik zoek — in één woord, — niet uw verderf, maar uw behoud.»

En thans verhaalde hem kapitein Van Delft wat Hein Kast hem ter reede van Paramaribo verzocht had te zeggen, deelde hem diens gunstige verandering mede en eindigde met de vraag: of hij, de gewezen bedelvader uit het klapgangetje, zich met zijn gansche hart in den dienst van Jezus gesteld, of hij zijne zonden beleden en vergiffenis bekomen had?

Zulk eene vraag had de stoelenmatter geenszins verwacht, en, naarmate kapitein Van Delft voortging hem de gevolgen van een leven in de zonde te schetsen, hem wees op het verschrikkelijk gevaar van de eeuwigheid binnen te gaan zonder de vergeving en genade in Jezus aan te nemen, wendde de oude man het aangezicht van hem af en deed alsof hij niets gehoord had. Het gelukte den kapitein niet een woord van diens lippen te verkrijgen, en, het beter vindende zijn bezoek nog eens te hervatten, verliet hij den gewaanden Dirk Dorselen, hem aan zijne gedachten en de genade Gods overlatende.

In de herberg terugkomende vond hij Julius in eene zeer opgewonden stemming.

»Goed dat gij komt,» riep Julius hem reeds van verre toe; »ik heb lang op u gewacht, en de paar uren, welke gij afwezig waart, hebben mij als zoovele jaren toegeschenen.

»Wat is er dan gebeurd?» vroeg de kapitein.

»Wat er gebeurd is? Wel, begrijp eens, ik zit voor het venster en houd het oog gericht op den kleinen winkel hier aan de overzijde, toen ik iemand uit dat huis zie komen, die ik meende wel eens meer gezien te hebben. Het was eene oude dienstmaagd. Terwijl ik nadenk waar ik haar wel meer had gezien, gaat zij gindsche laan op en verdwijnt uit mijn oog. Ik kan het niet meer bij het venster uithouden, en, toegevende aan eene zekere onrust, welke zich van mij meester maakt, haast ik mij naar het huisje aan de overzij, en vraag aan den winkelier, wie of de dienstmaagd is, die daar straks zijn huis verlaten heeft. De man scheen eene grap met mij te willen hebben, waartoe mijn onrustig gelaat hem wellicht aanleiding gaf, — althans hij vroeg mij: of ik misschien verliefd was op die oude meid, die bijna krom liep van de rheumatiek? Ik zeide hem dat ik geen lust had in scherts, maar dat ik, meenende in haar eene oude bekende weder te vinden, gaarne van hem vernam hoe haar naam was en bij wien zij woonde. Doch meent gij dat de winkelier het mij wilde zeggen? Hij zocht allerlei uitvluchten, welke mij het vermoeden gaven dat die naam een geheim was. Nu drong ik er nog sterker op aan, maar gewis zou ik even ver gekomen zijn als mij niet een kind te hulp gekomen ware. Terwijl ik bij hem aanhield, komt er een klein meisje van ongeveer zeven jaar uit de kamer in den winkel, en, een stukje speelgoed in de hand houdende, riep zij: »Zie eens vader, dat heeft mij Stijntje gebracht!»

»Stijntje!» zeide ik bij mij zelve, »Stijntje! ja, dat is zij. Stijntje, de oude dienstmaagd mijner moeder!»

»Zonder een woord verder te spreken verliet ik haastig den winkel, spoedde mij naar de laan, liep het bosch overal door, maar nergens was een spoor van Stijntje te ontdekken, zoodat ik onverrichterzake herwaarts ben teruggekeerd, in de hoop u deze ontmoeting spoedig te kunnen mededeelen.

»Goddank!» zeide de kapitein, toen Julius geëindigd had; „wij hebben dus een spoor gevonden. Wonderlijk is het dat wij hier zoolang op den ouden stoelenmatter hebben moeten wachten, totdat gij Stijntje gezien hadt. Ware het eerste niet gebeurd, wie weet of wij wel ooit aan het doel onzer wenschen gekomen waren, want nu wij weten dat Stijntje hier is, zullen wij haar ook wel vinden, en dan zullen wij door haar wel op het spoor uwer moeder gebracht worden. Nu krijgt men mij ook hier niet weg voor en aleer dit ons gelukt is. God, die ons tot dusver geholpen heeft, zal ons ook verder helpen.”

TIENDE HOOFDSTUK.

HET WEDERZIEN.

In gespannen verwachting brachten kapitein Van Delft en Julius den dag door, zonder dat het hun gelukte iets naders te ontdekken. Wel liepen zij het geheele bosch door, laan in laan uit, doch geen Stijntje kwam hun onder de oogen. Wederom begaf Julius zich naar den winkelier om te zoeken hem iets naders van deze dienstmaagd te zeggen, maar de man bewaarde het stilzwijgen, wat anders juist niet in den aard van winkeliers ligt. Ieder huis of huisje, dat maar een weinig net was, werd aandachtig door hen gadeslagen in de hoop eenig bekend gelaat door de vensters te zien, — doch alles was vergeefs.

Wat nu te doen? Wachten totdat Stijntje zich weder toonde? Maar de winkelier had gezegd dat die oude dienstmaagd slechts hoogst zelden in het dorp en dan alleen in zijn winkel kwam. En hoe lang zou het dus nog kunnen duren? Doch wat bleef hun anders over dan wachten, hoe moeilijk dit hun ook viel? Eensklaps schoot den kapitein een denkbeeld te binnen. Zou Kast hem misschien eenige nadere bijzonderheden kunnen geven? De mogelijkheid be-

stond, en niettegenstaande het reeds avond was, begaf zich de kapitein, — alleen, gelijk de eerste maal, naar het huisje van den stoelenmatter.

De oude man lag te bed.

In het donker rondtastende slaagde kapitein Van Delft er in de legerstede van den kranke te vinden, en diens hand in de zijne nemende, vroeg hij hem deelnemend naar zijn welstand. De oude man kon slechts met moeite mededeelen dat hij den ganschen dag te bed had gelegen, en wegens pijn in den rug zelfs niet in staat was geweest eene teug waters te krijgen. Aanstonds trachtte de bezoeker aan het verlangen van den zieke te voldoen, hoewel het hem groote moeite kostte het begeerde te verschaffen.

»Ik wil een der bureu roepen!» sprak de kapitein. »Gij zijt zoo geheel verlaten. Er moet iemand komen om u te verplegen.»

»Doe dat niet — doe dat niet!» zeide de oude man, »want als men u, — een vreemdeling — bij mij zag, zouden er allerlei vreemde gedachten bij de menschen opkomen, en misschien zelfs zou men denken dat...»

Hij bleef plotseling steken. Voor den kapitein was het duidelijk dat Kast nog altijd vreesde in handen van de justitie te komen.

Welk eene verschrikkelijke uitwerking heeft toch de zonde!

Eindelijk gelukte het kapitein Van Delft den kranke eene teug koud water toe te reiken, dat deze met gretigheid en onder dankzegging dronk. Vervolgens bracht hij het gesprek weder op hun laatste onderhoud, doch de vraag, welke de kapitein hem thans stelde, werd ook nu nog niet beantwoord, evenmin als dat Kast zijn berouw over de bedreven zonden uitdrukte, zoodat de bezoeker het geraden oordeelde niet verder door te dringen, maar zich liever tot vermaningen en vertroostingten te bepalen, welke, zoover de kapitein bespeuren kon, bijna zonder invloed bleven.

Nadat hij op deze wijze een poosje met hem gesproken had, vertelde hij hem dat een zijner vrienden Stijntje, weleer de dienstmaagd uit het Witte huis, hier gezien had.

»Ja,» antwoordde de stoelenmatter, »Stijntje woont hier. Ik heb haar één- of tweemaal in de verte gezien, maar heb

mij wegens zekere redenen op een afstand van haar gehouden.”

Deze redenen kende de kapitein zeer goed.

»Bij wien woont Stijntje?» vroeg de kapitein.

»Dat weet ik niet,» was het antwoord, »of beter gezegd, ik ken den naam van die persone niet. Het moet echter eene oude dame zijn, die hier zeer afgezonderd leeft, nooit een voet uit de deur zet omdat zij gebrekkig loopt, en ook niemand tot zich laat!»

»En waar staat het huis dier oude dame?»

»Aan het einde der tweede beukenlaan tegenover de herberg, op tien stappen afstands van den molen. Het huis staat geheel alleen en is kenbaar aan drie lindeboomen, welke ver boven het dak uitsteken.»

Het hart van den kapitein sloeg hevig bij het vernemen dezer woorden, want het kwam hem voor dat die oude dame niemand anders zijn kon dan Mevrouw Van Polslagen zelve. Hoe meer hij van den ouden man vernam, hoe meer hij in dit zijn vermoeden bevestigd werd, en, na den kranke eenigszins opgebeurd en hem beloofd te hebben spoedig te zullen wederkomen, begaf hij zich weder naar de herberg om met Julius verder te overleggen wat hun te doen stond. Zij baden te zamen God om alles te schikken tot Zijne eer en tot hun wezenlijk geluk, waarna zij zich ter ruste begaven, in de hoop dat zij den volgenden morgen hun vurig verlangen zouden vervuld zien.

»Ik heb mijn plan reeds gemaakt,» zeide kapitein Van Delft den volgenden morgen tot Julius. »Ik zal u den brief voorlezen, welken ik daarstraks geschreven heb.»

Tevens opende hij een pakje, waaruit het doosje te voorschijn kwam, dat de bewaarplaats was van den kanten zakdoek.

»Luister,» zeide hij.

En den brief ontvouwende las hij het volgende:

»Mevrouw,

Iemand, die er zich eene groote eer en blijdschap in stelt uw vriend te mogen zijn, meent dat nevensgaand voorwerp, hetwelk hij u ten geschenke aanbiedt, u een knaap voor den geest zal brengen, die, onder des Heeren zegen, door u van het pad der zonde werd teruggebracht. Het zou de aange-

naamste stonde zijns levens zijn, zoo het hem vergund wierd uwe hand te drukken, u van dien knaap eenige bijzonderheden mede te deelen en u tevens bericht te geven van iemand, die u zeker nog meer ter harte gaat. Gelieve bringer dezès, zoo het u niet onbescheiden voorkomt, dag en uur te bepalen, wanneer de zender van dezen inhoud door u kan worden ontvangen."

De heldere tranen kwamen Julius in de oogen toen de kapitein dit had voorgelezen, en de handen vouwende riep hij biddende uit: »Heer, zoo mijne moeder nog leeft, en zoo zij die vreemdelinge is, vergun het mij dan haar nog weder te zien en haar vergiffenis te vragen."

»Dat geve God!" sprak kapitein Van Delft.

Een half uur later zond de kapitein een stalknecht uit de herberg met het pakje naar het huis bij den molen. Gij kunt u voorstellen met welk een vurig verlangen zijne terugkomst werd verbeid, en toch hun geduld werd op eene zeer zware proef gesteld. De knecht kwam terug met de boodschap, dat er straks iemand zou komen om met den afzender van den brief te spreken. Nieuwe teleurstelling, — doch ziet, eindelijk komt er iemand door de lange beukenlaan: een krom, gebogen vrouwtje, leunende op een stokje.

»Het is Stijntje!" roepen beide vrienden tegelijkertijd, toen zij de gelaatstrekken der aankomende konden onderscheiden, en aanstonds wil Julius haar te gemoet ijlen, doch kapitein Van Delft weerhoudt hem, daar hij vreesde dat de zoo onverwachte verschijning van Julius geene goede uitwerking zou hebben.

Daar slaat Stijntje den hoek der beukenlaan om, gaat regelrecht den winkel voorbij en neemt de richting naar de herberg. Nauwelijks ziet dit de winkelier of hij springt achter zijne toonbank om en haast zich naar buiten, om het wonder nogmaals te aanschouwen, dat Stijntje zijne deur voorbijen de herberg ingaat, waar zich de beide vreemdelingen ophouden. En alsof hij zijne eigene oogen niet vertrouwde, zette hij zijn knijpbril op den neus, en zag met uitgestreken hals over de onderdeur uit, en toen hij waarlijk merkte dat alles zoo was wat hij zag, sloeg hij verwonderd zijne handen

in één, en riep uit, zóó luid dat de voorbijgangers het konden hooren: »Dat is nu de eerste maal sinds ongeveer een jaar of veertien, dat Stijntje mijn huis voorbijgaat. Daar moet iets bijzonders gebeurd zijn en waarschijnlijk hangt dit te zamen met de beide sinjeurs ¹⁾, die kamers hebben in de herberg. Misschien komen wij nu meer te weten van die dame, die zoo streng afgezonderd leeft in het huis bij den molen, want Stijntje zegt er nooit een woord van.»

Inmiddels was Stijntje de herberg binnentreden.

Kapitein Van Delft, alleen, trad haar te gemoet, en kon een uitroep van meewarigheid niet terughouden, toen hij de gebogen houding en de pijnlijk ontstelde gelaatstrekken der dienstmaagd aanstaarde.

»Stijntje!» zeide de kapitein op zachten en gevoelvollen toon, terwijl hij haar een stoel aanbood.

De aangesprokene zag hem verwonderd aan.

»Kent gij mij?»

»Ik heb u ruim twintig jaren geleden goed gekend en gij hebt mij de eerste snede brood der liefde toegereikt van de dame uit het Witte huis.»

»Wie zijt gij dan?» vroeg Stijntje, die moeite deed haar van pijn gekromden rug recht te buigen, ten einde den spreker beter te kunnen zien.

»Zie mij eens goed aan, Stijntje, en breng dan voor uwen geest den bedelknaap, die door Mevrouw Van Polslagen liefderijk ontvangen, toevertrouwd werd aan...»

»Saartje?» viel Stijntje hem in de rede.

»Juist; die knaap was ik.»

»Pieter!» riep Stijntje uit, terwijl zij met hare kruk op den grond stampte, als het eenig teeken van verwondering dat zij, machteloos, nog vermocht te geven.

»Ja, Pieter!» sprak de kapitein op ernstigen toon. »Een verwoepeling, een jeugdige booswicht, maar aan wien God groote dingen heeft gedaan en waartoe Hij Mevrouw Van Polslagen als middel heeft gebruikt.»

---

¹⁾ Sinjeur, heden ten dage iets minachtends uitdrukken, was in vroegere dagen meer een eeretitel.

Stijntje schudde het hoofd langen tijd, wischte zich een traan af en zeide:

»Nu herinner ik mij alles duidelijk. Ik weet nog zeer goed dat ik eerst mijn misnoegen te kennen gaf met te zeggen dat Mevrouw zich zoovele zaken op den hals haalde, — doch thans zie ik dat het door haar uitgestrooide zaad vrucht heeft gedragen. Misschien de eerste en wellicht ook de laatste, welke zij op aarde aanschouwen zal,» voegde zij er bij, terwijl zij een traan wegpinkte. »Was zij maar eerst daarboven, want sedert vele jaren heeft mijne goede mevrouw geen blij oogenblik meer gehad. Ach, zij heeft zooveel geleden — die engel op aarde. Haar eenigst genoegen is wel te doen, met opoffering van eigen genot. O, het zou mijne grootste vreugde zijn, en ik zou nog wel tien jaar langer in pijn en moeite mijn leveu willen doorbrengen, als ik maar zien mocht dat hare tranen van smart in die van blijdschap veranderd werden. Niet dat zij luide klaagt, en het allerm minst in mijn bijzijn, maar elken avond hoor ik haar bidden en — snikken. Achter haar ledikant tegen den wand, en wel zóó, dat zij het zien kan als zij te bed ligt, terwijl het voor anderen verborgen blijft — hangt een klein portret van haren eenigen zoon, toen hij nog een kind was. Dat portret is zeker al in een oceaán van tranen gebaad geworden. Aan dat kind hing zij met de volle liefde harer ziel, — maar, helaas, hij is den weg des verderfs opgegaan, heeft zijne moeder verlaten — en zijn aandenken martelt haar langzaam ter dood.»

Stijntje hield een oogenblik op, daar zij een vreemd geluid vernam. Zij wist niet wat het was, maar kapitein Van Delft behoefde er niet naar te raden. In de aangrenzende kamer, welke slechts door een dunnen wand gescheiden was, had Julius alles vernomen.

»Arme moeder!» zeide de kapitein.

»Ja, wel arme moeder,» herhaalde Stijntje, »bijna haar gansche vermogen heeft zij voor haren zoon opgeofferd en alles gedaan om de gevolgen zijner lichtzinnigheid te verhoeden, — en toch is zij geene moeder meer. Haar zoon is weg — weg zonder ooit het geringste teeken van leven of dood achter gelaten te hebben. Hoewel Mevrouw nooit zijn naam noemt of met mij over hem spreekt, zoo lees ik toch dik-

wijls in haar oog deze vraag: »zal hij dan nooit weerkomen en ik in zijne armen sterven?» Ach, mevrouw, zeg ik dan, hij ligt zeker reeds lang in de zwarte aarde, anders zou hij wel gekomen zijn. Maar dan wijst zij mij op haren bijbel, welke steeds bij de volgende schriftuurplaats geopend ligt: »Voorwaar, voorwaar zeg ik u: al wat gij den Vader zult bidden in Mijnen naam, dat zal Hij u geven.» En daar gaat die goede Mevrouw niet af: zij gelooft zeker dat hij nog eenmaal tot haar zal komen. Wat zegt gij?»

Kapitein Van Delft beantwoordde deze hare vraag niet aanstonds, maar, zijne hand zacht op Stijntjes schouder leggende, zeide hij:

»God kent het rechte uur! Doe mij nu het genoeg en deel mij de boodschap mede, welke u zeker Mevrouw Van Polslagen voor mij gegeven heeft.»

»Mevrouw was zeer ontroerd toen zij uwen brief las, welks inhoud mij onbekend is gebleven, doch uit de weinige woorden, welke zij zich liet ontvallen, bespeurde ik wel dat zij gaarne iets vooraf van u weten wilde, voordat zij u tot haar toeliet, en om haar eene mogelijke teleurstelling te sparen, vond zij goed dat ik eerst herwaarts zou gaan om met den onbekenden schrijver van den brief te spreken.»

»En wat denkt gij nu te doen?» vroeg kapitein Van Delft.

»U te verzoeken terstond met mij mede te gaan. Wat zal die goede Mevrouw blijde zijn u te zien! Misschien komt er dan weer een zonnenschijn op haar gelaat. O, zij was zoo ontroerd toen zij dien kanten zakdoek zag! Ik ben verzekerd dat zij u zeer dankbaar zal zijn. Maar als gij met mij gaat, moet gij geduld hebben, want ik ben dezelfde niet meer als voor twintig jaar...»

»Ook uw hart is veranderd, nietwaar?» vroeg de kapitein.

»Goddank, ja. Ik wist voor drie jaar nog niet, waartoe al dat lichamelijk lijden noodig was; maar nu weet ik het. Ik werd krank naar het lichaam, opdat mijne ziel genezen zou worden. Doch kom, laat ons nu gaan. Ik geloof dat Mevrouw vol verlangen naar den haar nog onbekenden vriend is.»

»Ééne vraag veroorloof ik mij nog,» zeide de kapitein.

»En welke?»

»Ik heb een vriend bij mij, dien ik gaarne in kennis zou willen brengen met Mevrouw Van Polslagen.»

»Och, doe dat niet,» sprak Stijntje. »Dat zou weer nieuwe zorgen voor mijne arme Mevrouw geven. Zij ziet niemand dan mij, en nog nooit heeft een vreemdeling den voet in hare kamer gezet.»

»Maar de vriend, dien ik haar wensch voor te stellen, is geen vreemdeling. Mevrouw kent hem heel goed, — zij hoopt op hem...»

Stijntje zag hem verbaasd aan, en zeide:

»Wie zou dat kunnen wezen? Er is slechts één persoon op deze aarde, dien zij hoopt weder te zien, en deze is...»

De kamerdeur werd geopend.

»Daar hebt gij hem,» sprak kapitein Van Delft. »Kent gij hem nog?»

Zij zag hem lang aan. Eerst schudde zij het hoofd ontkenkend, maar toch was het haar alsof langzamerhand een beeld voor haar oprees, dat zij meer had gezien.

„Stijntje!” zeide de gewezen blank-officier.

»Julius!” riep zij uit, nu zij hem herkende.

De goede ziel moest eerst een glas water drinken, voordat zij verder een woord kon spreken.

Wat was zij gelukkig!

Hare eerste woorden waren: »God zij gedankt! Nu denk ik nog eenmaal de blijdschap op het gelaat mijner goede Mevrouw te aanschouwen!»

»Om die te verwisselen met eene eeuwige!» voegde de kapitein er bij.

Nu werd afgesproken dat Stijntje eerst met kapitein Van Delft het huis zou binnengaan en Julius een weinig terug blijven, totdat de moeder eerst voorbereid was.

»Julius kan zolang bij mij in de keuken blijven,» zeide Stijntje; »daar komt Mevrouw nooit wegens haren kreupelen voet.»

Ik zal u niet schetsen wat er in het hart van kapitein Van Delft omging, toen hij voor het eerst, sedert zoovele jaren van scheiding, de hand van Mevrouw Van Polslagen mocht drukken. Hun beider tranen spraken meer dan woor-

den het konden uitdrukken. Hoewel de kanten zakdoek op tafel lag, kwam geen woord daarvan over hunne lippen, want de een wist en de andere gevoelde het, dat er iets gewichtigers nabij was dan een zakdoek, al ware hij ook nog »kostelyck met paerelen en cante" bezet.

Mevrouw Van Polslagen hield de hand van kapitein Van Delft vastgedrukt. Zij had gaarne gewild dat hij de eerste was, die haar bevestigde wat zij voelde, maar hij vreesde door een al te haastig woord, haar toch zoo geschokt gemoed al te zeer te treffen.

Eindelijk vatte zij al hare kracht te zamen, en, hem in de oogen ziende, vroeg zij:

»En hij?"

»Hij leeft, Mevrouw."

»Gods naam zij geprezen!" sprak zij zacht.

De nevel, welke zoovele jaren achtereen als een waas haar gelaat bedekt had, trok op en een kleine glimlach speelde om haren mond

»Gods naam zij geprezen!" herhaalde zij. »Och, wat is de Heere goed! Hij doet boven bidden en denken. Hij leeft, maar leeft hij waarlijk?"

»Ja, Mevrouw. Uw zoon leeft waarlijk. Hij is in vollen zin den verloren zoon gelijk, die dood was en zie hij leeft. Het leven Gods is Hem deelachtig geworden, en als gij hem wederziet, dan..."

»En waar is hij — mijn... kind — mijn zoon?"

»Niet ver van hier, Mevrouw!"

»Zal ik hem spoedig zien — nog eer ik sterf, nog vóór ik bij Jezus ben?"

»Ja, Mevrouw."

De kapitein gaf Stijntje, die in de gang stond, een wenk. De deur ging open, en daar stortte zich de zoon aan het hart der moeder.

»Mijne Moeder!"

»Mijn Julius!"

Andere woorden werden er in de eerste oogenblikken niet gehoord.

Kapitein Van Delft kon dit tooneel niet langer aanzien; hij verliet het vertrek, en begaf zich naar Stijntje in de

gang, om van daar een onzichtbaar getuige te zijn van het werk der genade van God, die uit het kwade het goede scheidt, geslagen wonden heelt en droefheid verkeert in gejuich bij allen, die den weg der zonde verlaten willen en Hem met hun gansche hart liefhebben.

Een enkel woord tot besluit.

Dat kapitein Van Delft het dorpje R. in de eerste dagen niet verliet, en zich nog lang verlustigde in het geluk, dat beiden, moeder en zoon, smaakten, behoef ik niet te verzekeren. Die tijd was waarlijk voor hem een tijd van rust, ook ter voorbereiding voor den dienst, waartoe hem eerlang het vaderland roepen zou. Mevrouw Van Polslagen en Stijntje vertelden hem vele bijzonderheden, waarvan hij tot dusver onkundig gebleven was. Saartje rustte bij haren broeder; Frederik was schout ergens in eene kleine stad.

Een paar dagen na bovenstaand wederzien trad kapitein Van Delft het huisje van den stoelenmatter binnen. Hein Kast was verdwenen, en niemand wist iets van hem.

Had de vrees hem verdreven?

Misschien.

Had hij God liefgehad, hij zou niet gevreesd hebben. Er is in de liefde geene vrees.
